

PROJEKT AUTOEWALUACJI I EWALUACJI PROGRAMÓW MINISTRA KULTURY

RAPORT Z BADAŃ. PROPOZYCJA METOD I NARZĘDZI

PROJEKT AUTOEWALUACJI I EWALUACJI PROGRAMÓW MINISTRA KULTURY

RAPORT Z BADAŃ. PROPOZYCJA METOD I NARZĘDZI

Barbara Fatyga, Jadwiga Alicja Bakulińska

WSPÓŁPRACA: Magdalena Dudkiewicz, Bogna Kietlińska, Ludwika Malarska, Piotr Michalski,

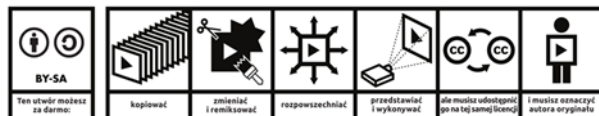
Zespoły Węzłów Regionalnych Sieci Badawczej

Obserwatorium Żywej Kultury

Dofinansowano ze środków Ministra
Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Warszawa - Wrocław – Olsztyn – Białystok – Gdańsk - 2013-2014

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwór zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ PIERWSZA: WYNIKI ANALIZ

Uwagi wstępne

Autoewaluacja i ewaluacja – przyjęte znaczenia pojęć

Wnioski z dotychczasowych raportów i ekspertyz ewaluacyjnych

Wnioski z analizy zarządzania Programami Ministra w latach 2008-2015

- a) Analiza stabilności zarządzania
- b) Analiza przepływów finansowych w Programach Ministra
- c) Analiza systemu oceniania wniosków w perspektywie zarządzania Programami Ministra

Wnioski z analizy miejsca i roli Programów Ministra w systemie finansowania kultury na przykładzie województwa warmińsko-mazurskiego

Wnioski z analizy aktywności i skuteczności wnioskodawców w Programach Ministra

Wnioski z terenowego badania ewaluacyjnego

Analizy zawartości merytorycznej formularzy wniosków i innych dokumentów ze stron Programów Ministra

Ogólne wnioski z realizacji projektu

CZĘŚĆ DRUGA: ANEKSY

ANEKS 1

Tabele porównawcze wniosków i rekomendacji z raportów i ekspertyz ewaluacyjnych zamawianych w MKiDN w latach 2009-2013.

ANEKS 2

Tabele porównawcze przepływów Programów Ministra pomiędzy jednostkami MKiDN oraz Narodowymi Instytucjami Kultury w latach 2008-2015.

ANEKS 3

Tabele porównawcze przepływów finansowych w Programach Ministra w latach 2008-2014

ANEKS 4

System oceniania wniosków w Programach Ministra

ANEKS 5

Wykresy i tabele porównawcze miejsca i roli Programów Ministra na tle innych źródeł finansowania kultury na przykładzie województwa warmińsko-mazurskiego

ANEKS 6

Analizy aktywności i skuteczności wnioskodawców w Programach Ministra

ANEKS 7

Tabelaryczne zestawienie wyników badania terenowego

CZĘŚĆ TRZECIA: PROPOZYCJA NARZĘDZI AUTO- i EWALUACYJNYCH DO PROGRAMÓW MINISTRA

ANEKS 8

Propozycje – wskaźniki do autoewaluacji Programów Ministra

ANEKS 9

Propozycja narzędzia ewaluacji terenowej Programów Ministra

ANEKS 10

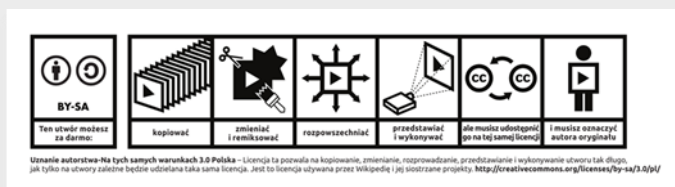
Makieta uniwersalnej struktury kosztów ze „słownikami” w poszczególnych kategoriach – w oddzielnych plikach

ANEKS 10 A

Tabele i przykłady zastosowań – w oddzielnych plikach

ANEKS 11

Makieta wskaźników autoewaluacyjnych - propozycja

CZĘŚĆ PIERWSZA: WYNIKI ANALIZ

I. UWAGI WSTĘPNE

Warto podkreślić, że zarówno z naszej analizy, jak i z innych źródeł¹ wynika, iż - zwłaszcza system EBOI - jest przez użytkowników oceniany wysoko, jako jeden z najlepiej skonstruowanych, najbardziej przejrzystych i najprzyjaźniejszych dla nich systemów elektronicznego składania wniosków o dofinansowanie projektów. Porównywałyśmy tu zarówno generatory wniosków z innych programów grantodawczych instytucji państwowych (np. NPRH, NCN) oraz dużych fundacji (np. tzw. *grantów norweskich* administrowanych przez Fundację im. Stefana Batorego). Nie znaczy to oczywiście, iż systemy EBOI i SZPON nie posiadają wad czy, że nie dałoby się ich ulepszyć.

Niniejszy raport opiera się na wielu szczegółowych analizach, które przedstawione są w serii ANEKSÓW. Materiał analityczny w nich zawarty daje podstawę i zarazem dowód empiryczny dla wniosków i rekomendacji proponowanych w niniejszym tekście głównym. Zdecydowałyśmy się na taką konstrukcję, bowiem wprowadzenie dużej liczby, niekiedy bardzo obszernych tabel, (niektórych możliwych do opracowania tylko w programie Excel) oraz wielu wykresów, a nawet zdjęć, z wynikami badań i analiz nadmiernie rozbudowałoby ten tekst i mogłoby powodować, iż w powodzi danych szczegółowych uwadze Czytelnika umykałyby konkretne rekomendacje.

Warto od razu zaznaczyć, że systemy ewidencji wniosków MKiDN (bazy EBOI i tzw. SZPON) są w ciągłej rozbudowie, ponadto same Programy Ministra podlegały w ciągu minionych lat wielokrotnym i różnorodnym zmianom. Dla niniejszego raportu ma to następujące konsekwencje:

- co prawda, składając projekt Fundacja Obserwatorium Żywej Kultury – Sieć Badawcza zobowiązała się do zbadania funkcjonowania Programów Ministra Kultury dofinansujących projekty działań kulturalnych w latach 2010-2012, ale okres ten wydawał się nam w wielu wypadkach zbyt krótki i zbyt zmienny by zarysować jakieś prawidłowości funkcjonowania tego systemu dotacyjnego. Dlatego – jeśli było to możliwe – niektórymi analizami objęliśmy lata 2008-2015; jest to, więc perspektywa 8-letnia; inne dotyczą 3 lat wskazanych wyżej, a jeszcze inne objęły np. tylko 1 rok – traktowany jako przykładowy dla zilustrowania danej tezy;

¹ Por. np. uwagi na ten temat w raporcie Marka Krajewskiego i Filipa Schmidta, *Animacja/edukacja. Możliwości i ograniczenia edukacji i animacji kulturowej w Polsce*, z 2013 roku.

- dzięki życzliwości MKiDN uzyskaliśmy dostęp do baz danych za dłuższy okres niżli tylko ujęty we wniosku więc śledzenie pewnych prawidłowości (np. aktywności wnioskodawców) było łatwiejsze niż w wypadku okresu 3-letniego;
- niektóre ważne dane za lata 2008-2015 można było wykorzystać badając ogólnodostępne strony internetowe MKiDN poświęcone Programom Ministra; trzeba je było tylko zestawić, co samo w sobie było czynnością dość żmudną;
- w wypadku większości badanych zjawisk odnosiliśmy się jednak do krótszych okresów czasu, głównie dlatego by zapewnić minimum porównywalności wyników analiz, (wiąże się to m.in. z faktem, iż niektóre kolumny danych wprowadzano do baz w kolejnych latach, więc występują tu różne braki uniemożliwiające porównania czy śledzenie trendów).

MERYTORYCZNIE raport dzieli się na trzy główne części dotyczące (zarówno w tekście głównym, jak i – przede wszystkim - w ANEKSACH) problematyki:

- ZARZĄDZANIA PROGRAMAMI MINISTRA (od strony merytorycznej i finansowej); tu musieliśmy najczęściej odwoływać się do polityki kulturalnej, zwykle zresztą rekonstruowanej z analizowanych praktyk i dokumentów, takich jak: regulaminy programów i priorytetów, wytyczne do nich i inne dokumenty zawarte na stronach internetowych, w tym dziennik urzędowy MKiDN, korzystaliśmy też ze stron instytucji i organizacji kulturalnych oraz z ustaw; odnosiliśmy się też do istniejących ewaluacji i badań;
- FORMY I TREŚCI WNIOSKÓW; tu analiza całości przekazu kierowanego w Programach Ministra do wnioskodawców prowadziła do propozycji kolejnych zmian, mamy nadzieję ulepszających schematy dokumentów; skupiliśmy się przede wszystkim na: kwalifikacjach wykonawców, ocenie środowiska, w którym projekt ma być realizowany oraz ujednoczeniu kosztów kwalifikowanych i poprawieniu systemu wskaźników - to ostatnie poprzez propozycję zmiany FUNKCJI WSKAŹNIKÓW zawartych we wnioskach.

Wskazane wyżej części merytoryczne dotyczą procedur autoewaluacyjnych. Trzecia część raportu odnosi się do EWALUACJI DZIAŁANIA PROGRAMÓW MINISTRA W ŚRODOWISKACH REALIZACJI PROJEKTÓW oraz DO SKUTKÓW SPOŁECZNYCH tak skonstruowanego systemu dofinansowywania kultury.

Ten układ merytoryczny staraliśmy się zachować zarówno w tekście głównym, jak i w Aneksach.

II. AUTOEWALUACJA I EWALUACJA – PRZYJĘTE ZNACZENIA POJĘĆ

AUTOEWALUACJĘ - definiowaną jako zespół czynności danej grupy, instytucji lub organizacji mających na celu ocenę działalności tej właśnie grupy, instytucji lub organizacji, odróżniamy tu od EWALUACJI, która jest oceną dokonywaną z zewnątrz. W tym drugim wypadku wybór ocenianych zagadnień może zależeć od zleceniodawcy, bądź od realizatora ewaluacji lub może być efektem uzgodnienia celów obu stron. Zaznaczmy zatem, że w połowie okresu realizacji tego projektu postaraliśmy się o konsultację PT Zleceniodawcy, w szczególności po to by przedstawić nasze propozycje poszerzenia podjętych zagadnień dotyczących w szczególności wskaźników i ewaluacji terenowej, co spotkało się z życzliwym zainteresowaniem i zachętą by takie zadanie zrealizować.

W niniejszym projekcie rozróżnienie autoewaluacji i ewaluacji odnosi się jednak do bardziej skomplikowanej sytuacji. Jako zadanie w programie ministra Obserwatorium Kultury na lata 2013-2014 zapisano „analizę i ewaluację oddziaływania Programów Ministra w latach 2010-2012”, a zatem sugerowano ocenę zewnętrzną. Jednakże patrząc od strony intencji (MKiDN podjęło inicjatywę ewaluowania własnych programów) oraz celu niniejszego projektu (miały powstać narzędzia do autoewaluacji, którą MKiDN będzie mogło następnie prowadzić samo w stworzonym na własne potrzeby środowisku informatycznym) mamy do czynienia z działaniami autoewaluacyjnymi. Z drugiej strony, projekt i narzędzia realizowany był w wyniku konkursu przez organizację zewnętrzną. Ponadto - patrząc od strony przedmiotu i metody: w proponowanym tu ujęciu działania ewaluacyjne prowadzące do stworzenia narzędzi autoewaluacyjnych wymagały nie tylko analizy danych zgromadzonych przez MKiDN, lecz również danych kontekstowych, pochodzących z zewnątrz (przede wszystkim z repozytoriów Mojej Polis i Obserwatorium Żywej Kultury – Sieci Badawczej gromadzonych na portalach mojapolis.pl i ozkultura.pl). Widać, zatem, iż wyznaczenie granic pomiędzy ewaluacją i autoewaluacją winno być tutaj dosyć elastyczne.

Dla jasności dalszego wywodu: w niniejszym raporcie używamy pojęcia EWALUACJA do opisu całości działań w omawianym projekcie, zaś pojęcia AUTOEWALUACJA tylko w odniesieniu do konkretnych danych, wskaźników i narzędzi, które zostały zaproponowane do *zaszcycia* czy też *wklejenia* w bazy wniosków do Programów MKiDN.

III. WNIOSKI Z DOTYCHCZASOWYCH RAPORTÓW I EKSPERTYZ EWALUACYJNYCH

Zanim przedstawimy nasze propozycje działań auto- i ewaluacyjnych warto zwrócić uwagę, że MKiDN: jego poszczególne departamenty albo instytuty podległe Ministerstwu, odpowiadające za konkretne programy, kilkakrotnie podejmowały wysiłek ewaluacji własnej aktywności. Dokumenty, do których udało nam się dotrzeć, to głównie oceny pojedynczych programów (por. ANEKS 1). Niemniej analiza efektów tych działań może być dobrym punktem wyjścia do przedstawienia naszych ustaleń i propozycji.

Wyniki analizy wskazują, że w raportach i ekspertyzach ewaluacyjnych powtarzają się te same lub bardzo podobne postulaty i wskazówki, co do zakresu usprawnień Programów Ministra. Uporządkowaliśmy je w 3 grupy, są to:

1) OCZEKIWANIA WZGLĘDEM POLITYKI KULTURALNEJ PAŃSTWA, za która odpowiada głównie (choć nie wyłącznie MKiDN); powtarzające się uwagi przede wszystkim dotyczyły:

a) słabego wykorzystywania przez MKiDN współczesnej wiedzy o kulturze, co przekłada się na - ocenianą jako ciągle niedostateczna - współpracę zarówno z przedstawicielami środowisk naukowych, jak i środowisk praktyków – twórców i animatorów kultury w zakresie:

- tworzenia podstaw polityki (definiowania pojęć, zagadnień, strategii i pożądanych procesów w życiu kulturalnym);

- wykorzystywania doświadczenia i postulatów środowisk aktywnych kulturalnie do projektowania polityki kulturalnej państwa;

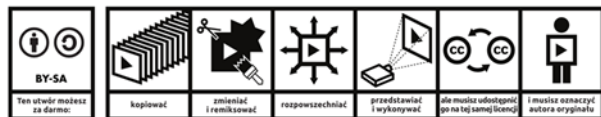
b) niedostatków w procesie uspołeczniania polityk kulturalnych poprzez współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego (dalej, jako JST) i innymi resortami (zwłaszcza z MEN w zakresie edukacji kulturalnej);

c) braku jasno sformułowanych celów strategicznych polityki kulturalnej realizowanej przy pomocy narzędzi finansowych; (można to przełożyć na postulat refleksji nad tym, na co warto wydawać pieniądze);

d) ograniczenia *ręcznego sterowania* polityką kulturalną przez ministra na rzecz jawnych, akceptowalnych społecznie procedur;

2) POSTULATY DOTYCZĄCE KONKRETYCH USPRAWNIENI PROGRAMÓW MINISTRA można podzielić na:

a) ZEWNĘTRZNE (konkretyzujące politykę kulturalną realizowaną metodą konkursów grantowych); tu najczęściej powtarzały się uwagi dotyczące zarządzania programami - by uwzględniało ono szybkie zmiany w rzeczywistości społeczno-kulturalnej kraju (wskazywano m.in. potrzebę wypracowania bardziej sprawiedliwych zasad konkurowania o granty przez małe i duże podmioty, osobnych procedur dla małych i dużych projektów; zmianę terminów ogłaszania konkursów na wcześniejsze, itd.);

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwór zależne będzie udzielona taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

b) WEWNĘTRZNE (dotyczące funkcjonowania konkretnych programów); tu najczęściej podkreślano potrzebę merytorycznej ewaluacji projektów, które otrzymały dofinansowanie oraz konkretnych uprawnień w systemach oceny wniosków (np. jawność ocen ekspertów, wymianę i rozszerzenie gron ekspertów w kolejnych edycjach konkursów); niektóre z tych zmian w międzyczasie zostały wprowadzone, inne wprowadzono tylko częściowo, co odebrało sens proponowanej zmiany (np. prosty postulat by przy składaniu wniosków generowany był w systemie tzw. teryt, czyli numer statystyczny gminy, co znakomicie ułatwia geolokalizację grantobiorców²; wprowadzono go tylko dla jednostek samorządu terytorialnego, które stanowią stosunkowo niewielką grupę uprawnionych do aplikowania w Programach Ministra), jeszcze inne propozycje zmian pominięto, mimo iż się powtarzały, bez upublicznionej dyskusji nad ich sensownością;

3) PROPOZYCJE KONKRETNÝCH DZIAŁAŃ KULTURALNYCH (tej grupy rekomendacji nie będziemy tutaj omawiać, ponieważ jest słabo związana z tematem autoewaluacji i ewaluacji Programów Ministra).

(Podstawa: ANEKS 1, Tabele porównawcze wniosków i rekomendacji z raportów i ekspertyz ewaluacyjnych zamawianych przez MKiDN w latach 2009-2013).

Do większości tych postulatów powracamy w dalszych częściach niniejszego raportu. Widzimy tu wszakże TRZY POWAŻNE OGRANICZENIA dla sensu formułowania kolejnych propozycji uprawnień działania MKiDN:

- pierwsze dotyczy - niesformułowanych *explicite* w jednym dokumencie programowym - celów strategicznych i taktycznych polityki kulturalnej państwa, (a od tego musi być uzależniony każdy rozsądny program auto- i ewaluacyjny, co widać po wynikach analizy przedstawionej wyżej; wykazaliśmy, że te same uwagi powtarzają się od lat);
- drugie to czynnik ludzki (*quasi-polityczny*), a zatem *naturalna* chęć by sterować polityką kulturalną doraźnie i w zgodzie z presją środowisk, z którymi kolejni ministrowie i/lub niżsi rangą urzędnicy sądzą, że muszą się liczyć;
- trzecie – to postęp demokratyzacji (tworzenia procedur demokratycznych), tu wyrażający się przede wszystkim w woli politycznej i obiektywnych możliwościach podjęcia decyzji w naglącej sprawie budowy SYSTEMU ZEWNĘTRZNEJ EWALUACJI Programów Ministra.

² Oczywiście projekty opisane we wnioskach i ich autorów oraz wykonawców można też identyfikować po kodach pocztowych, jest to jednak bardziej pracochłonne.

IV. WNIOSKI Z ANALIZY ZARZĄDZANIA PROGRAMAMI MINISTRA W LATACH 2008-2015

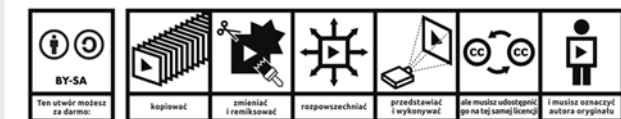
A) ANALIZA STABILNOŚCI ZARZĄDZANIA

Podstawowym kontekstem autoewaluacji jest opis stabilności zarządzania Programami Ministra. W przedstawionej w **ANEKSIE 2** serii **tabel porównawczych, dotyczących przepływu Programów Ministra pomiędzy jednostkami zarządzającymi w latach 2008-2015**, widać, że w większości przypadków poziom tej stabilności rósł w kolejnych latach. Tam gdzie zmieniały się podmioty zarządzające programami wiązało się to przede wszystkim ze:

- zmianami w treściach programów i priorytetów;
- zmianami typu administracyjnego (przekształceniami, powstawaniem i likwidacją ministerialnych departamentów albo instytucji);
- zmianami niejasnymi, o trudnych do uzasadnienia z zewnątrz powodach.

W całym badanym okresie, jak wspomnieliśmy wyżej, wyraźnie widoczny jest trend by w kolejnych latach oddawać programy o konkretnych profilach treściowych (tematycznych) tym samym podmiotom, aczkolwiek nie zawsze można stwierdzić, przyglądając się anekсовym tabelom, że są to najwłaściwsze i najlepiej przygotowane profesjonalnie instytucje (lub takie, których *raison d'être* winien być profesjonalizm). Niestety – w wypadku niektórych podmiotów zarządzających widać też przeciwny trend polegający na odbieraniu im programów lub priorytetów i komasacji zarządzania Programami/priorytetami przez inne podmioty. Można to interpretować, jako niechęć by zaingerować głębiej w złe struktury zarządcze i je – po prostu – zmieniać zostawiając Programy/priorytety w tych samych miejscach.

Dyskusyjne jest też czy w sytuacji, gdy w skali kraju od roku 1989 likwidowane były tzw. instytuty resortowe, liczne ich powoływanie, mające miejsce w ostatnich latach w resorcie kultury, jest zgodne z polityką państwa w tym zakresie. Uważamy, że te tzw. Narodowe Instytucje Kultury nie spełniają w większości przypadków zadań sugerowanych przez ich nazwy czy statuty oraz często zajmują się problematyką wynikającą z doraźnych rozdań czy też gier personalnych, a w najlepszym razie - z bieżących potrzeb. Relacje pomiędzy instytutami a Ministerstwem nie rysują się jasno, często też są źródłem napięć. Nawet prosta analiza zarządzania programami wymownie tego dowodzi. Nie byłaby jednak ona kompletna bez sprawdzenia jak rysuje się przepływ środków finansowych w Programach Ministra.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

REKOMENDACJA OGÓLNA jest tu następująca: po tak wielu latach funkcjonowania Programów Ministra warto przeprowadzić krytyczny przegląd odpowiedniości statutów i kadr w podmiotach zarządzających, dopasowując je do przede wszystkim do wymogów merytorycznych.

B) ANALIZA PRZEPŁYWÓW FINANSOWYCH W PROGRAMACH MINISTRA

Dobrym wskaźnikiem stabilności i zarazem przejrzystości funkcjonowania Programów Ministra są ZMIANY W DOFINANSOWANIU PROJEKTÓW, ZACHODZĄCE PO ROZSTRZYgniĘCIU KONKURSÓW. Należy tu oczywiście wziąć pod uwagę pulę wypadków losowych i nadzwyczajnych okoliczności (błędna ocena ekspertów, nadzwyczajna waga projektu z punktu widzenia ministra, itp. – por. też uwagi autorów dotychczasowych ewaluacji w **Aneksie 1** i fragment III raportu - dotyczący polityki kulturalnej), niemniej jednak odsetek zmian w całości finansowania nie powinien być większy niż 10 - 15% ogółu dotacji³.

Bardzo dobrych informacji do obrazu sterowania dotacjami po rozstrzygnięciu konkursów dostarcza analiza FUNKCJONOWANIA PROCEDUR ODWOŁAWCZYCH w Programach Ministra. Ważne jest, by odpowiednio ustawić tu narzędzie, dlatego zdecydowaliśmy się przyjąć za podstawę procentowania nie ogół wniosków złożonych czy też tych, które ostatecznie dofinansowano, lecz tych, które uzyskały dotację w zwykłym trybie konkursowym. Również w tym wypadku zakładaliśmy, że odwołania nie powinny kończyć się pozytywnymi decyzjami na poziomie wyższym niż 10-15%. A i to tylko dlatego, że braliśmy pod uwagę skomplikowanie ministerialnej maszyny. W normalnym trybie pozytywne decyzje z odwołań nie powinny przekraczać kilku procent (*maximum* 5%). Tymczasem rekordzista – Narodowe Centrum Kultury w roku 2013 zwiększyło o 180% liczbę dofinansowanych wniosków w trybie odwołań, zwiększając zarazem wyjściowy budżet priorytetu Infrastruktura domów kultury o 33%.

Jak pokazują analizy przedstawione w **ANEKSIE 3 (Tabele i wykresy porównawcze przepływów finansowych w Programach Ministra w latach 2008-2014)** zarówno same LICZBY ZMIAN BUDŻETÓW, jak i ZMIANY WYSOKOŚCI KWOT PRYZNAWANYCH PO KONKURSACH oraz ODSETKI POZYTYWNE ROZPATRZONYCH ODWOŁAŃ wskazują, że – niestety - procedura konkursowa, zakładająca jawność i

³ W praktyce dużych grantodawczych organizacji pozarządowych takie zmiany sięgają z reguły 3 do 5 %, co jedna ze współautorek raportu wie z wieloletniego udziału w komisjach rozdzielających dotacje.

przejrzystość, jest w dużym stopniu marginalizowana; szczególnie w niektórych latach i szczególnie w niektórych programach i priorytetach (por. też – propozycja narzędzi do monitorowania opisanych zjawisk).

C) ANALIZA SYSTEMU OCENIANIA WNIOSKÓW W PERSPEKTYWIE ZARZĄDZANIA PROGRAMAMI MINISTRA

Analizy oceniania wniosków były prowadzone z wykorzystaniem kilku źródeł informacji. Badaliśmy treści zawarte w dokumentacji programów i priorytetów (przede wszystkim regulaminy i wytyczne oraz składy zespołów eksperckich i/lub sterujących) oraz przeprowadziliśmy analizę zależności statystycznych, używając do tego współczynnika korelacji *r-Pearsona* pomiędzy ocenami merytorycznymi (w większości przypadków dokonywanymi przez zewnętrznych ekspertów), tzw. ocenami organizacyjnymi oraz ocenami strategicznymi. (Por.: **ANEKS 4 System oceniania wniosków w Programach Ministra**).

Wyniki tych analiz pokazują **ISTNIENIE POWAŻNYCH SPRZECZNOŚCI POMIĘDZY ZAŁOŻENIAMI SYSTEMU, PREFERUJĄCYMI JAWNOŚĆ I PRZEJRZYSTOŚĆ PROCEDUR**, a wpisywanymi doń **WYJĄTKAMI OD USTANOWIONYCH REGUŁ**, umożliwiającymi w coraz większym stopniu odchodzenie od procedur konkursowych, na rzecz decyzji uznaniowych lub innych, w każdym razie – niejawnych, podejmowanych od szczebla dyrektora instytucji zarządzającej do szczebla ministra.

Mogłoby się wydawać, że wstępna ocena dotycząca **BŁĘDÓW FORMALNYCH** jest jednym z najbardziej oczywistych i obiektywnych elementów systemu oceniania. Tak jednak nie jest, bowiem w Wytycznych..., a dokładnie w § 8 ust. 4 znajdujemy następujący opis błędu formalnego: „niezgodność zadania z zakresem kwalifikujących się zadań ustalonym w regulaminie danego programu”. Powstaje jednak pytanie kto tę niezgodność ocenia i w jaki sposób stwierdza, że wymieniona niezgodność zaistniała? Wydaje się, że jest to kolejne odkryte pole do – łagodnie mówiąc - nieuprawnionej nadinterpretacji i krzywdzącej wnioskodawców oceny danego projektu

Analizy **SPÓJNOŚCI OCEN**, mierzone współczynnikiem korelacji *r-Pearsona*, wykazały, że zbieżność ocen merytorycznych i strategicznych wystąpiła w 10 priorytetach, ale w 15 okazało się, iż jej nie było. W jednym przypadku (priorytet Literatura) była to zależność ujemna. Trzeba wobec tego stwierdzić, że w zbadanym tu przykładowo roku **OCENY MERYTORYCZNE NIE MIAŁY ZNACZENIA** w procesie przyznawania dotacji w aż 15 priorytetach.

Kolejny wątek dotyczy **EKSPERTÓW**. Już w zrealizowanych wcześniej ewaluacjach zwracano uwagę na dobór ekspertów oceniających wnioski. Te sprawy dotąd nie we wszystkich programach i priorytetach są poprawnie uregulowane. W Wytycznych do priorytetów mówi się tylko, w punkcie 12, czym ogólnie jest zespół sterujący: „(...) powoływany przez ministra zespół doradczy, w ramach, którego każdy z członków zespołu

dokonuje samodzielnej oceny wniosków złożonych w danym programie”. Nie ma jasnego sformułowania, że eksperci winni być powoływani spoza instytucji zarządzającej, nie wszędzie dobiera się ich pod kątem specyfiki zadań ogłaszanych w programach i priorytetach w kolejnych latach (por.: zestawienia zawarte w **Aneksie 1**).

V. WNIOSKI Z ANALIZY MIEJSCA I ROLI PROGRAMÓW MINISTRA W SYSTEMIE FINANSOWANIA KULTURY NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Dzięki utworzeniu w Obserwatorium Żywej Kultury regionalnych zespołów (Sieci Badawczej – jak dotąd pierwszej i jedynej tego rodzaju inicjatywie w naszym kraju) zyskaliśmy dostęp do dodatkowych danych o finansowaniu kultury – co prawda w większości publikowanych w wolnym dostępie, ale trudnych do odnalezienia i często wymagających dodatkowych opracowań. Analizy tych danych zawarte w **Aneksie 5 (Wykresy i tabele porównawcze miejsca i roli Programów Ministra na tle innych źródeł finansowania kultury na przykładzie województwa warmińsko-mazurskiego)** pokazują, że:

- możliwa do uzyskania wiedza o całości tego systemu jest ciągle bardzo niepełna; o wielu źródłach nie ma bowiem informacji, zwłaszcza tych, które pojawiły się po 1989 roku, takich jak np. sponsorzy prywatni i ich wkłady rzeczowe do projektów czy wolontariat i wycena pracy wolontariuszy itd. (szczegółowa lista w **ANEKSIE 5**);
- porównania – zwłaszcza procentowych wartości finansowego wsparcia dla kultury ze środków europejskich i z pozostałych źródeł pokazują, że nawet podstawowe finansowanie (z dotacji JST) może osiągać wartości jedynie ok. 10% ogółu rozpoznanych środków, gdy gmina uzyska dostęp do funduszy unijnych;
- niestety, na poziomie województwa odkrywają się podobne w skutkach trendy dla polityki kulturalnej realizowanej narzędziami finansowymi, co w skali kraju: **POLITYKA WYRÓWNYWANIA SZANS NIE MA SZANS** na realizację; tymi narzędziami wzmacniane są przede wszystkim duże ośrodki, kosztem przede wszystkim gmin – nie tylko wiejskich - wymagających największego wsparcia⁴.

⁴Por. też: Barbara Fatyga, *Wydatki na kulturę miast wojewódzkich w stosunku do ogółu wydatków gmin i powiatów grodzkich w województwach, w latach 1999-2012, w zł* <http://ozkultura.pl/sites/default/files/wskazniki/wydatki%20na%20kultur%C4%99%20miast%20wojew%C3%B3dzkich%20w%20stosunku%20do%20wydatk%C3%B3w%20wojew%C3%B3dztwach%20wykresy%20w%20latach.pdf>

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

VI. WNIOSKI Z ANALIZY AKTYWNOŚCI I SKUTECZNOŚCI WNIOSKODAWCÓW W PROGRAMACH MINISTRA

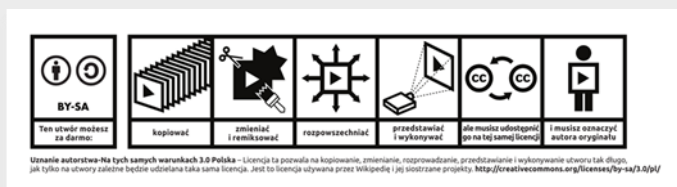
Wnioski te zostały opracowane przede wszystkim na podstawie analiz baz SZPON za lata: 2010-2012, 2010-2013 oraz za lata 2012-2014, zaś całość opracowanych przez nas danych, dostępnych na portalach <http://ozkultura.pl/o-nas> i <https://www.mojapolis.pl/> obejmuje lata 2010-2014.

Jakkolwiek aktywność wnioskodawców w badanym okresie była bardzo zróżnicowana, to wyniki pierwszej analizy wskazują, że gmin, z których w ogóle nie składano wniosków mogło być nawet ponad 60% w województwie (taka sytuacja miała miejsce np. w roku 2012 w województwie LUBELSKIM, a system umieszczony na mojejpolis.pl i zaimplementowany na portalu ozkultura.pl pozwala precyzyjnie zdiagnozować obszary, w których powtarza się to w kolejnych latach). Powinny się one stać obszarami szczególnego zainteresowania polityki kulturalnej. Bowiem brak aktywności wnioskodawczej przez wiele lat, w warunkach upowszechnienia się metody projektowej oraz rzeczywistych, niezaspokojonych potrzeb i – nierzadko - niewłaściwego określania roli kultury w procesach społecznych przez władze lokalne⁵ stanowi, co najmniej sygnał, że sytuacja w takich gminach generalnie nie jest dobra (por. też wyżej – analizę dofinansowywania gmin w województwie WARMIŃSKO-MAZURSKIM).

Ci, którzy jednak próbują uzyskać wsparcie z Programów Ministra bardzo często nie osiągają sukcesu w postaci przyznanej dotacji, (w niektórych programach i priorytetach decyzje negatywne dotyczą nawet ponad 80% złożonych wniosków, np. w priorytetach: EDUKACJA KULTURALNA w roku 2012, SZTUKI WIZUALNE w roku 2013, czy w priorytecie INFRASTRUKTURA KULTURY w roku 2014). W związku z tym wnioskodawcy stosują różne taktyki, które szczegółowo opisaliśmy w **ANEKSIE 6 (Analizy aktywności i skuteczności wnioskodawców w Programach Ministra)**. Od podwajania starań do wycofywania się z aplikowania o pieniądze już po pierwszej porażce.

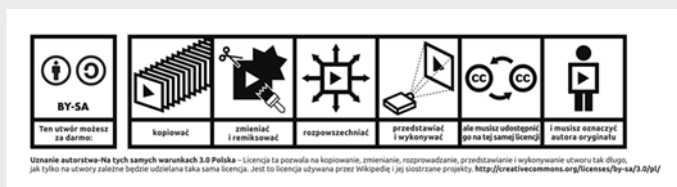
Bardziej interesujący wydaje się wniosek, mówiący o tym, iż **NAWET PIERWSZY SUKCES CZĘSTO, ZWŁASZCZA W MNIEJSZYCH I/LUB ZANIEDBANYCH KULTURALNIE MIEJSCACH, NIE ZWIĘKSZA MOTYWACJI BY ZDOBYWAĆ DOFINANSOWANIE**. Wiąże się to zarówno z wadami systemu i metody projektowej, jako takiej, jak i ze stosunkiem do własnej pracy wielu pracowników instytucji i organizacji kulturalnych – por. **ANEKS 6**. Ten ostatni, istotny element charakterystyki nastawienia wnioskodawców do korzystania z Programów Ministra

⁵ Ten efekt opisaliśmy w raporcie: Barbara Fatyga, Magdalena Dudkiewicz, Ryszard Michalski, Paweł Tomanek, *Kultura pod pochmurnym niebem. Dynamiczna diagnoza kultury województwa warmińsko-mazurskiego*, Olsztyn: CEiIK, 2014, dostępnym też pod adresem: <http://jakakultura.warmia.mazury.pl/raport-3/>

ujawniła szczegółowa analiza WNIOSKÓW ODRZUCONYCH ZE WZGLĘDÓW FORMALNYCH. Generalnie pokazuje ona, że ciągle znaczna część wnioskodawców – mimo iż system EBOI jest, jak już pisaliśmy, wyjątkowo przyjazny – NIE LUBI (NIE UMIE) UCZYĆ SIĘ PROCEDUR: nie czyta regulaminów ani wytycznych, niestarannie wypełnia wnioski – jak gdyby na własne życzenie pracując na swą klęskę w konkursie. Tylko w niektórych priorytetach widać LINIOWE SPADKI ODSETKÓW NEGATYWNYCH DECYZJI Z POWODU BŁĘDÓW FORMALNYCH, (co by wskazywało, że wnioskodawcy coraz lepiej potrafią korzystać z EBO-ia). Zaś negatywne decyzje z tego względu sięgają od 2% (np. priorytet Muzyka w 2014 roku) do 30,9% (w priorytecie Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego w 2014 roku) czy nawet 35,1% (w priorytecie Literatura w roku 2013). Jest to stanowczo zbyt duża rozpiętość; por. też uwagi niżej. PONAD 1/3 WNIOSKÓW ODRZUCONYCH POWINNA BYĆ SYGNAŁEM ALARMOWYM DLA ZARZĄDZAJĄCYCH PROJEKTAMI. Znane nam fundacje grantodawcze w takich razach decydują się szybko na wprowadzanie szkoleń dla grantobiorców. W tym wypadku, ze względu na skalę Programów Ministra nie wchodzi to raczej w grę, proponujemy więc inne, prostsze rozwiązanie tego problemu – por. część trzecia raportu. Jednakże dopóki nie zmieni się w Polsce kultura organizacyjna potencjalnych wnioskodawców trudno będzie rozwiązać ten problem do końca.

VII. WNIOSKI Z TERENOWEGO BADANIA EWALUACYJNEGO

Niewielkie badanie (N=17 projektów⁶) zostało przeprowadzone jesienią 2014 roku, w województwach mazowieckim, podlaskim, pomorskim i warmińsko-mazurskim przez Sieć Badawczą OŻK. Jednym z jego głównych celów był PILOTAŻ NARZĘDZIA, które proponujemy w drugiej części niniejszego raportu. Dokładniejszą informację i syntetyczne zestawienie wyników zawierają **ANEKS 7 (Tabelaryczne zestawienie wyników badania terenowego)** i **ANEKS 9 (Propozycja narzędzia ewaluacji terenowej Programów Ministra)**.

Za niepokojące można uznać, iż w tak niewielkiej (i w gruncie rzeczy przypadkowej próbie) trafiliśmy od razu na 2 projekty bardzo źle funkcjonujące. Powstaje pytanie ile takich przypadków wykazałoby duże, reprezentatywne badanie terenowe. Większość projektów funkcjonowała jednak w środowiskach lokalnych dobrze, a nawet była znana mieszkańcom, co badaczki stwierdziły na podstawie rozmów z przedstawicielami środowisk lokalnych.

Badani zmodyfikowaną metodą „tajemniczego klienta” przedstawiciele instytucji i organizacji realizujący projekty na ogół byli mili, odnosili się życzliwie i grzecznie do badaczy, a także potrafili udzielać wyczerpujących informacji o projektach. W kilku przypadkach jednak badaczki zetknęły się z niechęcią, niezbyt grzecznym traktowaniem oraz blokowaniem dostępu do informacji. Co w placówkach *ex definitione* SZERZĄCYCH KULTURĘ absolutnie nie powinno mieć miejsca. Przypomnijmy, że założyliśmy, iż sposób traktowania badaczek (występujących jako swoiści goście) może być tylko lepszy niż sposób traktowania uczestników projektów, jeżeli był gorszy – to powstaje pytanie jak są traktowani na co dzień uczestnicy czy beneficjenci takich projektów? Są podstawy by sądzić, że jeszcze gorzej.

Jedną ze powszechniejszych słabości zbadanych projektów okazały się DZIAŁANIA PROMUJĄCE, a nawet tylko INFORMACYJNE zarówno o projekcie, jak i – to przede wszystkim - o finansowym wsparciu udzielanym przez MKiDN. Na 17 ewaluowanych projektów aż w 6 nie informowano o tym ani też nie przestrzegano zobowiązania o umieszczeniu w materiałach informacyjnych logo pobieranego ze strony MKiDN.

Analiza SZATY INFORMACJI KULTURALNEJ w badanych lokalizacjach (zarówno związanej z projektami realizowanymi ze wsparciem MKiDN, jak i z innymi inicjatywami lokalnymi) przyniosła przygnębiający wniosek o jej BRZYDOCIE i FATALNYM GUŚCIE ESTETYCZNYM dominującym w tego rodzaju przekazach. Wzorce estetyczne czerpane są tu niemal wyłącznie z NISKIEGO PRZEKAZU KULTURY

⁶ Zakładana próbka wynosiła 16 projektów, jednakże w jednej z miejscowości okazało się, iż można zbadać 2 realizowane tam ze wsparciem MKiDN projekty, zamiast jednego.

POPULARNEJ, a brak staranności, nie pilnowanie aktualności przekazu i brak schludności jeszcze pogarsza ten efekt. Niekiedy ogłoszenia o działaniach kulturalnych przybijane są do drzew, co jest szczególnie NIEKULTURALNE. Tak jak gdyby W ŚWIADOMOŚCI REALIZATORÓW PROJEKTÓW KULTURA ciągle NIE OBEJMOWAŁA KULTURY ŻYCIA CODZIENNEGO; w tym szacunku dla przyrody⁷.

VIII. ANALIZY ZAWARTOŚCI MERYTORYCZNEJ FORMULARZY WNIOSKÓW I INNYCH DOKUMENTÓW ZE STRON PROGRAMÓW MINISTRA

Szczegółowym analizom poddaliśmy tu:

- sposób określania tzw. KOSZTÓW KWALIFIKOWANYCH – jak się okazało nie były one ujednolicone; zaproponowaliśmy narzędzie porządkujące;
- sposób określania KOMPETENCJI WYKONAWCÓW projektu – w wielu priorytetach nie formułowano wymagań odnośnie dokładnego opisu kompetencji wykonawców projektów; w innych te wymagania (jak np. w Obserwatorium kultury) były bardzo restryktywnie (np. wymóg udziału w projektach, których budżet przekraczał 50 tys. zł) i formalnie podane; zaproponowaliśmy narzędzie umożliwiające określanie tych kompetencji;
- braki SPOŁECZNYCH UZASADNIENI POTRZEB REALIZACJI projektów (por. też **Aneks 1**); zaproponowaliśmy narzędzie do opisu środowiska, w którym ma być realizowany projekt;
- wskazywany już we fragmencie dotyczącym systemu oceniania wniosków problem DOBORU EKSPERTÓW (por. też **ANEKS 1**); opracowaliśmy projekt karty do autoewaluacji ekspertów;
- zaplanowane w systemie - jako ELEMENT AUTOEWALUACJI WNIOSKODAWCY – WSKAŹNIKI REALIZACJI PROJEKTU. O ile nam wiadomo, prawie NIKT nie jest zadowolony z istniejących wskaźników, zarazem wielokrotnie stykaliśmy się z wyrażanym przez PT Urzędników Ministerstwa przekonaniem, że w tej sprawie nic nie da się zrobić. Bezradność ta dotyczyła zwłaszcza tzw. WSKAŹNIKÓW JAKOŚCIOWYCH. Zaproponowaliśmy makietę wskaźników zarówno autoewaluacyjnych, jak i ewaluacyjnych, opartą na ZMIANIE PODSTAWOWYCH ZAŁOŻEŃ

⁷ O sposobie rozumienia kultury we współczesnej Polsce por. też: Barbara Fatyga, Wartości jako generatory żywej kultury, (w:) Rafał Drozdowski, Barbara Fatyga, Mirosław Filiciak, Marek Krajewski, *Praktyki kulturalne Polaków*, Toruń: Wyd. UMK, 2014.

CO DO SPOSOBU ich FUNKCJONOWANIA: wg nas powinny one bowiem służyć AUTOEWALUACJI i AUTONAPRAWIE PROGRAMÓW MINISTRA a NIE OCENIE WNIOSKODAWCÓW.

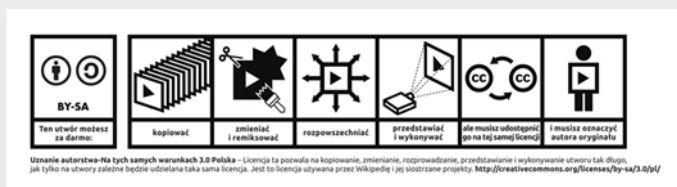
Narzędzia te przedstawione są w drugiej części niniejszego raportu. Niektóre z nich zostały przetestowane, a wyniki testów opisane w **ANEKSACH**.

IX. OGÓLNE WNIOSKI Z REALIZACJI PROJEKTU

Porównanie opisanych wyżej i zawartych w odnośnych **ANEKSACH** analiz prowadzi do następujących wniosków ogólnych:

- Programy Ministra i obsługujące je metodologie oraz narzędzia informatyczne oparto na założeniach jawności, przejrzystości, wspierania obszarów zaniedbanych i przyczyniania się do utwierdzenia procedur demokratycznych w staraniach o środki finansowe;
- największym problemem okazały się tu jednak odstępstwa od powyższych założeń, widoczne przede wszystkim na poziomie ZARZĄDZANIA Programami Ministra; a w szczególności - jawne i niejawnie psucie procedur, manipulacje decyzjami poprzez wykorzystywanie nieprecyzyjnych zapisów w dokumentach Programów Ministra oraz marginalizowanie znaczenia konkursów i ocen merytorycznych na rzecz podejmowania decyzji bez publicznego uzasadnienia i/lub wskazania ich kryteriów; odstępowanie od dialogu społecznego, zamykanie się na krytykę (niekorzystanie z niej), biurokratyczne *zwieranie szeregów* w obawie przed utratą władzy nad publicznymi przecież środkami. Te zjawiska wcale nas nie zdziwiły, bowiem są one wpisane w trajektorie funkcjonowania dużych organizacji biurokratycznych⁸. **JEDYNY PRAWDZIWY PROBLEM TO NIE TYLKO POJAWIANIE SIĘ NIEPRAWIDŁOWOŚCI, LECZ BRAK WOLI I UMIEJĘTNOŚCI BY JE NAPRAWIAĆ!**
- wspomniany problem odnosi się wprost do KOMPETENCJI (także w zakresie opanowania języka ojczystego, estetyki czy też podstaw logiki – por. teksty dokumentów towarzyszących Programom Ministra) i STYLÓW DZIAŁANIA LUDZI tworzących kadry zarządzające programami i priorytetami w MKiDN i Narodowych Instytucjach Kultury – co wskazywano również wcześniej, chociaż może nie tak dobitnie, w ewaluacjach (zestawionych w **ANEKSIE 1**);

⁸ Socjologowie - od Maxa Webera do np. Ervinga Goffmana - opisali te problemy wyczerpująco w znanych powszechnie pracach.

- w związku z powyższym nie mamy wielkich nadziei, że przedstawione przez nas wyniki i propozycje zostaną poważnie wzięte pod uwagę i doprowadzą do rzetelnej dyskusji w gremiach odpowiedzialnych za funkcjonowanie Programów Ministra;
- nie chcielibyśmy tego, aczkolwiek najprawdopodobniej tak będzie, że liczne krytyczne uwagi i wnioski zawarte w niniejszym raporcie staną się tylko jednodniowym *newsem*, utwierdzającym w RESENTYMENCIE zarówno Urzędników, jak i grono potencjalnych i rzeczywistych (w tym zawiedzionych) Wnioskodawców.

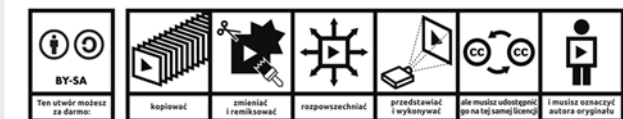
CZĘŚĆ DRUGA

ANEKS 1

TABELA PORÓWNAWCZE WNIOSKÓW I REKOMENDACJI Z RAPORTÓW I EKSPERTYZ EWALUACYJNYCH ZAMAWIANYCH PRZEZ MKiDN W LATACH 2009-2013

Promocja kultury polskiej za granicą (rok 2009) ⁹		
Dla polityki kulturalnej	Dla MKiDN/Instytutów	Dla działań kulturalnych
Przygotowanie kadr dyplomacji kulturalnej/współpraca ze szkołami wyższymi	Przygotowanie kadr urzędniczych do profesjonalnego zajmowania się promocją kultury	Wyprowadzenie działań poza budynki, wpisanie ich w lokalne obiegi kultury
Wykorzystanie współczesnej wiedzy o kulturze	Stworzenie zaplecza badawczo-monitoringowego	Zapraszanie liderów opinii do Polski
Wykorzystanie potencjału istniejących praktyk kulturalnych	Koordinacja imprez kulturalnych	Rozwijanie turystyki kulturalnej
Zmiany finansowania projektów kulturalnych(terminy, uwzględnianie specyfiki, dystrybucja, rozliczanie środków)	Utworzenie baz danych o zasobach, w tym artystycznych i eksperckich	Dotarcie do zagranicznych szkół wyższych
Ścisła współpraca z samorządami (decentralizacja – pogranicza, w kraju i zagranicą)	Umiędzynarodowienie stron internetowych (wersje w kilku językach)	
Odejście od polityki sezonów na rzecz docierania do celowych grup odbiorców	Określenie kompetencji i odpowiedzialności za segmenty promocji	

⁹ Autorzy raportu ewaluacyjnego: Jan S. Wojciechowski, Przemysław Kieliszewski, Marcin Poprawski.

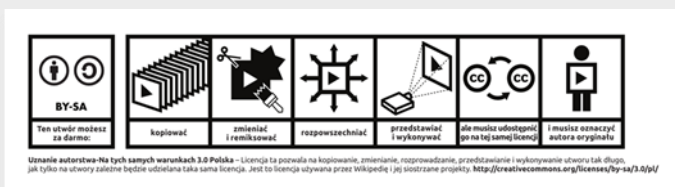

Promocja kultury polskiej za granicą (rok 2009)⁹

Dla polityki kulturalnej	Dla MKiDN/Instytutów	Dla działań kulturalnych
Nacisk na wartość artystyczną przed narodową czy etniczną	Podzielenie budżetu na małe i duże projekty promocyjne	
	budowa systemu ewaluacji i rozliczania akcji promocyjnych, akumulacja „pamięci instytucjonalnej” w celu unikania błędów	

Źródło: na podstawie tekstu raportu opracowanie własne – AB, BF.

Makieta wskaźników dla IAM (Konstrukcja i analiza na podstawie dokumentów), (rok 2010) ¹⁰		
Dla polityki kulturalnej	Dla MKiDN/Instytutów	Dla działań kulturalnych
Przyjęcie modelu promocji kultury w oparciu bądź o wzorzec dyfuzyjny omówiony w kilku wariantach, bądź o tezę zrównoważonego rozwoju	Dane ilościowe zbierane przez IAM okazują się najmniej przydatne do budowania wskaźników ewaluacyjnych; należy zbudować rzetelne bazy danych o działalności	
Po negatywnej ocenie dokumentów (w szczególności regulaminu i strategii) przebudowa tych dokumentów w celu odejścia od <i>wsobnego</i> stylu działania instytucji	Na stronie IAM brak podstawowych dokumentów, w tym sprawozdań z działalności – winny być ujawniane	
	IAM powinien mieć swoje miejsce w BiP	
	Jawne powinny być składy Rady i innych organów statutowych	
	Powinien być licznik wejść na stronę, uwzględniający wejścia z zagranicy	
	Propozycja typów wskaźników ¹¹ : ogólne wskaźniki charakteryzujące imprezy i wydarzenia, wskaźniki odnoszące się do treści wydarzeń/imprez, wskaźniki charakteryzujące współpracę, wskaźniki promocyjne, współczynniki HAU (wymiany), wskaźniki funkcjonowania IAM	

Źródło: na podstawie tekstu ekspertyzy opracowanie własne – AB, BF.

¹⁰ Autorka ekspertyzy ewaluacyjnej: Barbara Fatyga.

¹¹ Ekspertyza dotyczyła stworzenia makiety wskaźników ewaluacyjnych dla IAM, każdy typ wymieniony w tabeli zawierał kilka szczegółowych wskaźników.

Analiza danych z bazy „Szpon” za lata 2008-2009 (rok 2010)¹²

Dla polityki kulturalnej	Dla MKiDN/Instytutów	Dla działań kulturalnych
Zmiana stabilności finansowania kultury instytucjonalnej	W systemie elektronicznym konstrukcja generatorów sprawozdań, umożliwiająca autoewaluację projektów i budowę wskaźników ich samooceny	
Ograniczenie osobistych decyzji Ministra, zewidencjonowanie i ujawnienie kryteriów tych decyzji	Włączenie do baz EBOI i SZPON pozostałych programów dofinansowywania (środki europejskie, mecenat, stypendia, dofinansowanie wydań z FPT, pomoc socjalna i zaopatrzenie emerytalne twórców	
Urealnienie zapisów o wyrównywaniu szans w dostępie do kultury przez uwzględnianie, corocznie aktualizowanych, kontekstów funkcjonowania kultury	Monitorowanie danych zawartych w bazach MKiDN w celu autokorekt <i>realpolitik</i> kulturalnej	
	Rozbudowa systemu filtrów w bazach, ograniczających możliwości popełniania błędów formalnych	
	Rozbudowa systemu filtrów umożliwiająca autoewaluację wyników programów	
	Implementacja wskaźników opisujących np. wydatki gmin na kulturę w przeliczeniu na 1 mieszkańca	

¹² Autorzy raportu ewaluacyjnego: Barbara Fatyga, Albert Hupa, Przemysław Zieliński.

Analiza danych z bazy „Szpon” za lata 2008-2009 (rok 2010)¹²

Dla polityki kulturalnej	Dla MKiDN/Instytutów	Dla działań kulturalnych
	Budowa nowych wskaźników, np. zaradności i usieciowienia, efektywności wnioskodawców itp.	
	Dołączenie do każdego wniosku tzw. terytu w celu tworzenia baz geolokalizacyjnych	

Źródło: na podstawie tekstu raportu opracowanie własne – AB, BF.

Raport z ewaluacji Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, (priorytety: Edukacja kulturalna i Ochrona Zabytków, rok 2010) ¹³		
Dla polityki kulturalnej	Dla MKiDN/Instytutów	Dla działań kulturalnych
Skojarzenie celów programu z celami strategicznymi polityki kulturalnej, gdy takie powstaną	Koncentracja tematyczna projektów zapewniona przez wydzielenie kategorii konkursowych	Opracowanie celów społecznych i ich rozwijanie dla danego zabytku
Podział tematyczny w programie na projekty ratujące i projekty rozwijające zabytki	Wprowadzić kryterium celów społecznych do oceny projektów (opis ilościowy i jakościowy)	
Ustalenie, co oznacza cel „udostępnianie zabytków”	Podzielić projekty na małe i duże, lepsza porównywalność ocen	
Wprowadzenie zasad uniemożliwiających redukcję wielkości dotacji (wyjątek, a nie reguła)	Określenie maksymalnych kwot dotacji	
Usunięcie zapisów o refundacjach środków	Wprowadzenie opisu rezultatów mierzalnych	
Wydłużenie czasu realizacji projektów	Wprowadzić definiowanie grup docelowych projektu	
Systemowe angażowanie JST w określaniu efektów projektu dla rozwoju gmin	Wprowadzenie do zespołów oceniających projekty wojewódzkich konserwatorów zabytków	
	Oficjalne powiadamianie beneficjentów o przyjęciu rozliczeń finansowych	

¹³ Autorzy raportu ewaluacyjnego: Barbara Imiołczyk, Marcin Chludziński, Hanna Szczeblewska, Janusz Imiołczyk.

Raport z ewaluacji Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, (priorytety: Edukacja kulturalna i Ochrona Zabytków, rok 2010) ¹³		
Dla polityki kulturalnej	Dla MKiDN/Instytutów	Dla działań kulturalnych
	Rozbudowanie systemu elektronicznego składania sprawozdań, z naciskiem na automatyczną agregację wskaźników	
	Wprowadzenie powtórnego opisu zakresu projektu po zmianach (aktualizacjach, zwłaszcza finansowych)	

Źródło: na podstawie tekstu raportu opracowanie własne – AB, BF.

Kultura ludowa w działaniach Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2011)¹⁴

Dla polityki kulturalnej	Dla MKiDN/Instytutów	Dla działań kulturalnych
Priorytet powinien otrzymać nową podstawę teoretyczną i jasne definicje pojęć	Powołanie zespołu teoretyków i praktyków w celu redefinicji sensu kultury ludowej	Stworzenie podręcznika
Uwzględnienie w finansowaniu regionów z przerwana i/lub zniszczoną tradycją kulturową, bez wyraźnego wzorca etnograficznego	Opracowanie mapy regionów zaniedbanych przez priorytet	Promocja programu wspierania kultury ludowej w regionach, które mają najgorsze statystyki efektywności udziału w priorytecie
	Nawiązanie współpracy z niezależnymi podmiotami mającymi doświadczenie w monitoringu zjawisk kultury ludowej w celu stworzenia zewnętrznego systemu ewaluacji	
	Rozszerzenie grona ekspertów o specjalistów od zagadnień społecznych i polityk lokalnych	

Źródło: na podstawie tekstu ekspertyzy opracowanie własne – AB, BF.

¹⁴ Autorka ekspertyzy: Barbara Fatyga.

Animacja/edukacja. Możliwości i ograniczenia edukacji i animacji kulturowej w Polsce, 2013¹⁵

Dla polityki kulturalnej	Dla MKiDN/Instytutów	Dla działań kulturalnych
Zniesienie monopolu MKiDN na wspieranie edukacji i animacji kulturalnej – decentralizacja, współpraca z innymi podmiotami	Wprowadzenie parytetów (np. wg wielkości miejscowości, rodzaju organizacji, wielkości przedsięwzięcia itp.)	
Uzgodnienie sensu pojęć edukacja i animacja kulturalna	Odrębne finansowanie małych projektów animacyjnych	
Dostosowanie priorytetów i zadań do potrzeb społecznych i działań w zakresie edukacji/animacji	Wprowadzenie jawnych recenzji wniosków, po zakończeniu konkursu	
	Budowa systemu merytorycznej ewaluacji projektów	
	Wprowadzenie obowiązku dokumentowania działań (zarazem promocja i edukowanie edukatorów)	
	Zmiana terminów ogłaszania konkursów na wcześniejsze i maksymalnie wczesna informacja o zadaniach (priorytetach) na dany rok	
	Przyśpieszenie zawierania umów z grantobiorcami	
	Zwiększenie transparentności konkursu. Podawanie kryteriów ocen eksperckich do publicznej wiadomości	

Źródło: na podstawie tekstu raportu opracowanie własne – AB, BF.

¹⁵ Autorzy raportu ewaluacyjnego: Marek Krajewski, Filip Schmidt.

ANEKS 2

TABELE PORÓWNAWCZE PRZEPEŁYWÓW PROGRAMÓW MINISTRA POMIĘDZY JEDNOSTKAMI MKiDN I NARODOWYMI INSTYTUCJAMI KULTURY W LATACH 2008-2015

Tabela 1

PROGRAM	PRIORYTET	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ROZWÓJ INICJATYW LOKALNYCH WYDARZENIA ARTYSTYCZNE	Bez priorytetów	NCK	-	-	-	-	-	-	-
	Muzyka, teatr, projekty interdyscyplinarne	-	DMP	-	-	-	-	-	-
	Sztuki wizualne	-	Zachęta	Zachęta	Zachęta	Zachęta	Zachęta	Zachęta	Zachęta
	Film	-	-	DNIK	DWiIM	DWiIM	DWiIM	DWiIM	DWiIM
	Muzyka	-	-	DMP	DMP	DMP	DMP	DMP	DMP
	Teatr i taniec	-	-	DMP	DMP	DMP	DMP	DMP	DMP
	Promocja kultury polskiej za granicą	-	-	-	-	IAM	IAM	IAM	DWzZ
	Literatura	-	-	IK	IK	-	-	-	-
	Czasopisma	-	-	IK	IK	-	-	-	-
	Narodowe kolekcje sztuki współczesnej	-	-	-	Zachęta	-	-	-	-

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/>; opracowanie własne AB, BF.

W sformułowaniu celu programu **Rozwój inicjatyw lokalnych** widać wyraźnie pewien tradycyjny ciąg myślowy: najpierw należy *wyrównać różnice*, a następnie na wyrównanym już poziomie *pobudzać inicjatywy* i *stwarzać warunki*. Jest to dosyć typowe paternalistyczne i rutynowe podejście do problematyki peryferii widzianych z centrum. W programie tym zgromadzono zarówno te projekty, które odnosiły się do upowszechniania kultury i tworzenia kultury (nie tylko o zasięgu lokalnym), a w następnych latach zostały zakwalifikowane, jako **wydarzenia artystyczne**; projekty z zakresu szeroko rozumianej **edukacji kulturalnej**, ale i **twórczości** oraz **promocji twórczości** w połączeniu *de facto* z **edukacją kulturalną**. Warto od razu zauważyć, że nie zastosowano tu reguły rozłączności i 3 pierwsze zadania w niektórych punktach się pokrywają. Dołączenie problematyki **ochrony zabytków** wskazuje, że ideą wydzielenia programu było wsparcie **lokalnego życia kulturalnego**, niemniej jednak i z tego punktu widzenia program nie rysuje się, jako konsekwentny, gdyż w takiej ramie powinny się znaleźć również np. **lokalne potrzeby infrastruktury kultury**, (aby rzeczywiście *stwarzać warunki*).

W programie **Wydarzenia Artystyczne** w analizowanym okresie najbardziej stabilny pod względem zarządzania jest – jak widać z tabeli 1 -priorytet **Sztuki wizualne**. Na drugim miejscu lokują się priorytety **Muzyka** oraz **Teatr i taniec**, od momentu ich wydzielenia w 2010 roku zarządzane przez **Departament Mecenatu Państwa**. Zarządzanie pozostałymi priorytetami, a także ich status są niestabilne. Priorytet **Narodowe kolekcje sztuki współczesnej** w 2011 roku zarządzany – jak widać – przez **Zachętę**, w następnym roku -2012 wędruje, jako jeden z 2 priorytetów do osobnego programu – **Kolekcje** zarządzanego przez **Departament Narodowych Instytucji Kultury** Ministerstwa. Dosyć zaskakujące wydaje się umieszczenie w tym programie priorytetów dotyczących **Literatury** i **Czasopism**, które także weszły w skład innego programu. Od roku 2012 ustabilizowało się również zarządzanie priorytetem **promocji kultury polskiej za granicą** by w roku 2015 znów się zmienić.

Ponadto powstaje pytanie dlaczego w sytuacji, gdy istnieje **Państwowy Instytut Sztuki Filmowej - filmem** zajmuje się **Departament Własności Intelktualnej i Mediów**? Dla zewnętrznego obserwatora niezrozumiałe jest również, dlaczego w sytuacji, gdy istnieją dobrze prowadzony **Instytut Teatralny** oraz dynamicznie rozwijający się **Instytut Muzyki i Tańca** (od 2010 roku) tymi priorytetami w programie **Wydarzeń artystycznych** musi zajmować się **Departament Mecenatu Państwa**? Zauważmy przy okazji, że w nazwie Instytutu połączona jest problematyka **muzyki i tańca**, a w nazwie priorytetu -**taniec i teatr**. Najwyraźniej, zatem twórcy Programów Ministra nie potrafią podjąć decyzji, do jakiego obszaru kultury należy taniec!

Po co istnieje **Instytut Adama Mickiewicza**, jeśli **promocją kultury polskiej za granicą** zajmuje się ministerialny **Departament Współpracy z Zagranicą**? Odpowiedź na to pytanie przynosi informacja ze strony IAM: „Stała działalność Instytutu Adama Mickiewicza: opowiadamy Polskę za granicą i aktywnie uczestniczymy w wydarzeniach kulturalnych na świecie takich jak festiwale, targi czy wystawy; tworzymy i aktualizujemy zintegrowany system informacji o polskiej kulturze oraz rozpowszechniamy te informacje - także w językach obcych - w światowych zasobach www; tworzymy i gromadzimy materiały informacyjne i promocyjne (wielojęzyczne wydawnictwa, ilustracje, nagrania, filmy, programy literackie, projekty wystawiennicze) oraz udostępniamy te materiały zainteresowanym osobom i instytucjom w Polsce i za granicą; przygotowujemy dla zagranicznych profesjonalistów kultury, badaczy i specjalistów z różnych dziedzin niezbędne materiały i informacje o

Polsce i polskiej kulturze; organizujemy wizyty studyjne międzynarodowych kuratorów, promotorów, selekcjonerów, krytyków i twórców.”¹⁶ Informację, jak widać, cechują infantylizm i brak sensu tego, *par excellence* PR-owego tekstu („opowiadamy Polskę”, „informacje – także w językach obcych” – chciałoby się rzec: a to niespodzianka, w przypadku instytucji zajmującej się promocją kultury polskiej **za granicą**, „profesjonaliści kultury” – podkreśl. AB, BF).

Tabela 2

PROGRAM	PRIORYTET	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURY I SZKOLNICTWA ARTYSTYCZNEGO	Bez priorytetów	DSzA	-	-	-	-	-	-	-
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURY	Bez priorytetów	-	DSzAiEK	-	-	-	-	-	-
INFRASTRUKTURA BIBLIOTEK	Bez priorytetów	-	DSzAiEK	IK	-	-	-	-	-
INFRASTRUKTURA KULTURY	Bez priorytetów	-	-	DSzAiEK	DSzAiEK	-	-	-	-
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURY	Infrastruktura kultury	-	-	-	-	DSzAiEK	DSzAiEK	DSzAiEK	DSzAiEK
	Infrastruktura szkolnictwa artystycznego	-	-	-	-	DSzAiEK	DSzAiEK	DSzAiEK	DSzAiEK
	Infrastruktura domów kultury	-	-	-	-	NCK	NCK	NCK	NCK

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/>; opracowanie własne AB, BF.

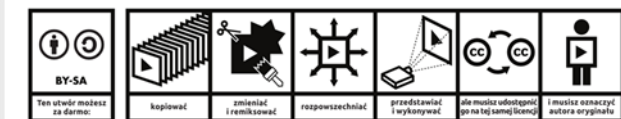
¹⁶ Jeśli uwzględni się fakt, że promocja kultury polskiej za granicą to zadanie realizowane również przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych nie dziwi chaos wykazany w ekspertyzach omówionych w ANEKSIE 1.

W programach infrastrukturalnych zmieniały się – jak widać - nazwy. Zarządzanie pozostawało przede wszystkim w gestii **Departamentu Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej**, z dwoma ciekawymi wyjątkami: w roku 2010 przekazano **Infrastrukturę bibliotek - Instytutowi Książki**, (dodajmy, że w tym roku wiele bibliotek dotknęła powódź). W 2012 roku wydzielony priorytet, dotyczący **domów kultury** przekazano Narodowemu **Centrum Kultury**. Analiza celów i zadań w obrębie tych programów i priorytetów pozwala sformułować wnioski mówiące o tym, w jakim stopniu – naszym zdaniem - decyzje te można uznać za zasadne. Bardzo dyskusyjne dla zewnętrznego obserwatora jest umieszczenie **problematyki infrastrukturalnej** w gestii **Departamentu odpowiedzialnego za szkolnictwo artystyczne i edukację kulturalną** albo w **Narodowym Centrum Kultury**. Tym bardziej, jeśli weźmie się pod uwagę, iż programy te dotyczą nie tylko (lub nie tyle) zagadnień tworzenia instytucji, lecz przede wszystkim remontów, modernizacji czy wręcz prac budowlanych związanych z obiektami materialnymi¹⁷.

17 Jak można przeczytać w regulaminie Programu np. na rok 2014: „Katalog działań priorytetu, obejmujący prace budowlane, zakup wyposażenia niezbędnego dla realizacji celów statutowych, czy sporządzanie dokumentacji technicznej, daje możliwość finansowania zadań generujących istotne zmiany jakościowe, w zakresie sprawności i efektywności funkcjonowania zaplecza materialno-technicznego, podmiotów objętych priorytetem”.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Tabela 3

PROGRAM	PRIORYTET	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
DZIEDZICTWO KULTUROWE	Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych	DOZ	-	-	-	-	-	-	-
	Ochrona zabytkowych cmentarzy	DOZ	-	-	-	-	-	-	-
	Ochrona zabytków	-	DOZ	DOZ	DOZ	DOZ	DOZ	DOZ	DOZ
	Ochrona zabytków archeologicznych	KOBiDZ	-	-	NID	NID	NID	NID	NID
	Miejsca pamięci narodowej	-	-	-	-	-	-	-	DDK
	Rozwój instytucji muzealnych	DDN	DDK	-	-	-	-	-	-
	Wspieranie działań muzealnych	-	-	DDK	DDK	NIMiOZ	NIMiOZ	NIMiOZ	NIMiOZ
	Ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju	DPDKzG	DDK	-	-	-	-	-	-
	Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą	-	-	-	DNIK	DDK	DDK	DDK	DDK
	Tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego	DDN	DDK	-	-	-	-	-	-
	Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego	-	-	-	-	-	NIMiOZ	NIMiOZ	NIMiOZ
	Ochrona dziedzictwa kultury ludowej	-	DNIK	-	-	-	-	-	-
	Kultura ludowa	-	-	DNIK	DNIK	DNIK	DNIK	DNIK	-
	Kultura ludowa i tradycyjna	-	-	-	-	-	-	-	DNIK

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/>; opracowanie własne AB, BF.

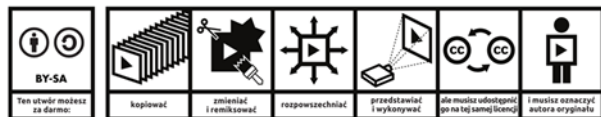
Wydaje się – znów patrząc z zewnątrz, iż logicznie rzecz biorąc, **problematyka infrastrukturalna** powinna znaleźć się w gestii jednego zespołu specjalistów. Tymczasem, jak widać z porównania tabel 2 i 3, zajmują się nią różne podmioty. Warto też zwrócić uwagę na **zmiany nazw poszczególnych priorytetów**. Widać tu, naszym zdaniem, dwie tendencje:

- zaspokajanie doraźnych, szczególnie palących potrzeb;
- zmiany będące wynikiem splotu różnych dyskursów, publicznych i *mniej publicznych*. Przykładami są ewolucje nazw priorytetów dotyczących np.:
 - **cyfryzacji**; zdecydowanie lepiej byłoby połączyć tworzenie zasobów i cyfryzację dziedzictwa, co nie wykluczałoby specyficznych form twórczości związanych z nowymi mediami. Regulamin tego priorytetu na rok 2014 w punkcie 3 kwalifikujących się zadań mówi o: „udostępnianiu cyfrowych zasobów za pośrednictwem urzędów multimedialnych lub/oraz sieci rozległych (Internetu) poprzez portale internetowe”, co ciekawe, w roku 2015 mowa jest w tym punkcie o „udostępnianiu cyfrowych zasobów za pośrednictwem sieci rozległych (Internetu) poprzez portale internetowe” – jak widać metoda *kopiuj/wklej* bez czytania tekstu przed publikacją powoduje, że tekst, od początku niezbyt sensowny, staje się zupełnie bezsensowny¹⁸; ponadto warto zwrócić uwagę, że zmiana nazwy priorytetu oraz kolejna zmiana podmiotu zarządzającego na **Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów** nastąpiły w roku 2013, a więc po sprawie głośnych, licznych protestów i dyskusji związanych z Acta¹⁹ można to interpretować, jako kolejne cofnięcie się z drogi nowoczesnego myślenia o kulturze, pod warunkiem, że intencje tych zmian odczytujemy prawidłowo;
 - **kultury ludowej**; po bardzo udanym (2014) roku obchodów Kolbergowskich, w którym m.in. ścierały się poglądy na to czym jest współczesna kultura ludowa, w kolejnym roku zmienia się nazwa priorytetu i zapisy regulaminu, w których mówi się prawie wyłącznie o **kulturze tradycyjnej**, jak gdyby przestraszono się konsekwencji używania nazwy kultura ludowa! Pokazuje to jak niewiele zostało zrozumiane z licznych dyskusji na temat sensu pojęcia **kultura ludowa** – bowiem, skoro okazało się, iż nazwa ta może nie wystarczająco dobrze chronić interesy zwolenników *status quo* i tradycyjnego traktowania kultury ludowej, dla bezpieczeństwa przenosi się nacisk na nazwę **kultura tradycyjna**²⁰.

¹⁸ Dodajmy, że opis priorytetu na stronie NIMI OZ jest sformułowany bardziej poprawną polszczyzną.

¹⁹ Por. też: Barbara Fatyga, Bogna Kietlińska, Katarzyna Michalczak, Piotr Michalski, Mariusz Piotrowski, Paweł Tomanek, *Raport końcowy z badania dyskursu publicznego o prawie autorskim w Polsce, w latach 2012-2013. Analiza wyników badań*, Warszawa: Fundacja Nowoczesna Polska, 2014, http://prawokultury.pl/media/entry/attach/Fundacja_Nowoczesna_Polska-Raport_ko%C5%84cowy-Badanie_dyskursu_prawa_autorskiego.pdf.

²⁰ Por. np.: pierwszą część podręcznika pt. „O kulturze ludowej: nigdy nie było? Jest czy jej nie ma? (w:) Barbara Fatyga, Ryszard Michalski (red.), *Kultura ludowa*.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Tabela 4

PROGRAM	PRIORYTET	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
KOLEKCJE	Narodowe kolekcje sztuki współczesnej	-	-	-	-	DNiK	DNiK	DNiK	DNiK
	Regionalne kolekcje sztuki współczesnej	-	-	-	-	DNiK	DNiK	DNiK	DNiK
	Zamówienia kompozytorskie	-	-	-	-	IMiT	IMiT	IMiT	IMiT
	Kolekcje muzealne	-	-	-	-	NIMiOZ	NIMiOZ	NIMiOZ	NIMiOZ

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/>; opracowanie własne AB, BF.

„Celem Programu <Kolekcje> jest rozwój oraz tworzenie narodowych i regionalnych kolekcji sztuki współczesnej, kolekcji muzealnych oraz tworzenie nowych dzieł muzycznych” czytamy na stronie Programów Ministra. Wydawać by się mogło, że tworzenie i wspieranie zasobów sztuki (chodzi o „Narodowe kolekcje sztuki współczesnej”) winno należeć do programu **Dziedzictwa kulturowego**; wcześniej – w roku 2011, por. tabela 1, administrowała tym priorytetem **Zachęta**. Cały program jest kolejnym przykładem z jednej strony, powolnego kumulowania i centralizacji zarządzania programami i priorytetami w ministerstwie; z drugiej – oddawania pewnych zadań polityki kulturalnej instytutom, (**Kolekcje muzealne** i **Zamówienia kompozytorskie**). Zarządzanie tymi priorytetami nie ulegało zmianom od roku 2012. Co było finansowane można sprawdzić dołączając do niniejszej tabeli analizę zadań. I tak w regulaminie priorytetu **Narodowe kolekcje sztuki współczesnej** stwierdzono, iż: cel to „Tworzenie i rozwój strategicznych, międzynarodowych kolekcji sztuki współczesnej, jako narzędzia dialogu i edukacji społecznej.” Zrozumiałą ciekawość musi budzić tak mocno tu podkreślona „strategiczność” owych kolekcji. Ciekawe też, że nie ma tu mowy o edukacji kulturalnej społeczeństwa! Jest to kolejny przykład **koniunkturalnego bezsensu** w zapisach regulaminowych (Moda na **językowe strategizowanie** wszystkiego nie ominęła, co oczywiste, także MKiDN)²¹. Zaś rodzaje kwalifikujących się zadań opisano tak: „W ramach

Teorie. Praktyki. Polityki, Warszawa: ISNS UW, 2014 oraz w wolnym dostępie na portalu ozkultura.pl : http://ozkultura.pl/files/kultura_ludowa.pdf

²¹ Przypomnijmy w tym kontekście, iż MKiDN w roku 2011 koordynowało konsultacje społeczne nad projektem Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

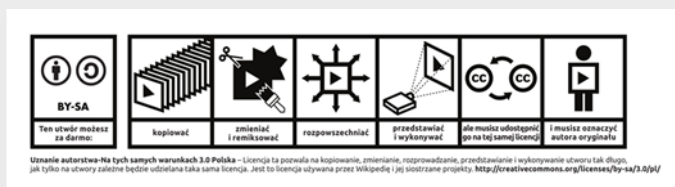
priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie zakupów dzieł sztuki do międzynarodowych kolekcji sztuki współczesnej, tworzonych kompleksowo zgodnie z określonymi celami strategicznymi: 1) zakupów dzieł w celu dopełnienia już istniejących kolekcji instytucji i stworzenia dodatkowych możliwości działań statutowych w oparciu o kolekcje; 2) zakupów dzieł inicjujących powstanie nowych kolekcji, w oparciu o przedstawioną koncepcję i strategię budowy kolekcji oraz sposób jej wykorzystania.”

Z kolei, **Regionalne kolekcje**... opisywano już zdecydowanie skromniej i – zarazem - lepiej po polsku: cel tego priorytetu to „Rozbudowa istniejących regionalnych kolekcji sztuki współczesnej oraz ich efektywne wykorzystanie.” Zaś rodzaje kwalifikujących się zadań wskazano tak: „W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie zakupów dzieł sztuki służących rozbudowie i uzupełnieniu regionalnych kolekcji sztuki współczesnej oraz stworzeniu powiązanych z nimi programów edukacyjnych i promocyjnych.”

Niezwykle otwarty charakter ma preambuła w regulaminie priorytetu **Zamówienia kompozytorskie** – czytając ją można odnieść wrażenie, iż muzyka widziana jest rzeczywiście w kontekście przemian kulturowych i to społeczeństwa globalnego. Nic bardziej mylnego; z tego tekstu można się, bowiem też dowiedzieć, komu ma ten priorytet służyć: „(...) wszystkie te zjawiska stanowią kontekst dla oddziaływania priorytetu Zamówienia kompozytorskie na rzecz muzycznej nowoczesności, intensyfikacji społecznego obiegu twórczości muzycznej oraz zwiększenia jej **inteligenckiej i obywatelskiej rangi**.” (podkreśl. – AB, BF). *Nowoczesność* i *obywatelskość* to niezbędny tutaj stylistyczny sztafaż, zaś „inteligencka ranga” – cokolwiek by to miało znaczyć - sugeruje rzeczywiste odniesienie do konceptu *kultury nie dla maluczkich*. Sformułowanie celu jeszcze bardziej ogranicza i ośmiesza nadęty, quasi-nowoczesny styl regulaminu: „Tworzenie nowych dzieł muzycznych **na wniosek wykonawców muzycznych lub organizatorów wydarzeń muzycznych**, pierwsze wykonania tych dzieł, ich popularyzacja i udostępnianie w przestrzeni publicznej. Wykorzystanie nowych dzieł muzycznych, jako narzędzia edukacji kulturalnej i artystycznej. Zwiększenie społecznej obecności muzyki, budowanie jej związków z różnymi kręgami odbiorców, w tym z dziećmi i młodzieżą.” (podkreśl. AB, BF). Typowo jest tu pomieszanie myślenia o tzw. kulturze wysokiej z postulatem jej upowszechniania wśród niewydukowanych odłamów społeczeństwa.

Ostatni priorytet: **Kolekcje muzealne** opisany jest w regulaminie dość poprawnie, jednakże interesujące są wyłączenia pewnych zakupów, bowiem: „1. W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie zakupu obiektu lub kolekcji do zbiorów muzeum oraz pokrycie kosztów

Gdyby więc dociekać dlaczego różne kwestie musiały być tutaj **strategiczne** i/lub **kompetencyjne**, w cytowanym dokumencie (i towarzyszących mu działaniach) można łatwo znaleźć odpowiedź.

niezbędnych do dokonania przedmiotowego zakupu. 2. Z priorytetu wyłączone są zadania związane z zakupem obiektów i kolekcji **sztuki współczesnej** oraz **sztuki ludowej.**” (podkreśl. – AB, BF). Znowu powstaje pytanie, dlaczego te wyłączenia się tu pojawiły?

We wszystkich regulaminach poszukiwaliśmy odpowiedzi na pytanie OD KOGO wolno wnioskodawcom kupować dzieła do kolekcji. Jednakże znaleźliśmy tylko informację pośrednią, iż do kosztów kwalifikowanych doliczyć można tzw. podatek pcc – czyli od czynności cywilno-prawnych, co by wskazywało, że można kupować dzieła bezpośrednio u twórców. Niemniej jednak w regulaminach winno być wyraźnie zapisane, że należy kupować głównie od twórców, a tylko w ściśle określonych przypadkach od pośredników.

Tabela 5

PROGRAM	PRIORYTET	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EDUKACJA KULTURALNA I UPOWSZECHNIANIE KULTURY	Edukacja kulturalna i kształcenie kadr kultury	DSz	-	-	-	-	-	-	
	Ochrona dziedzictwa kultury ludowej	DSz	-	-	-	-	-	-	
EDUKACJA KULTURALNA I DIAGNOZA KULTURY	Edukacja kulturalna*	-	DSzAiEK	-	-	-	-	-	
	Obserwatorium kultury	-	NCK	-	-	-	-	-	
EDUKACJA KULTURALNA	Bez priorytetów	-	-	DSzAiEK	DSzAiEK	-	-	-	
ROZWÓJ SZKOLNICTWA ARTYSTYCZNEGO	Edukacja artystyczna	-	-	-	DSzAiEK	-	-	-	
	Instrumenty dla szkolnictwa artystycznego	-	-	-	DSzAiEK	-	-	-	
EDUKACJA KULTURALNA I DIAGNOZA KULTURY	Edukacja kulturalna	-	-	-	-	DSzAiEK	-	-	
	Obserwatorium kultury	-	-	-	-	DMP	-	-	
	Edukacja artystyczna	-	-	-	-	DSzAiEK	-	-	

PROGRAM	PRIORYTET	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Edukacja medialna, badania	-	-	-	-	DSzAiEK	-	-	
EDUKACJA	Edukacja artystyczna	-	-	-	-	-	DSzAiEK	DSzAiEK	DSzAiEK
	Edukacja kulturalna	-	-	-	-	-	DSzAiEK	DSzAiEK	DSzAiEK
	Edukacja medialna i informacyjna	-	-	-	-	-	-	DSzAiEK	NIA
OBSERWATORIUM KULTURY	Bez priorytetów	-	-	-	-	-	DMP	DMP	DMP

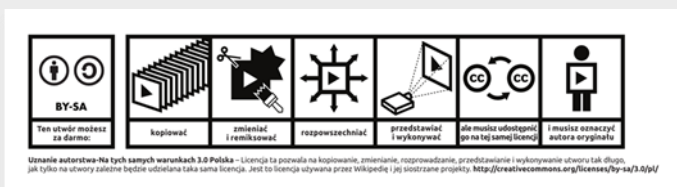
Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/>; opracowanie własne AB, BF.

Można mieć uzasadnione obawy o docenianie w takim układzie organizacyjnym, jaki został przedstawiony w tabeli 5, niesłuchanie istotnej z punktu widzenia polityki kulturalnej, problematyki **edukacji kulturalnej**, zwłaszcza, że – jak można sprawdzić na stronie MKiDN - na 32 zadania **DSzAiEK** przytłaczająca większość odnosi się do organizacji szkolnictwa artystycznego w Polsce, a **tylko 3 do edukacji kulturalnej** jako takiej (!)²².

Analiza przedstawiona w tabeli 5 pokazuje również pewną konfuzję dotyczącą umiejscowienia **działań badawczych** (priorytet/program **Obserwatorium kultury**) w Programach Ministra. Wydaje się, iż ich stabilizacja, (od roku 2012), w DMP przynosi lepsze rezultaty niż zarządzanie tym programem przez NCK²³. Jednakże obecne rozwiązanie ma też swoje ograniczenia związane ze specyfiką tego programu. Wymaga on bowiem stałego monitorowania jakości rezultatów dofinansowanych badań. Jedno z naszych zadań ewaluacyjnych polega właśnie na zaproponowaniu takiego niezbędnego monitoringu – por. **ANEKSY 7 i 9**. Typowym rozwiązaniem tego problemu byłby

²² Por. też **ANEKS 1** tabelę opisującą rekomendacje po ewaluacji tego programu/priorytetu.

²³ Uwaga dodana w opracowaniu redakcyjnym niniejszego raportu w roku 2015: słyszymy, iż program Obserwatorium Kultury znów ma zostać oddany NCK – bez zasadniczych zmian personalnych w tej instytucji skutki tego kroku będą niemal na pewno niekorzystne dla jego funkcjonowania. Wielu byłych partnerów tej instytucji (my również - por. <http://ozkultura.pl/o-nas>) ma zdecydowanie negatywne doświadczenia ze współpracy z NCK, por. też **ANEKSY 3 i 4**.

oczywiście system recenzencki, który tu jednak – jak można przypuszczać, chociażby z powodu dodatkowych kosztów - nie wchodzi w grę (por. też uwagi w tekście głównym raportu na temat dotychczasowych ewaluacji oraz **ANEKS 1**)²⁴.

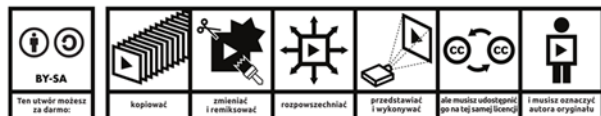
W Programach Ministra dotyczących **Edukacji kulturalnej** obserwuje się dużą zmienność: wydzielano tu priorytety lub z nich rezygnowano. Wielokrotnie też zmieniano nazwy samemu programowi. I tak problematykę edukacji **kulturalnej** łączono:

- albo z **upowszechnianiem kultury** (co wydaje się tu jeszcze całkiem rozsądnym rozwiązaniem);
- albo z **diagnozowaniem** – to połączenie bardzo dziwne, tak jakby nie było pomysłu co z tymi *resztkami* zrobić;
- albo, po prostu, wrzucano całą problematyczną i jak wynika z analizy, po macoszemu traktowaną dziedzinę działalności, do obszernego worka **Edukacja**²⁵.

W latach 2013-2014 widać zapowiedź stabilizacji tego programu na poziomie organizacji priorytetów, niemniej jednak jasnego poglądu na miejsce **edukacji medialnej** w tych działaniach ciągle nie widać. Szczególnie nas interesujący priorytet **Obserwatorium kultury**, po ponownym włączeniu do Programów Ministra w roku 2012, został *de facto* podzielony na badania kultury i badania medialne. Inne jego właściwości ulegały, co widać w dalszej części analizy, dużym zmianom – w roku 2013 stał się osobnym programem. Warto też przyjrzeć się jak wydzielano priorytet **edukacja medialna**: łączona była bądź z **badaniami**, bądź z **edukacją informacyjną**. Ponieważ ten drugi podział w szczególności nie wydaje się jasny, trzeba zobaczyć jak w regulaminie priorytetu został on zdefiniowany: „Strategicznym celem priorytetu jest wspieranie zadań z obszaru edukacji medialnej i informacyjnej, której istotą jest przygotowanie do świadomego korzystania z nowych mediów oraz rozwój kompetencji związanych ze stymulowaniem działań twórczych obywateli w posługiwaniu się nimi. Kompetencje medialne, uznawane za czwartą bazową alfabetyzację po umiejętności czytania, pisania i liczenia, stanowią podstawę refleksyjnego korzystania z nowych mediów i mediów masowych. Kompetencje informacyjne zaś warunkują efektywne korzystanie z rozmaitych zasobów informacji, od bibliotecznych i archiwalnych po elektroniczne. Osią kompetencji medialnych i informacyjnych jest świadome korzystanie z mediów masowych oraz rozmaitych zasobów informacji.” Znowu mamy tu do czynienia ze swoistą karykaturyzacją profesjonalnego dyskursu. (Skądinąd obserwując

²⁴ Duże nadzieje wiążemy też z projektem „Raport o raportach. Wielowymiarowa i wielofunkcyjna ocena trafności, recepcji i użyteczności raportów o stanie kultury” przygotowywanym przez Tomasza Szlendaka i Jacka Nowińskiego, który ma być gotowy w 2015 roku.

²⁵ Logicznie rzecz biorąc edukacja kulturalna winna być nie tylko jednym z najważniejszych programów dla MKiDN, ale i dla innych ministerstw (edukacji, pracy i spraw socjalnych). Jedną z nas uczestniczyła w procesie tzw. ustaleń międzyresortowych w kilku programach, łącznie z programem edukacji kulturalnej stworzonym z inspiracji Obywateli Kultury. Są to inicjatywy martwe już w zarodku. Ani MEN, ani MKiDN nie traktują ich priorytetowo! Ostatnio (2015 rok) znowu podejmowane są próby ożywienia działań, np. w Poznaniu, jednak torpedują je tym razem władze lokalne.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

poczynania MKiDN od 2009 roku nie trudno zauważyć przywiązanie PT Urzędników do pojęcia kompetencji, które cudownie się mnożyło w różnych dokumentach, zgodnie ze starożytną zasadą *dyvide et impera*. Mamy tu do czynienia z kolejnym źle po polsku napisanym regulaminem.

Tabela 6

PROGRAM	PRIORYTET	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
PROMOCJA CZYTELNICTWA	Rozwój księgozbiorów bibliotek	BN	-	-	-	-	-	-	
	Rozwój sektora książki i promocja czytelnictwa	IK	-	-	-	-	-	-	
	Rozwój czasopism kulturalnych	BN	-	-	-	-	-	-	
LITERATURA I CZYTELNICTWA	Promocja literatury i piśmiennictwa kulturalnego	-	IK	-	-	-	-	-	
	Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek	-	BN	-	-	-	-	-	
PROMOCJA LITERATURY I CZYTELNICTWA	Literatura	-	-	-	-	IK	IK	IK	IK
	Promocja czytelnictwa	-	-	-	-	IK	IK	IK	IK
	Czasopisma	-	-	-	-	DMP	DMP	DMP	DMP
	Partnerstwo publiczno-społeczne	-	-	-	-	-	-	-	IK

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/>; opracowanie własne AB, BF.

Porównanie tabel 1 i 6 pokazuje, iż problematyka **Literatury, Czasopism i Czytelnictwa** została szczęśliwie przeniesiona z programu **Wydarzenia Artystyczne** (gdzie była umieszczona w latach 2010 i 2011) do bardziej wyspecjalizowanych programów w latach kolejnych. W programach tych w dalszym ciągu jednak pewne zdziwienie zewnętrznego obserwatora musi budzić fakt, iż zarządzanie dofinansowaniem **czasopism kulturalnych** jest lokowane akurat w **Departamencie Mecenatu Państwa**, podczas gdy pozostałe segmenty tych programów

powierzane są wyspecjalizowanym instytucjom²⁶. Jak widać, w roku 2015 pojawił się tu nowy priorytet (o tajemniczej nazwie **partnerstwo publiczno-społeczne**), o którym można przeczytać w regulaminie: „Strategicznymi celami priorytetu są aktywizacja lokalnej społeczności wokół biblioteki publicznej, jako ważnej instytucji kultury w gminie oraz wzmocnienie znaczenia biblioteki, jako miejsca integracji życia społeczności lokalnej. Te dwa procesy nie są możliwe bez współpracy biblioteki z organizacjami pozarządowymi. Wsparcie finansowe w ramach priorytetu kierowane będzie zatem do organizacji pozarządowych, które wraz z biblioteką zrealizują zadanie integrujące bibliotekę i społeczność lokalną.” Widać tu, chwalebny skądinąd, tendencję wzmocnienia kulturotwórczej roli bibliotek, chociaż „miejsce integracji życia społeczności lokalnej” to pojęcie dość bełkotliwe, oraz próbę wpływu na podmioty aplikujące by się *sieciowały*. Nazwa priorytetu nie jest jednak szczęśliwie dobrana, a tekst regulaminu dopracowany pod względem tak stylu, jak i sensu, (związek poprawnego stylu z sensem wypowiedzi nie jest doceniany w regulaminach programów czy w wytycznych).

Na marginesie można zadać jeszcze jedno pytanie, dla którego trudno znaleźć z zewnątrz odpowiedź: dlaczego z zarządzania Programami Ministra wycofana została **Biblioteka Narodowa**? Czy można podać jakieś racje merytoryczne czy też natykamy się tutaj znów na wspomniane już gry personalne? Oto jak przedstawia się ta instytucja na swojej stronie: „Biblioteka Narodowa, podległa Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jest centralną biblioteką państwa i jedną z najważniejszych narodowych instytucji kultury. Działa na podstawie art. 16 ust. 4 Ustawy o bibliotekach i Statutu Biblioteki Narodowej. Wypełniając zadania dużej biblioteki naukowej o profilu humanistycznym, pozostaje zarazem głównym archiwum piśmiennictwa narodowego i krajowym ośrodkiem informacji bibliograficznej o książce, znaczącą placówką naukową, a także ważnym ośrodkiem metodycznym dla innych bibliotek w Polsce.” Widać zatem, że BN wycofała się z ambicji spełniania roli instytucji kultury na rzecz pełnienia roli li tylko biblioteki. Z tego punktu widzenia nowy priorytet dotyczący partnerstwa publiczno-społecznego tej Narodowej Instytucji, raczej nie będzie dotyczył. Dodatkowy komentarz w tej sprawie można znaleźć w Wieloźródłowym Słowniku Kultury, pod hasłem „biblioteka”²⁷.

²⁶ Jeśli zarządzanie tym priorytetem przejdzie do NCK, to również nie wróżymy temu rozstrzygnięciu powodzenia: NCK, które wydawało skądinąd bardzo dobre pismo „Kultura współczesna” nie potrafiło ani go rozreklamować, ani dystrybuować, nie mówiąc o zbudowaniu wokół redakcji odpowiedniego środowiska.

²⁷ <http://ozkultura.pl/wpisy/73>, proponujemy zwrócić uwagę zwłaszcza na komentarz do hasła.

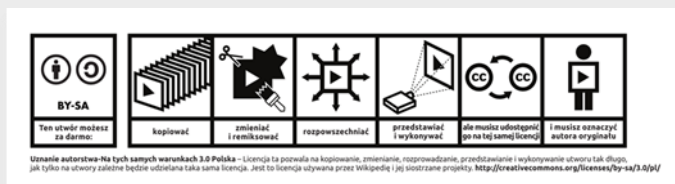

Tabela 7

PROGRAM	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
PROMESA MINISTRA	DSKiFE	DFE	DFE	DFE	DFE	DFE	DFE	DFE
FRYDERYK CHOPIN 2010 - PROMESA	-	NliFC Biura Obchodów Chopin 2010	NliFC	-	-	-	-	-
MIŁOSZ - 2011 PROMESA	-	-	-	IK	-	-	-	-
POLSKA PREZYDENCJA 2011 PROMESA	-	-	-	IAM	-	-	-	-
LUTOSŁAWSKI 2013 PROMESA	-	-	-	-	-	IMiT	-	-
TURCJA PROMESA	-	-	-	-	-	IAM	IAM	-
KOLBERG 2014 PROMESA	-	-	-	-	-	-	IMiT	-
ROSJA 2015 - PROMESA	-	-	-	-	-	-	odwołany	-
TEATR PROMESA: 250-lecie teatru publicznego w Polsce. Edukacja teatralna i promocja teatru	-	-	-	-	-	-	-	IT
TEATR PROMESA: Tadeusz Kantor	-	-	-	-	-	-	-	IT
PROMOCJA KULTURY POLSKIEJ ZA GRANICĄ 2016 – PROMESA	-	-	-	-	-	-	-	DWzZ

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/>; opracowanie własne AB, BF.

W tabeli 7 zamieściliśmy dane dotyczące tzw. **promes Ministra**, jednakże zrobiliśmy to raczej dla porządku, bowiem dotyczą one wyłącznie działań sezonowych, których sensu nie zamierzamy tutaj podważać. Warto jednak zwrócić uwagę, że dwuletnia promesa na **promocję kultury polskiej za granicą**, podobnie jak bieżący program – por. tabela 1, przeszły z IAM do ministerstwa.

ANEKS 3

TABELE I WYKRESY PORÓWNAWCZE PRZEPŁYWÓW FINANSOWYCH W PROGRAMACH MINISTRA W LATACH 2008-2014

Poniżej znajdują się, uporządkowane tabelarycznie i na wykresach, zestawienia danych o Programach Ministra w latach 2008-2014 wraz z komentarzami. Tabele można było sporządzić dla lat 2008-2014; wykresy - dla lat 2012-2014, a zatem dane w nich ujęte można porównywać i analizować tylko dla 3 ostatnich lat.

Zebrane tu dane pochodzą zarówno ze strony internetowej MKiDN, (z zakładki Programy Ministra), jak i z bazy SZPON opracowanej przez Ludwikę Malarską w ramach niniejszego projektu. Obrazują one:

- wahania budżetów związane ze ZWIĘKSZANIEM lub ZMNIEJSZANIEM dotacji po rozstrzygnięciu konkursu (te dane zestawione są w tabelach dla każdego programu i priorytetu);
- jakie odsetki wniosków w poszczególnych programach i priorytetach uzyskiwały w zbadanych 3 latach dofinansowanie z ODWOŁAŃ. Przedstawiamy je tu w ujęciu procentowym. Podstawą procentowania (100%) jest liczba wniosków, które uzyskały dofinansowanie w zwykłym trybie konkursowym. Analiza nie obejmuje Promes Ministra.

Zawartość **ANEKSU 3** uzupełniają komentarze analityczne i hipotezy oraz wnioski cząstkowe, często nawiązujące do pozostałych analiz przedstawionych w innych aneksach.

Tabela 1 Zestawienie priorytetów w programie WYDARZENIA ARTYSTYCZNE w latach 2008-2014 z budżetami i ich zmianami, w zł.

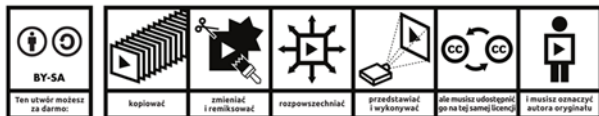
PROGRAM	PRIORYTETY	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014	
ROZWÓJ INICJATYW LOKALNYCH	Bez priorytetów	5.000.000	-	-	-	-	-	-	
		5.000.000							
WYDARZENIA ARTYSTYCZNE	Muzyka, teatr, projekty interdyscyplinarne	-	30.000.000 ²⁸	-	-	-	-	-	
			+75.000						
			+20.000						
			+50.000						
			+50.000						
			+250.000						
			+340.000						
			+50.000						
			+765.810						
			+90.000						
		31.690.810							
	Sztuki wizualne			5.000.000	6.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
				+425.000	-1.309.140*	+762.000	+33.180	+777.500	+1.755.000
			5.425.000	4.690.860	5.762.000	+755.500	5.777.500	-240.000	
					+2.170.000			6.515.000	

28 W tej serii tabel **kolorem czarnym** zaznaczono **prognozowany** budżet programu lub priorytetu; **kolorem zielonym** – **zwiększenia** budżetu; **kolorem czerwonym** – kwoty **ogółem po zmianach** budżetu; **kolorem niebieskim** – **zmniejszenia**; **kolorem fioletowym** występujące w 2010 roku **dotatkowe zmiany** – Dane te odnoszą się do dodatkowego dokumentu, wskazanego w ostatnim punkcie informacji na stronie internetowej: „Decyzji o realokacji środków”, zatytułowanego „Zmiany w programach dokonane w dniu 2010.02.05 - [tabela zmian](#) (pdf)”.

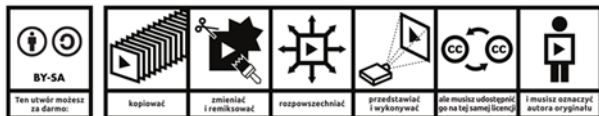
PROGRAM	PRIORYTETY	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
						+370.000 <u>8.328.680</u>		
WYDARZENIA ARTYSTYCZNE CD	Film	-	-	<u>3.000.000</u> -90.000* +650.000* <u>3.560.000</u>	<u>3.000.000</u> +420.000 <u>3.420.000</u>	<u>3.000.000</u> +650.000 +50.000 +275.000 -100.000 +100.000 +250.000 <u>4.225.000</u>	<u>5.000.000</u> +26.260 +100.000 <u>5.126.260</u>	<u>5.000.000</u> +190.000 -70.000 <u>5.120.000</u>
	Muzyka	-	-	<u>11.000.000</u> +300.000* +400.000* +4.441.000* <u>16.141.000</u>	<u>10.000.000</u> +400.000 +3.982.000 +96.000 <u>14.478.000</u>	<u>18.000.000</u> +4.806.000 +400.000 +1.923.000 +30.000 <u>25.159.000</u>	<u>20.000.000</u> +4.776.000 +100.000 +275.000 +150.000 +78.000 +700.000 +120.000 <u>26.199.000</u>	<u>20.000.000</u> +2.615.000 +200.000 +605.000 <u>23.420.000</u>
	Teatr i taniec	-	-	<u>9.000.000</u> -210.000*	<u>9.000.000</u> +1.685.000	<u>9.000.000</u> +100.000	<u>10.000.000</u> +6.690.000	<u>10.000.000</u> +4.295.000

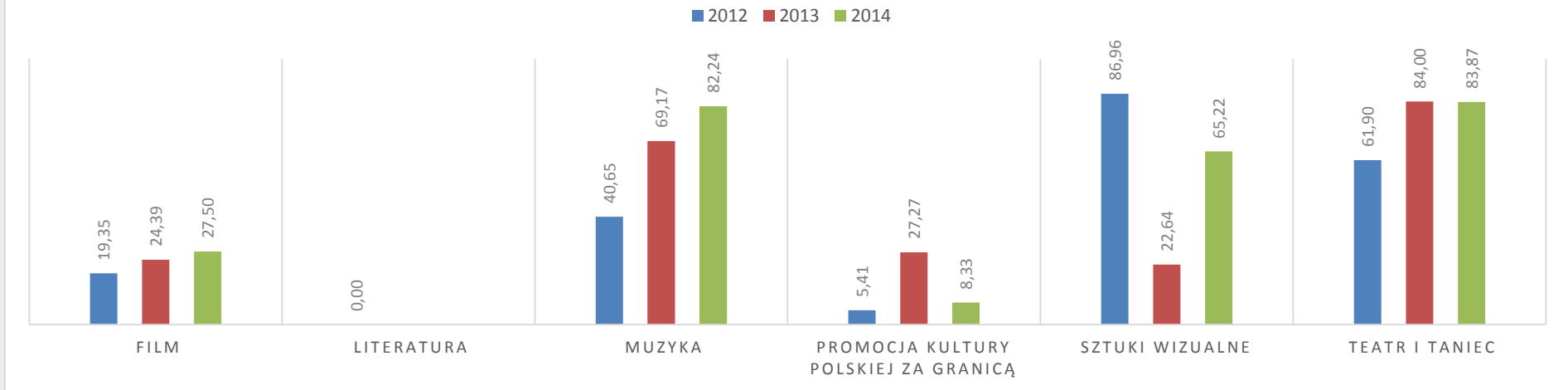
PROGRAM	PRIORYTETY	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
				+4.671.700* <u>13.461.700</u>	<u>10.685.000</u>	+6.160.000 +1.250.000 +150.000 <u>16.660.000</u>	+150.000 +500.000 -100.000 <u>17.240.000</u>	+180.000 <u>14.475.000</u>
	Literatura	-	-	<u>5.000.000</u> +379.899* <u>5.379.899</u>	<u>4.000.000</u> +1.012.900 <u>5.012.900</u>	-	-	-
	Czasopisma	-	-	<u>3.000.000</u> +45.000 +326.747 <u>3.371.747</u>	<u>2.500.000</u> +1.027.900 <u>3.527.900</u>	-	-	-
	Narodowe kolekcje sztuki współczesnej	-	-	-	<u>4.000.000</u>	-	-	-
	Promocja kultury polskiej za granicą	-	-	-	-	<u>5.000.000</u> +429.552 <u>5.429.552</u>	<u>5.000.000</u> +670.000 <u>5.670.000</u>	<u>5.000.000</u> -115.000 +100.000 -125.000 <u>4.860.000</u>

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2015.php>, opracowanie własne - AB, BF.

WYKRES 1
ODSETKI WNIOSKÓW DOFINANSOWANYCH Z ODWOŁAŃ W PROGRAMIE WYDARZENIA ARTYSTYCZNE,
W LATACH 2012-2014

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Program **Rozwój Inicjatyw lokalnych** z roku 2008 był wyjątkowo niespójny pod względem merytorycznym, o czym świadczy jego opis²⁹; pod względem finansowym – jak widać - nie dokonywano w nim zmian.

Drugi niekontynuowany program, jeśli idzie o jego zawartość (**Wydarzenia artystyczne**, występujący już jednak pod tą samą nazwą przez kolejne lata), w roku 2008 łączył priorytety, które później zostały rozdzielone i dysponowały odrębnymi budżetami. Główne priorytety tego programu (**Film, Muzyka, Teatr i taniec**) ustabilizowały się w latach 2010-2014; **Sztuki wizualne** o rok wcześniej. Na pierwszy rzut oka natomiast dziwne wydaje się, dlaczego dofinansowanie **Literatury, Czasopism** i zakupów do **Narodowych kolekcji sztuki współczesnej** umieszczono w latach 2010 -11 akurat w tym programie. Priorytet dotyczący

²⁹ Niemniej jednak zawierał bezpośrednie odniesienia do kultury lokalnej, co można mu policzyć za dużą zaletę – por. ANEKS 2.

Promocji kultury polskiej za granicą w latach 2012-2014 też zawarty w tym programie sugeruje, iż uznano, że kulturę polską będą promowały przede wszystkim **wydarzenia**, co wydaje się dyskusyjne – por. też ANEKSY 1 i 2 (analizę zarządzania programami/priorytetami). **Zmniejszenia** w budżetach priorytetów były w ciągu badanych 7 lat stosunkowo nieduże. Zdecydowanie wyższe było **łącznie zwiększenie** budżetów tego programu. Istnienie dwóch dokumentów dotyczących zmian utrudnia analizę dotacji w roku 2010 (por. przyp. 28) . Stosunkowo stabilne były planowane dofinansowania **Muzyki, Filmu, Sztuk wizualnych** oraz **Teatru i tańca**. Priorytetom tym dodawano jednak wielokrotnie spore sumy, co wskazuje na ich uprzywilejowaną pozycję w kulturalnej *realpolitik* MKiDN, (przykładowo: w roku 2009 – 9 razy, w roku 2013 – 7 razy zwiększono budżet priorytetowi **Muzyka!** Zaś tylko w tym ostatnim roku 69% z liczby pierwotnie zakwalifikowanych pozytywnie wniosków uzyskało dofinansowanie z odwołań. Jak widać w kolejnym roku odsetek sięgnął, ponad 80%, co i tak nie jest tutaj rekordem w wypadku, gdyż w 2012 roku odsetek pozytywnych odwołań wyniósł niemal 87%). Tak liczne zmiany, jak również - w większości przeanalizowanych przypadków - wysokie i bardzo wysokie odsetki projektów, które uzyskały dotację w trybie odwoławczym wskazują na to, że:

- albo program/priorytety były źle zaprojektowane,
- albo, na dużą siłę perswazji odpowiednich *lobbies* antyszambrujących u władzy, w celu zmian decyzji,
- albo na upodobania i gusty decydentów oraz ich poglądy w kwestii co NAPRAWDĘ jest kulturą i co warto wspierać wszelkimi metodami, w tym *ręcznym sterowaniem*.

Te hipotezy i pozostałe, sformułowane niżej sprawdzone zostały jeszcze dwoma metodami, por. [ANEKS: 4 \(system oceniania wniosków w Programach Ministra\)](#).

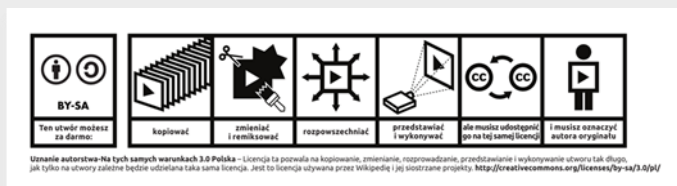

Tabela 2. Zestawienie programów i priorytetów dotyczących INFRASTRUKTURY KULTURY w latach 2008 -2014 z budżetami i zmianami budżetów w zł.

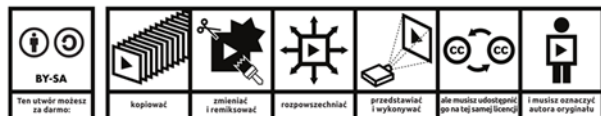
PROGRAMY	PRIORYTETY	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURY I SZKOLNICTWA ARTYSTYCZNEGO	Bez priorytetów	40.000.000 +1.061.492 +3.050.000 -515.800 +5.193.508 +26.538.660 +12.000.000 <u>87.327.860</u>	-	-	-	-	-	-
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURY	Bez priorytetów	-	40.000.000 +4.000.000 +307.084 +7.000.000 +730.000 <u>52.037.084</u>	-	-	-	-	-
INFRASTRUKTURA BIBLIOTEK	Bez priorytetów	-	3.000.000 +30.068 +536.068 <u>3.566.136</u>	4.000.000	-	-	-	-
INFRASTRUKTURA KULTURY	Bez priorytetów	-	-	40.000.000 +1.500.000* +150.000*	25.000.000 +1.970.000 -36.000	-	-	-

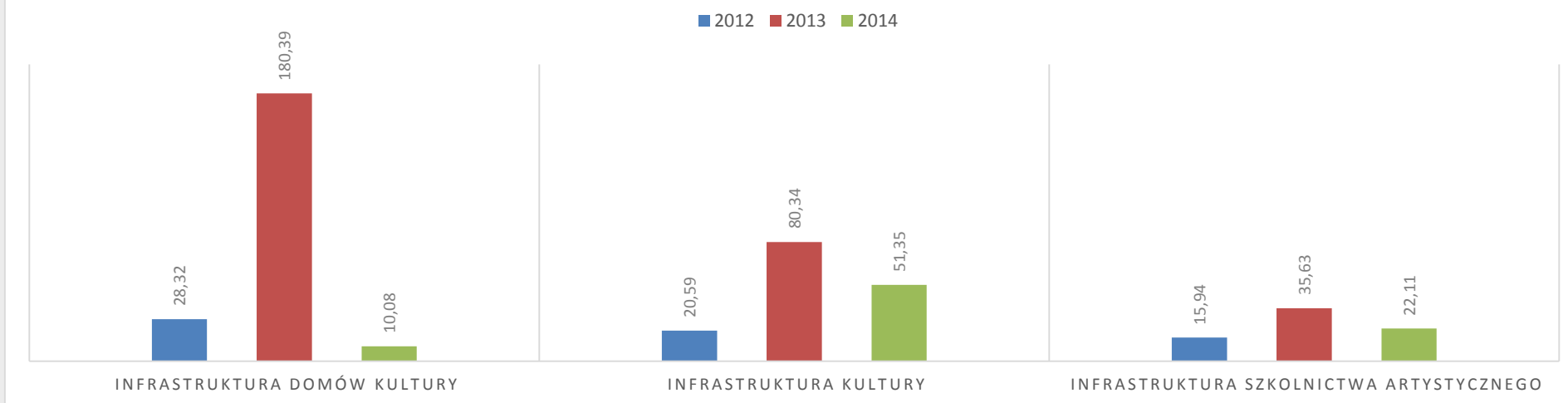
PROGRAMY	PRIORYTETY	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
				-4.990.061*	+100.000			
				<u>36.659.939</u>	+4.202.950			
					+22.500			
					<u>31.259.450</u>			
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURY	Infrastruktura kultury	-	-	-	-	<u>28.000.000</u>	<u>28.000.000</u>	<u>28.000.000</u>
						+14.374.000	+9.150.000	+1.052.192
						+4.000.000	+80.000	+81.646
						<u>46.374.000</u>	+ 300.000	+10.000
							-300.000	+100.000
							<u>37.230.000</u>	<u>29.243.838</u>
	Infrastruktura szkolnictwa artystycznego	-	-	-	-	<u>14.000.000</u>	<u>14.000.000</u>	<u>14.000.000</u>
						+2.319.000	+1.020.000	+270.000
						<u>16.319.000</u>	<u>15.020.000</u>	<u>14.270.000</u>
	Infrastruktura domów kultury	-	-	-	-	<u>9.000.000</u>	<u>8.000.000</u>	<u>8.000.000</u>
						+5.406.000	+9.739.000	+3.570.000
						+1.522.000	<u>19.739.000</u>	-300.000
						<u>15.928.000</u>		<u>11.270.000</u>

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2015.php>, opracowanie własne – AB, BF.

WYKRES 2
ODSETKI WNIOSKÓW DOFINANSOWANYCH Z ODWOŁAŃ W PROGRAMIE INFRASTRUKTURALNYM,
W LATACH 2012-2014

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Programy infrastrukturalne Ministra podlegały w analizowanych latach dużym zmianom. Dokładna ich analiza jest możliwa dopiero na poziomie zadań, bowiem to, co było w jednym roku programem, w kolejnym stawało się priorytetem; to co było priorytetem mogło w następnym roku „spaść” do poziomu zadania i odwrotnie lub stać się własnymi programami Narodowych Instytucji Kultury, dysponującymi odrębnymi budżetami³⁰.

³⁰ Zdrowy rozsądek nakazuje przypuszczać, że własne programy i projekty Narodowych Instytucji Kultury winny być ściśle związane z ich działalnością statutową, czy tak było/jest - tego w niniejszym raporcie systematycznie nie badaliśmy, ale warto byłoby taką analizę zrobić i porównać jej wyniki z funkcjonowaniem Programów Ministra.

Finansowo programy te były dosyć niestabilne – co prawda tylko w roku 2010 **obniżono** finansowanie na większą sumę, ale w każdym roku **dodawano** im od ok. **0,56 mln zł** do ok. **26 mln zł!** Ciekawym zjawiskiem jest powracanie do tych samych nazw, po okresie „eksperymentowania”. Finansowanie **infrastruktury** w Programach Ministra winno być rozpatrywane razem z kolejnymi, wybranymi danymi dotyczącymi dofinansowania **Ochrony dziedzictwa kulturowego**. Ponadto w Polsce modernizacja, remonty i budowanie infrastruktury – wobec ogromnych potrzeb w tym zakresie - jest swoistym „workiem bez dna”. Z drugiej strony wszakże, o ile potrzeba **ochrony zabytków** nie podlega raczej dyskusji, o tyle wiadomo, że nie wszystkie inwestycje w infrastrukturę spełniają pokładane w nich nadzieje. Konieczne byłoby zatem systematyczne przyglądanie się – co najmniej przez kilka lat - jak pracują obiekty infrastrukturalne, na które przeznaczono duże nakłady finansowe, (por. także rekomendacje dotyczące celów społecznych, jakim winny służyć zabytki z [Aneksu 1](#)).

Odnotujmy tu jeszcze rekord w uzyskaniu dofinansowania z odwołań, który padł – jak widać z wykresu 2 - w roku 2013, kiedy to w priorytecie administrowanym przez NCK z odwołań uzyskało dotacje 180% wniosków, w stosunku do tych, które otrzymały je w zwykłym trybie konkursowym.

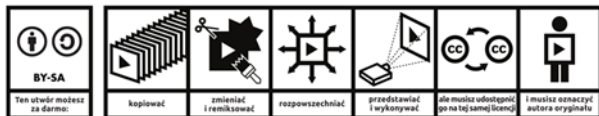
Tabela 3 Zestawienie priorytetów w programie DZIEDZICTWO KULTUROWE w latach 2008-2014 z ich budżetami i zmianami budżetów w zł.

PROGRAM	PRIORYTET	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
DZIEDZICTWO KULTUROWE	Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych	<u>129.570.000</u> +3.091.635 -1.500.000 +1.499.332 +1.500.000 -500.000 -28.070.000 <u>105.590.967</u>	-	-	-	-	-	-
	Ochrona zabytkowych cmentarzy	<u>3.000.000</u>	-	-	-	-	-	-
	Ochrona zabytków	-	<u>100.000.000</u> -16.677 +33.974 -1.500.000 -38.500 <u>98.478.797</u>	<u>50.000.000</u> +1.500.000 -2.500.000* <u>49.000.000</u>	<u>37.000.000</u> +3.000.000 +2.875.545 +124.957 <u>43.000.502</u>	<u>80.000.000</u> +9.954.209 <u>89.954.209</u>	<u>82.000.000</u> +5.000.000 +4.700.000 <u>91.700.000</u>	<u>82.000.000</u> -3.685.000 <u>78.315.000</u>
	Ochrona zabytków archeologicznych	<u>2.000.000</u>	-	-	<u>2.000.000</u>	<u>2.000.000</u> + 294.000 <u>2.294.000</u>	<u>2.000.000</u> +80.000 <u>2.080.000</u>	<u>2.000.000</u> +122.000 <u>2.122.000</u>

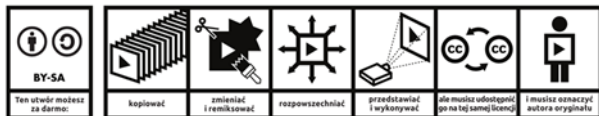

PROGRAM	PRIORYTET	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
	Rozwój instytucji muzealnych	<u>4.500.000</u> +50.000 +200.000 -50.000 -100.000 +1.500.000 <u>6.100.000</u>	<u>6.000.000</u> -139.000 +16.677 <u>5.877.677</u>	-	-	-	-	
	Wspieranie działań muzealnych	-	-	<u>5.000.000</u> +951.041* <u>5.951.041</u>	<u>4.000.000</u> +827.277 <u>4.827.277</u>	<u>5.500.000</u> +1.612.209 <u>7.112.209</u>	<u>5.500.000</u> +252.526 <u>5.752.526</u>	<u>5.500.000</u> +191.782 -98.201 <u>5.593.581</u>

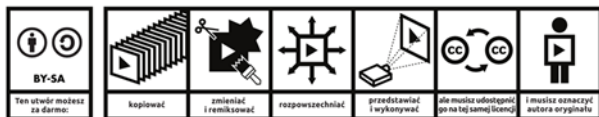
PROGRAM	PRIORYTET	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
DZIEDZICTWO KULTUROWE CD.	Ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju	5.500.000 +350.000 +15.077 +160.000 +2.000.000 <u>8.025.077</u>	5.000.000 +139.000 +130.000 +525.000 <u>5.794.000</u>	-	-	-	-	
	Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą	-	-	-	3.000.000 +278.395 <u>3.278.395</u>	3.000.000 +573.943 +150.000 <u>3.723.943</u>	3.000.000 +1.450.000 +10.000 <u>4.460.000</u>	4.000.000 +110.000 +110.000? +130.000 <u>4.350.000?</u>
	Tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego	<u>2.000.000</u> +72.840 +1.000.000 <u>3.072.840</u>	<u>10.000.000</u> - 75.000 - 80.000 - 485.000 - 525.000 <u>8.835.000</u>	-	-	-	-	-
	Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego	-	-	-	-	-	<u>3.000.000</u> -518.000 <u>2.482.000</u>	<u>3.800.000</u> -265.000 -100.564 <u>3.434.436</u>
	Ochrona dziedzictwa kultury ludowej	-	<u>3.000.000</u>	-	-	-	-	-

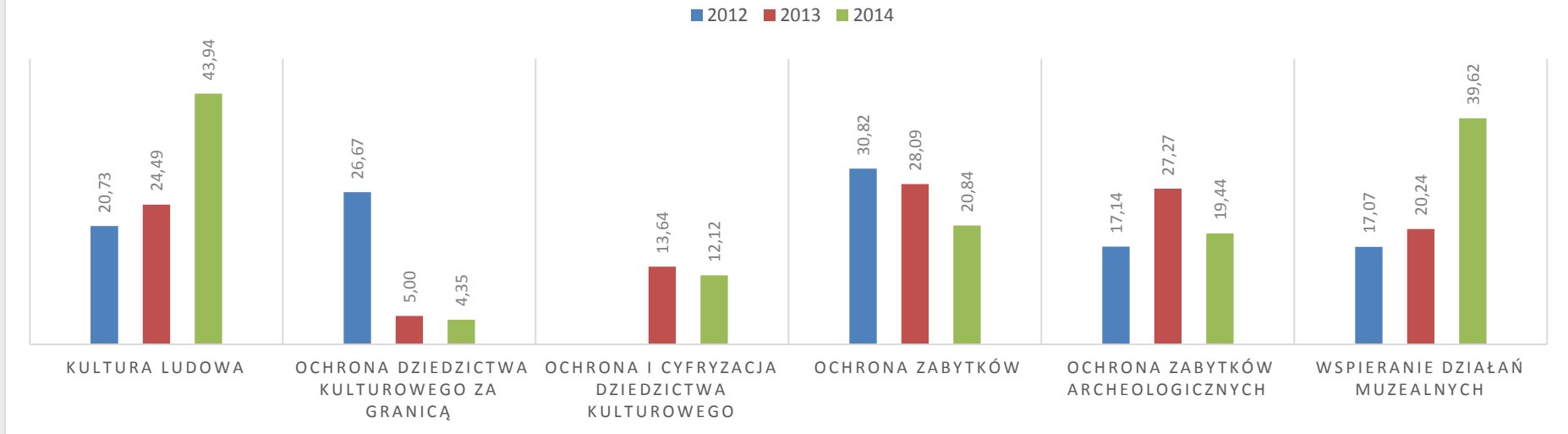
PROGRAM	PRIORYTET	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
			+60.000 <u>3.060.000</u>					
	Kultura ludowa	-	-	<u>2.500.000</u> +30.000 <u>+376.780</u> <u>2.906.780</u>	<u>3.000.000</u> +209.000 <u>3.209.000</u>	<u>3.500.000</u> +582.046 +77.000 <u>4.159.046</u>	<u>3.500.000</u> +1.124.500 +120.500 <u>3.745.000</u>	-
	Kultura ludowa i tradycyjna	-	-	-	-	-	-	3.500.000 +430.000 <u>3.930.000</u>

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2015.php>, opracowanie własne – BF, AB.

WYKRES 3
ODSETKI WNIOSKÓW DOFINANSOWANYCH Z ODWOŁAŃ W PROGRAMIE **DZIEDZICTWO KULTUROWE**
W LATACH 2012-2014

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Duży program **Dziedzictwo kulturowe** w przeciągu 7 analizowanych lat miał, formalnie rzecz biorąc, aż 13 priorytetów, z czego tylko 2 okazały się efemerydami, pozostałe zaś zmieniały nazwy i zakresy oraz budżety. Warto też zauważyć, iż priorytet - Tworzenie **zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego** był najczęściej - w ciągu 2009 roku - (choć łącznie nie na największą sumę) *obcinany*. Największe wahania budżetu widać w priorytecie **Ochrona zabytków**.

Również w programie **Dziedzictwo Kulturowe** w ciągu badanych lat odnotowujemy przewagę **zwiększania** funduszy nad ich **obniżaniem**. Na tym tle wyróżniają się *in minus* jedynie priorytety dotyczące **Cyfryzacji**, tu – poza rokiem 2008 - **wyłącznie obniżano** fundusze. I w tym wypadku dokładniejsza analiza musi dotyczyć zadań w priorytetach. Analiza ta wykazała, że priorytety realizowane w kolejnych latach wskazują na:

- specjalizowanie się tego programu;
- jego **zamykanie się na zmiany rzeczywistości kulturalnej**;

- uniezależnianie się od stanu zarówno debaty publicznej, jak i naukowej, na temat dziedzictwa.

Tryb odwoławczy w tym programie najczęściej kończył się pozytywnymi decyzjami w wypadku priorytetu **Kultura ludowa** w roku 2014, co zapewne było związane z obchodami roku Kolberga. Niemniej jednak warto zauważyć, że żaden z odsetków na wykresie 3 nie przekracza 45% i nie osiąga tak zawrotnych wartości, jak w przypadku programu infrastrukturalnego. Uzasadnieniem dla tych wniosków są też analizy przedstawione w **ANEKSIE 2**.

Tabela 4 Zestawienie programów i priorytetów dotyczących EDUKACJI KULTURALNEJ w latach 2008-2014 z ich budżetami i zmianami budżetów w zł.

PROGRAMY	PRIORYTETY	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Suma 2013	Sumy 2014
EDUKACJA KULTURALNA I UPOWSZECHNIANIE KULTURY	Edukacja kulturalna i kształcenie kadr kultury	7.000.000 +80.000 +50.000 +1.184.273 +3.270.000 11.584.273	-	-	-	-	-	-
	Ochrona dziedzictwa kultury ludowej	3.000.000 +60.000 +170.000 +730.000 3.960.000	-	-	-	-	-	-
EDUKACJA KULTURALNA I DIAGNOZA KULTURY	Edukacja kulturalna*	-	10.000.000 +50.000 +70.000 +117.870 10.237.870	-	-	-	-	-

PROGRAMY	PRIORYTETY	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Suma 2013	Sumy 2014
	Obserwatorium kultury	-	2.000.000 +50.000 +30.000 <u>2.080.000</u>	-	-	-	-	-
EDUKACJA KULTURALNA	Bez priorytetów	-	-	<u>11.500.000</u> +9.001 -297.508 <u>11.806.509</u>	<u>8.500.000</u> +372.000 <u>8.872.000</u>	-	-	
ROZWÓJ SZKOLNICTWA ARTYSTYCZNEGO	Edukacja artystyczna	-	-	-	<u>2.000.000</u> +36.000 <u>2.036.000</u>			
	Instrumenty dla szkolnictwa artystycznego	-	-	-	<u>5.000.000</u> +100.000 -22.500 +1.070.464 <u>6.147.964</u>			
EDUKACJA KULTURALNA I DIAGNOZA KULTURY	Edukacja kulturalna*	-	-	-	-	<u>10.000.000</u> +1.138.300 +29.400 <u>11.167.700</u>	-	
	Obserwatorium kultury		-	-	-	<u>2.000.000</u> +75.000	-	

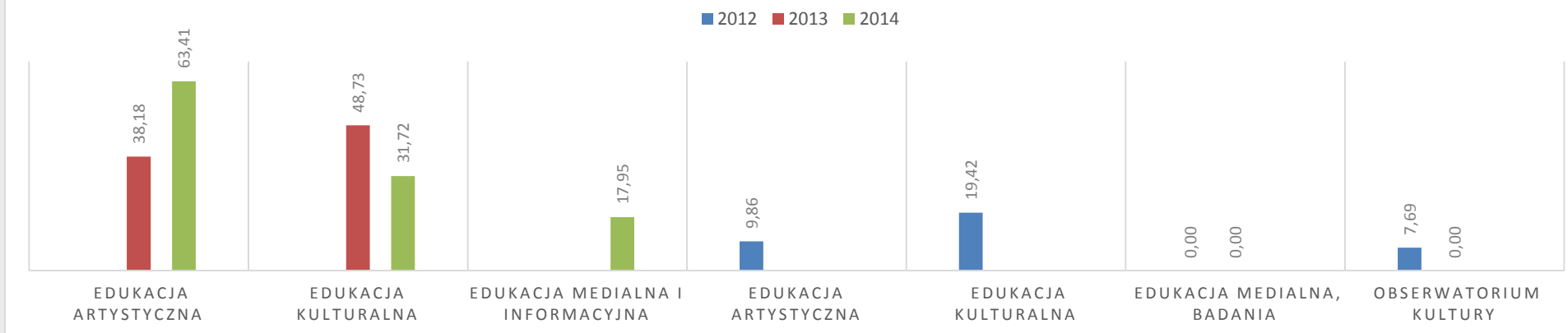
PROGRAMY	PRIORYTETY	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Suma 2013	Sumy 2014
						2.075.000		
	Edukacja artystyczna		-	-	-	2.500.000 +500.000 3.000.000	-	
	Edukacja medialna, badania		-	-	-	2.000.000	-	
EDUKACJA	Edukacja artystyczna		-	-	-	-	2.500.000 +602.500 3.102.500	2.500.000 +1.235.000 3.735.000
	Edukacja kulturalna*		-	-	-	-	10.000.000 +2.896.500 +100.000 +50.000 +50.000 13.096.500	15.000.000 +434.000 +25.000 15.459.000
	Edukacja medialna i informacyjna		-	-	-	-	-	2.000.000 +32.000 2.032.000

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2015.php>, opracowanie własne – BF, AB.

WYKRES 4
ODSETKI WNIOSKÓW DOFINANSOWANYCH Z ODWOŁAŃ W PROGRAMIE EDUKACYJNYM
W LATACH 2012-2014

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Zauważmy, iż – jakkolwiek środki finansowe na te programy nie były relatywnie wysokie, to zarazem tylko raz (w 2010 roku) niewiele je **zmniejszono**; poza tym widać tu tylko **zwiększenia**. Wykres 4 wygląda dość dziwnie, a to z powodu, wspomnianych już kilkakrotnie, zmian nazewnictwa programu i priorytetów.

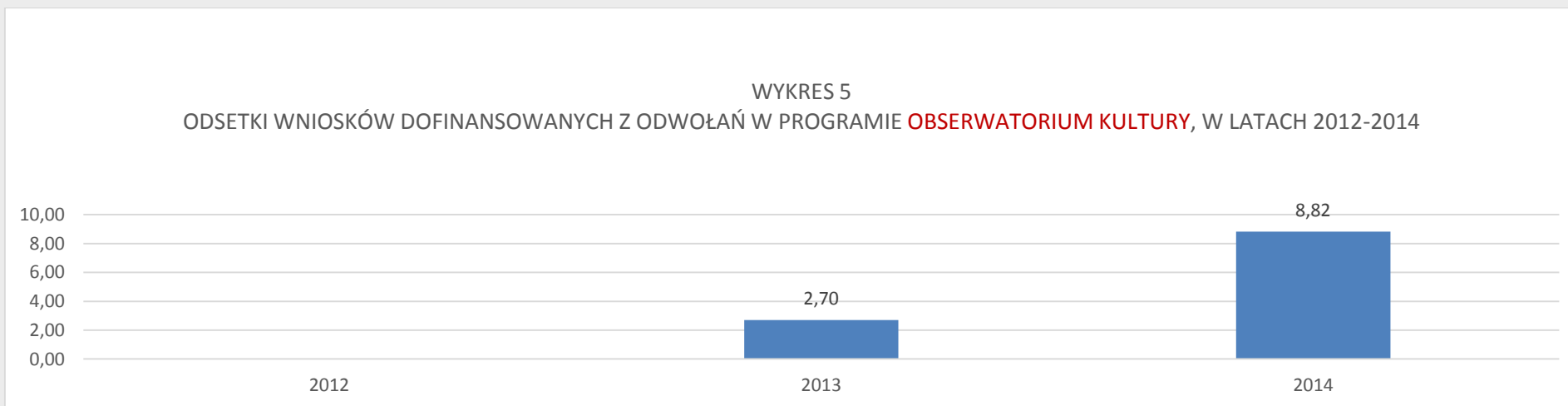

Tabela 5, Zestawienie programu OBSERWATORIUM KULTURY w latach 2013-2014 wraz z budżetem w zł.

PROGRAM	PRIORYTET	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Suma 2013	Sumy 2014
OBSERWATORIUM KULTURY	Bez priorytetów	-	-	-	-	3.500.000	3.000.000
							-961.590
							-90.000
							1.948.410

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2015.php>, opracowanie własne – BF, AB.

Program badawczy Ministra także się ustabilizował dopiero w latach 2013-14. Dodajmy, że pojawiła się w nim możliwość aplikowania o granty wieloletnie, ^{co} zwłaszcza dla większych projektów badawczych jest dobrym rozwiązaniem. Niemniej jednak zmniejszono mu budżet w roku 2014, a w 2015 zaczęto ponownie rozważać jego przeniesienie do NCK – naszą ocenę tego pomysłu zawierają uwagi zamieszczone w **ANEKSIE 2**, dotyczącym analiz zarządzania programami i priorytetami. Podkreślimy, że bez zasadniczej reformy NCK uważamy to rozwiązanie za szkodliwe.

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

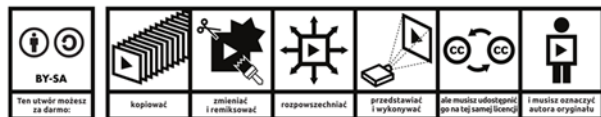

Tabela 6 Zestawienie programu i priorytetów KOLEKCJE w latach 2012-2014 wraz z budżetami i ich zmianami, w zł.

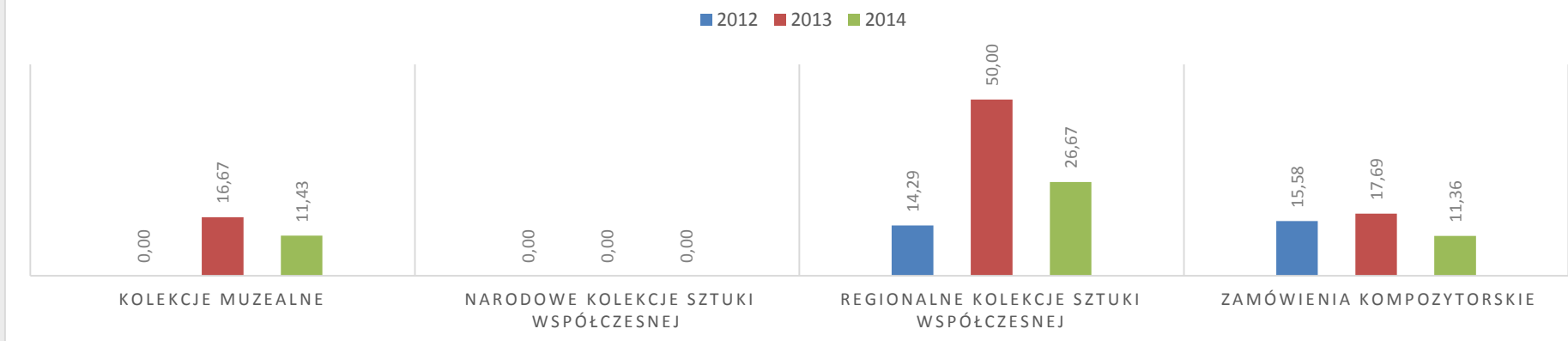
PROGRAM	PRIORYTET	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy w 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
KOLEKCJE	Narodowe kolekcje sztuki współczesnej	-	-	-	<u>8.000.000</u>	<u>7.000.000</u>	<u>7.000.000</u>
					-890.528	-1.327.118	-650.000
					<u>7.109.472</u>	<u>5.672.882</u>	<u>6.350.000</u>
	Regionalne kolekcje sztuki współczesnej	-	-	-	<u>2.000.000</u>	<u>2.000.000</u>	<u>2.000.000</u>
					+890.528	+1.327.118	
					<u>2.890.528</u>	<u>3.327.118</u>	
	Zamówienia kompozytorskie	-	-	-	<u>2.000.000</u>	<u>2.000.000</u>	<u>2.000.000</u>
					+199.772		-36.685
					<u>2.199.772</u>		-9.000
							<u>1.987.315</u>
	Kolekcje muzealne	-	-	-	<u>3.000.000</u>	<u>3.000.000</u>	<u>3.000.000</u>
						+265.474	-365.000
						<u>3.265.474</u>	<u>2.635.000</u>

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2015.php>, opracowanie własne – BF, AB.

WYKRES 6
ODSETKI WNIOSKÓW DOFINANSOWANYCH Z ODWOŁAŃ W PROGRAMIE **KOLEKCJE**,
W LATACH 2012-2014

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Program **Kolekcje**, który pojawił się z 4 priorytetami w roku 2012, wcześniej był wydzielony, jako priorytet w programie **Wydarzenia artystyczne** w roku 2011. Zauważmy, iż sztandarowy priorytet w tym programie **Narodowe kolekcje...** (strategiczny – por. tabelę 4 i uwagi do niej w ANEKSIE 2) miał wyłącznie **obniżane** dotacje i to o relatywnie duże kwoty; przyglądając się tabeli 6 nietrudno zauważyć, że przesuwano je w latach 2012-13 do priorytetu **Regionalne kolekcje...** Zwraca uwagę dość wysokie **zmniejszenie** dotacji dla **Kolekcji muzealnych** w roku 2014.

Tabela 7 Zestawienie programów i priorytetów w programach PROMOCJI CZYTELNICTWA w latach 2008-2014 z budżetami i ich zmianami w zł.

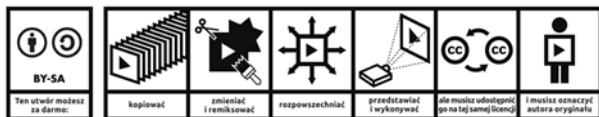
PROGRAMY	PRIORYTETY	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
PROMOCJA CZYTELNICTWA	Rozwój księgozbiorów bibliotek	<u>28.500.000</u>	-	-	-	-	-	-
	Rozwój sektora książki i promocja czytelnictwa	<u>6.700.000</u>	-	-	-	-	-	-
	Rozwój czasopism kulturalnych	<u>4.000.000?</u> <u>+253.890</u> <u>4.253.890?</u>	-	-	-	-	-	-
LITERATURA I CZYTELNICTWO	Promocja literatury i piśmiennictwa kulturalnego	-	<u>9.000.000</u> <u>+30.000</u> <u>+10.000</u> <u>9.040.000</u>	-	-	-	-	-
	Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek	-	<u>28.500.000</u> <u>-18.500.000</u> <u>10.000.000</u>	-	-	-	-	-
PROMOCJA LITERATURY I CZYTELNICTWA	Literatura	-	-	-	-	<u>3.500.000</u> <u>+429.080</u> <u>-50.262</u> <u>-20.400</u> <u>+52.660</u> <u>3.911.078</u>	<u>3.500.000</u> <u>+17.000</u> <u>-17.000</u> <u>3.500.000</u>	<u>3.500.000</u> <u>-669.302</u> <u>2.830.698</u>
	Promocja czytelnictwa	-	-	-	-	<u>3.500.000</u> <u>+608.200</u>	<u>5.000.000</u> <u>+2.288.000</u>	<u>5.000.000</u> <u>+1.719.258</u>

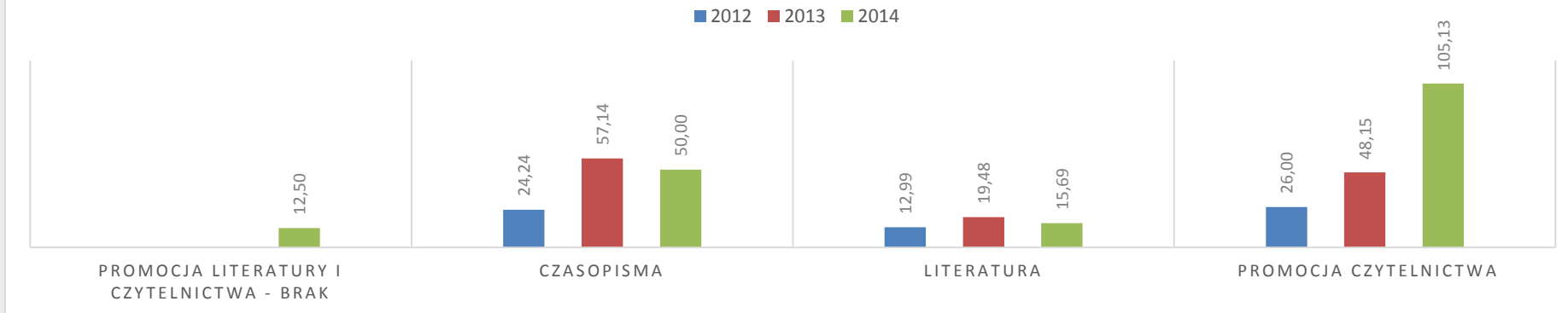
PROGRAMY	PRIORYTETY	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
						+50.262	+80.000	+60.000
						+20.400	<u>5.368.000</u>	<u>6.779.258</u>
						<u>4.178.862</u>		
	Czasopisma	-	-	-	-	<u>3.500.000</u>	<u>3.500.000</u>	<u>3.500.000</u>
						+753.000	+325.203	+698.203
						+30.400	+885.000	+17.600
						+308.845	+30.000	<u>4.215.803</u>
						<u>4.592.245</u>	-10.000	
							-10.000	
							-60.000	
							<u>4.660.203</u>	
	Partnerstwo publiczno-społeczne	-	-	-	-	-	-	<u>500.000</u>
								+500.000
								<u>1.000.000</u>

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2015.php>, opracowanie własne – BF, AB.

WYKRES 7
ODSETKI WNIOSKÓW DOFINANSOWANYCH Z ODWOŁAŃ W PROGRAMIE PROMOCJI CZYTELNICTWA,
W LATACH 2012-2014

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne LM, BF.

Problematyka związana z książką, piśmiennictwem kulturalnym, bibliotekami i czytelnictwem w latach 2010-11 została przeniesiona do programu **Wydarzenia artystyczne**. W pozostałych analizowanych latach zmieniały się nazwy programów i priorytetów oraz - w całym okresie – ich budżety. Zwraca uwagę bardzo duża suma *wyjęta* z priorytetu **Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek** w roku 2009. Priorytet **Czasopisma** wydaje się tu szczególnie mało stabilny, zwłaszcza, jeśli przypomnieć sobie spektakularne awantury związane z przydzielaniem lub nieprzydzielaniem konkretnych dotacji. To akurat wiąże się z ciągle ogromnym brakiem zrozumienia różnych podmiotów dla rewolucyjnej sytuacji na tym rynku wydawniczym, związanej przede wszystkim z nowymi mediami. Zdecydowanie sądzimy, że należy rekomendować MKiDN WSPIERANIE WYŁĄCZNIE WYDAŃ INTERNETOWY prasy kulturalnej.

Tabela 8 Zestawienie programu PROMESA w latach 2008-2014 wraz z budżetami i zmianami budżetów w zł.

PROGRAM	PRIORYTET	Suma 2008	Suma 2009	Suma 2010	Suma 2011	Suma 2012	Suma 2013	Suma 2014
Promesa Ministra	Bez priorytetów	30.000.000	30.000.000	25.000.000	15.000.000	13.000.000	5.000.000	?
			+16.000.000	+3.000.000	+1.200.000			
			46.000.000	-428.956*	16.200.000			
				27.571.044				

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2015.php>, opracowanie własne – BF, AB.

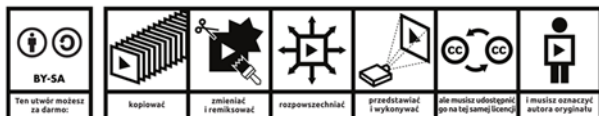
Zestawienie zawarte w tabeli 8 – jakkolwiek widać trend malejący – pokazuje, iż w programie tym **niemal nie obniżano** sum dotacji, na co mogło mieć wpływ ich przeznaczenie, bowiem: „Strategicznym celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy europejskich na rzecz rozwoju kultury poprzez zapewnienie środków na pokrycie tzw. wkładu własnego dla zadań, które ubiegają się o dofinansowanie w ramach programów europejskich. Bogaty katalog działań realizujących cele programu, obejmuje zarówno szeroko pojęte działania inwestycyjne, jak i tzw. projekty <miękkie>, realizujące najistotniejsze dla rozwoju współczesnej kultury cele artystyczne i edukacyjne.” Rok 2014 nie jest tu uwzględniony najprawdopodobniej z powodu tzw. okresów programowania obowiązujących w UE.

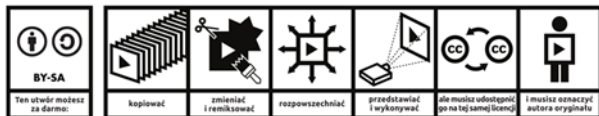
Tabela 9 Programy okolicznościowe – rozkłady priorytetów i budżetów między jednostkami MKiDN oraz Narodowymi Instytucjami Kultury

PROGRAM	PRIORYTET	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
HERBERT	Bez priorytetów	<u>2.000.000</u> +26.975	-	-	-	-	-	-
PROMOCJA TWÓRCZOŚCI	Bez priorytetów	<u>27.500.000</u> -80.000 +45.000 +5.000 +450.000 +7.000.000	-	-	-	-	-	-
PATRIOTYZM JUTRA	Bez priorytetów	<u>3.000.000</u>	-	-	-	-	-	-
ZNAKI CZASU	Bez priorytetów	<u>2.500.000</u> +360.000	-	-	-	-	-	-
FRYDERYK CHOPIN	Bez priorytetów	<u>500.000</u> +500.000 +2.000.000 +500.000	-	-	-	-	-	-
FRYDERYK CHOPIN 2010- PROMESA	Bez priorytetów	-	<u>10.000.000</u> +400.000	<u>50.000.000</u> -1.500.000	-	-	-	-
PROMOCJA KULTURY POLSKIEJ ZA GRANICĄ	Bez priorytetów	<u>6.000.000</u> +34.000	<u>8.000.000</u>	-	-	-	-	-

PROGRAM	PRIORYTET	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
		-15.077						
KULTURA POLSKA ZA GRANICĄ	Promocja kultury polskiej za granicą	-	-	5.000.000 -1.076.153*	-	-	-	-
	Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą	-	-	3.000.000 +192.700*	-	-	-	-
POLSKA PREZYDENCJA 2011- PROMESA	Bez priorytetów	-	-	-	20.000.000 +154.301	-	-	-
ZASOBY CYFROWE	Digitalizacja materiałów bibliotecznych	-	-	5.000.000 +132.830 -3.967.640*	-	-	-	-
	Digitalizacja zabytków i muzealiów	-	-	3.000.000 -578.550*	-	-	-	-
	Digitalizacja materiałów audiowizualnych	-	-	7.000.000 -1.265.341*	-	-	-	-
	Digitalizacja materiałów archiwalnych	-	-	5.000.000 -472.434*	-	-	-	-
FORTEPIAN DLA SZKOŁY	Bez priorytetów	-	-	1.200.000 +59.346	-	-	-	-
MOŁOŚZ 2011- PROMESA	Bez priorytetów	-	-	-	7.000.000	-	-	-

PROGRAM	PRIORYTET	Sumy 2008	Sumy 2009	Sumy 2010	Sumy 2011	Sumy 2012	Sumy 2013	Sumy 2014
LUTOSŁAWSKI 2013 PROMESA	-	-	-	-	-	-	<u>6.500.000</u>	-
KOLBERG PROMESA	-	-	-	-	-	-	-	<u>2.000.000</u> <u>+995.870</u>
TURCJA PROMESA	-	-	-	-	-	-	<u>500.000</u>	<u>4.000.000</u>

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2015.php>, opracowanie własne – BF, AB.

Programom okolicznościowym zarówno odbierano, jak i dodawano fundusze. Jak widać najczęściej zdarzało się to w roku 2010 i wtedy też przesuwano relatywnie duże kwoty. Sporo pieniędzy przesunięto w 2008 roku i w 2014 – w **programie Kolbergowie**, którego społecznego zasięgu MKiDN po prostu nie doceniło. W kolejnym roku zyskał na tym priorytet **Kultura ludowa i tradycyjna** – por. ANEKS 2.

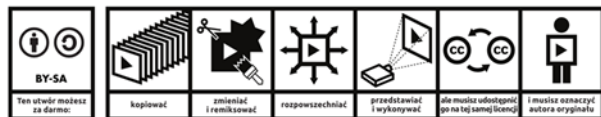
ANEKS 4

SYSTEM OCENIANIA WNIOSKÓW W PROGRAMACH MINISTRA

System oceniania wniosków w Programach Ministra badaliśmy ze względu na następujące aspekty:

- regulaminy i wytyczne oraz informacje o składach zespołów sterujących i zespołów eksperckich i inne dokumenty (syntetyczne wnioski i narzędzia autoewaluacyjne w tekście głównym raportu);
- spójność ocen merytorycznych, organizacyjnych i strategicznych w priorytetach Programów Ministra sprawdziliśmy przy pomocy współczynnika korelacji liniowej Karla Pearsona, (tzw. *r-Pearsona*) dla roku 2013; wyniki prezentujemy poniżej w serii tabel wraz proponowanymi interpretacjami.

Zanim przejdziemy do prezentacji i omówienia wyników analiz trzeba przypomnieć, czym są poszczególne kategorie ocen oraz jakie jest ich znaczenie z punktu widzenia wnioskodawcy pragnącego zrealizować swój projekt. W najaktualniejszym w czasie pisania niniejszego raportu „Dzienniku Urzędowym MKiDN z dn. 29.09.2014 roku, pozycja 29, w sprawie wytycznych do programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2015”, czytamy w § 9: „Ocena każdego wniosku jest dokonywana w skali od 0 do 100 punktów i składa się z trzech elementów, z zastrzeżeniem ust. 2: 1) **oceny wartości merytorycznej**, której dokonuje zespół sterujący, zgodnie z kryteriami określonymi w regulaminie danego programu; 2) **oceny wartości organizacyjnej**, której dokonuje instytucja zarządzająca, zgodnie z kryteriami określonymi w regulaminie danego programu; 3) **oceny zgodności zadania ze strategicznymi celami danego programu**, której w uzgodnieniu z ministrem dokonuje instytucja zarządzająca, zgodnie z kryteriami określonymi w regulaminie danego programu. 2. Regulamin danego programu może określać inne niż wymienione w ust. 1 elementy i kryteria oceny.” (podkreśl. – BF, AB). W następnych paragrafach opisano szczegółowo zadania i uprawnienia zespołu sterującego, zaś w § 13, ust. 2 stwierdza się: „W **uzasadnionych przypadkach minister może wskazać inną kwotę dofinansowania niż wynikająca z rekomendacji lub nie przyznać dofinansowania dla wniosku.**” (podkreśl. – BF, AB). W § 15, w ustępach: 2- 5 *explicite* powiedziane jest, ni mniej ni więcej, jaka jest forma (bo nie jest to na pewno procedura) podejmowania decyzji – otóż: „2. Dyrektor instytucji zarządzającej przekazuje ministrowi listę odwołań wraz z własnym stanowiskiem dotyczącym **wybranych** wniosków. 3. Odwołania złożone w ramach danego programu są rozpatrywane przez ministra w terminie 21 dni od dnia przekazania ministrowi listy odwołań. W przypadku pozytywnego rozpatrzenia odwołania minister określa kwotę dofinansowania na liście odwołań. 4. **Punkcja uzyskana przez zadanie na etapie oceny punktowej nie jest wiążąca dla ministra na etapie rozpatrywania**

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

odwołań. 5. W uzasadnionych przypadkach minister może rozpatrzyć pozytywnie odwołanie dotyczące danego wniosku w terminie dłuższym niż określony w ust. 3.” (podkreśl. – AB, BF). Podobne zasady obowiązywały w latach ubiegłych, a zatem cały dalszy wywód w tym ANEKSIE winien być wzięty w nawias powyższych ustaleń. Co to - naszym zdaniem - oznacza?

Po pierwsze, trudno jest dobitniej dać do zrozumienia, że procedura konkursowa jest *dla mas*, zaś odwołania *dla wybranych* (por. też analizę odwołań z ANEKSU 3).

Po drugie, zauważmy, że w całym cytowanym tu dokumencie nie ma ani słowa o tym, czym w istocie są owe „uzasadnione przypadki” z § 13, ust. 2. Uzasadnienia są zatem znane wyłącznie Ministrowi. Jest to przykład wysoce niedemokratycznego sprawowania władzy i prowadzenia niejawnej polityki kulturalnej. W naukach społecznych znane jest pojęcie UKRYTEGO PROGRAMU instytucji, takich jak szkoła czy więzienie. Demaskatorska funkcja socjologii, opisana jako najważniejsza funkcja tej nauki przez Adama Podgóreckiego³¹, polega m.in. właśnie na odkrywaniu takich ukrytych programów. W analizowanym wypadku nie ma potrzeby stosowania wyrafinowanych technik badawczych w tym celu, bowiem NIEJAWNOŚĆ i BRAK PRZEJRZYŚCISKA SĄ JAWNIE DEKLAROWANE!

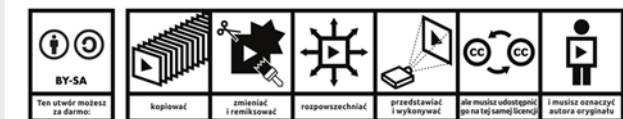
Po trzecie, cytowane wyżej ustalenia wskazują dobitnie, iż minister nie podlega stworzonym przez swój urząd procedurom, lecz – wręcz przeciwnie – może je dowolnie podważać i to bez podawania do publicznej wiadomości kryteriów swoich ocen i decyzji.

Po czwarte, zaprzecza to nie tylko ideom, które winny stać za polityką kulturalną demokratycznego państwa, ale przede wszystkim stwarza szkodliwe i demoralizujące POZORY istnienia zasad, którym tylko naiwni lub nieuważnie czytający dokumenty wnioskodawcy jeszcze wierzą, zaś wtajemniczeni w PRAWDZIWY CYKL DECYZYJNY cynicznie i coraz pazerniej go wykorzystują³².

Na marginesie trzeba tu też wspomnieć o jeszcze jednym wymiarze możliwej demoralizacji i/lub upokorzenia: tym razem EKSPERTÓW, którym – dopóki się chce by ocenili wnioski - mówi się jak ważnego i odpowiedzialnego zadania się podejmują, ale nie informuje się ich przecież ile ich ocen i dlaczego zostało unieważnionych. Jak się jednak czują ci z nich, którzy poważnie potraktowali ten

³¹ Adam Podgórecki, Pięć funkcji socjologii, (w:) tegoż, Socjotechnika, Warszawa: Książka i Wiedza, 1968, t. 1, s. 34 tekst artykułu dostępny także w: „Studia socjologiczne” nr 3 (22), 1966.

³² Dotykamy tu kolejnego zagadnienia, które dotyczy patologii nazwanej przez jedną z nas „dzikim rynkiem projektowym” w Polsce. Jeżeli porówna się kosztorysy różnych przedsięwzięć wyraźnie widać, że niektóre pozycje kosztorysów są wysokie dlatego, że MOGĄ takie być, a nie dlatego, że MUSZĄ (por. też ANEKS 10 i 10 A koszty kwalifikowane w Programach Ministra). W odniesieniu do „dzikiego rynku badań, ekspertyz i diagnoz” Fundacja OŻK-SB w roku 2015 przygotuje i poda do publicznej wiadomości ile powinny wynosić - wedle średnich, przyzwoitych cen - poszczególne koszty związane z różnymi typami działalności badawczej i eksperckiej.

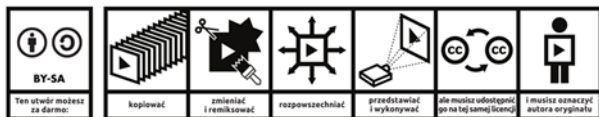

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne udzielona taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

pozór, gdy się o tym dowiadują? Nie ma co się też oszukiwać ta gra jest możliwa także dlatego, iż wielu ekspertów doskonale od początku rozumie, (bo się już tego nauczyło), w co gra oceniając wnioski.

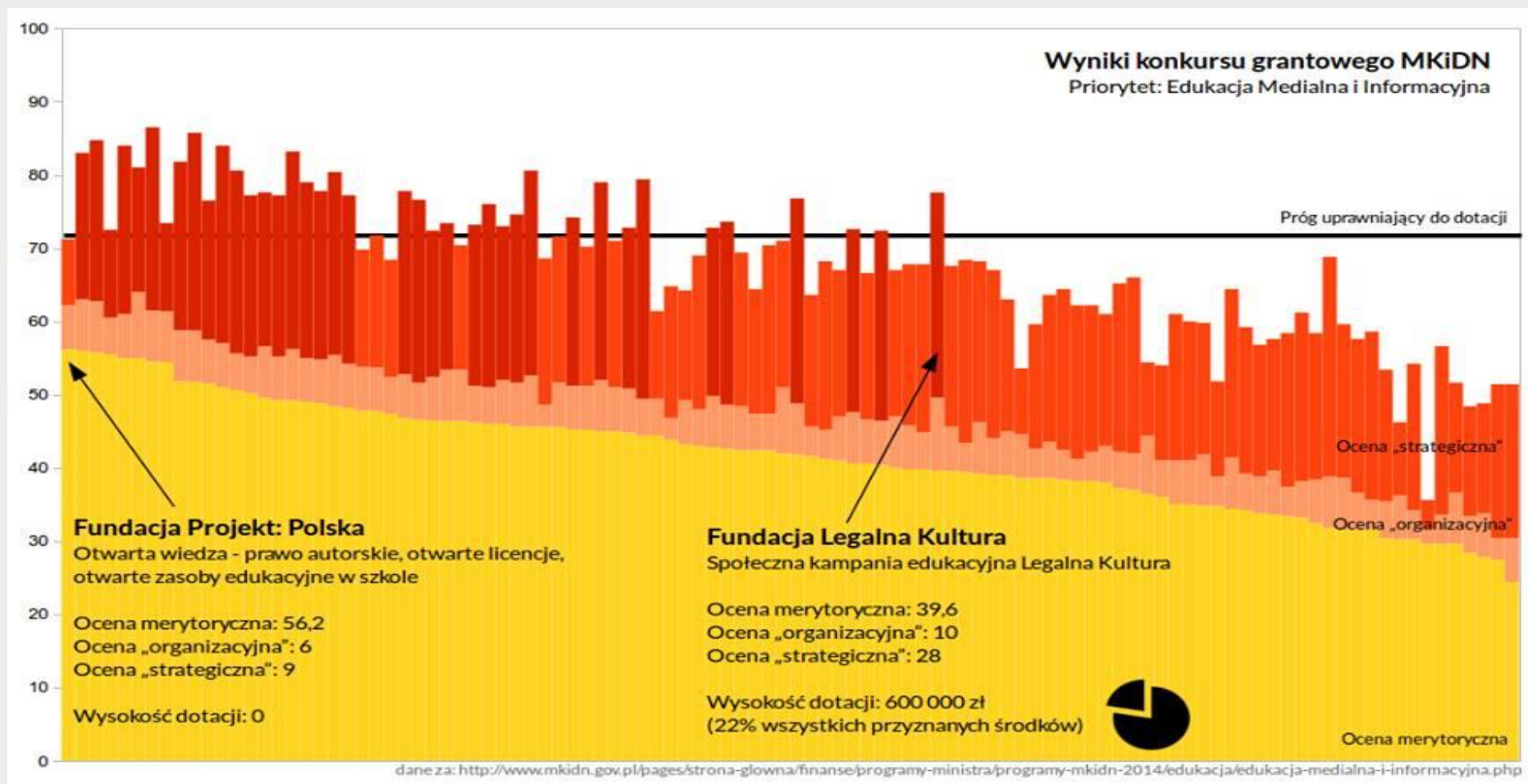
Z drugiej strony warto mieć na uwadze fakt, że ci wnioskodawcy, którzy nie otrzymali dotacji w normalnym trybie konkursowym nie są bezbronni. Często nie tylko składają odwołania, ale też szczególnie pilnie przyglądają się co stoi za decyzjami, które ich wnioskowi odmówiły szans na realizację oraz potrafią organizować opinię publiczną przeciwko decyzjom, które uważają za niesprawiedliwe. Problem zaczyna się wtedy, gdy mają rację. W Internecie krąży m.in. infografika, którą zamieszczamy poniżej (Rys. 1) by zilustrować problem pozamerytorycznej regulacji wyników konkursów. Rzecz dotyczy spektakularnej i *par excellence* politycznej manipulacji ocenami w konkursie z roku 2014. Twórcy tej infografiki nie zwrócili uwagi na jeszcze jeden mechanizm manipulacji ocenami: jeden z wniosków otrzymał w konkursie punktację strategiczną UNIEMOŻLIWIAJĄCĄ złożenie odwołania.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Rys.1, Infografika obrazująca ocenę 2 wniosków w konkursie z roku 2014.

Źródło: Facebook.

Wszystko to prowadzi do wniosku, że wyprowadzona z niniejszych analiz propozycja narzędzi autoewaluacyjnych, zakłada (nawnie) stan jaki powinien być (Programami Ministra rządzą procedury, a nie osoby), nie odnosi się zaś do tego, co faktycznie wyniki dotychczasowych

analiz pokazują (Programami Ministra rządzą osoby, a nie procedury) bowiem przy pomocy już nie jednego lecz co najmniej dwóch instrumentów - odwołań i ocen strategicznych – można każdą ocenę merytoryczną unieważnić).

Analiza przeprowadzona dla roku 2013 (por. niżej, tabele 1-9), (który został tu wybrany jako bardziej typowy niż rok 2014 oraz dlatego, że istniała już wyodrębniona w systemie **ocena strategiczna**, której funkcję do 2012 roku pełniły *de facto* **odwołania**) pozwala stwierdzić, w jakim stopniu dochodzi do **manipulacji wynikami ocen merytorycznych** przy przyznawaniu dotacji. Wyniki te dobrze jest rozpatrywać łącznie z danymi z **ANEKSÓW 1 (dotychczasowe ewaluacje) i 3 (analizy przepływów finansowych)**.

Najpierw wyjaśnijmy, że za pomocą korelacji określane jest podobieństwo pomiędzy parą zmiennych. Współczynnik korelacji r Pearsona służy do sprawdzenia czy dwie zmienne ilościowe są powiązane ze sobą związkiem liniowym, w którym zwiększenie wartości jednej z cech powoduje proporcjonalne zmiany średnich wartości drugiej cechy (wzrost lub spadek).

Współczynnik ten obliczamy na podstawie wzoru:

$$r_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2} \sqrt{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

Wynik r Pearsona może wahać się od -1 do 1. Wartości skrajne, czyli -1 i 1 oznaczają idealną korelację między zmiennymi. Wynik równy 'zero' oznacza brak współwystępowania wartości badanych dwóch zmiennych (brak korelacji). Związek należy tu rozumieć, jako rodzaj podobieństwa w zachowywaniu się dwóch cech. Jeżeli współczynnik korelacji jest dodatni można powiedzieć, że wzrost wartości jednej zmiennej powoduje wzrost wartości drugiej (i na odwrót: gdy maleją wartości jednej zmiennej - maleją również drugiej). Natomiast współczynnik ujemny oznacza, że gdy wzrastają wartości jednej zmiennej to maleją wartości drugiej zmiennej (i na odwrót: maleją jednej zmiennej - wzrastają drugiej). W socjologii zwykle w przyjmuje się granice wartości korelacji:

0-0,3 to słaba korelacja;

0,3-0,6 to korelacja umiarkowana

0,6-0,9 to korelacja silna i bardzo silna.

Zazwyczaj poddaje się analizie związku zbioru, które posiadają współczynnik powyżej 0,6. Jest to jednak wartość umowna, uzależniona od założeń i dokładności obserwacji. W naukach biologicznych za silną korelację przyjmuje się wartości powyżej 0,8 – 0,9 a w fizyce często powyżej 0,95. Jednakże w analizie związku pomiędzy rodzajami ocen w programach/priorytetach każdy wynik sugeruje podjęcie analizy

związku ocen, pod warunkiem, że pamięta się o tym, iż jego wartość określa kierunek czy też kontekst takich analiz. Współczynnik r Pearsona jest rzetelnym współczynnikiem, lecz jest też bardzo wrażliwy na tzw. obserwacje odstające (ekstremalne). W analizowanym tutaj wypadku zaburzenia spowodowane przez obserwacje skrajne mają istotny wpływ na analizę i interpretację zbiorów ocen w programach/priorytetach. Współczynnik określa siłę korelacji także w zależności od liczebności obserwacji w zbiorach. Im zbiór mniej liczny, tym przypadki odstające od średnich mają większy wpływ na wartość współczynnika - mogą go zaburzyć, przeważnie obniżając jego wartość. Granica siły korelacji przesuwa się w stronę wartości 1 lub -1 . Przyjęliśmy następujące granice siły korelacji w zależności od liczebności zbiorów:

- 1) do 100 analizowanych par ocen – 0,55
- 2) 100- 300 par ocen – granica to 0,63
- 3) 300 – 600 par ocen – 0,7
- 4) 600 -1000 par ocen – 0,76
- 5) powyżej 1000 par ocen – 0,8

Głównym wskaźnikiem w analizowanych zbiorach są tu pary ocen: strategiczna i merytoryczna. Wnioski płynące ze współczynnika dla par, w których składowymi są oceny organizacyjne jest drugorzędny, gdyż na te oceny w dużej części składa się, po prostu, ocena wielkości wkładu własnego. Pozostałe składniki oceny organizacyjnej mają różny charakter i z tego powodu ich zbieżność lub rozbieżność z ocenami zarówno strategicznymi, jak i merytorycznymi, daje zbyt wiele możliwości interpretacyjnych. Dopiero rozbieżność tego kryterium i osobne analizowanie składowych mogłoby prowadzić do interesujących wniosków. Ze względu na charakter zmiennych, zwłaszcza oceny merytoryczne i strategiczne, wg przyjętych tu założeń, powinny być zbieżne, gdyż w innym wypadku świadczyłyby to o POZAMERYTORYCZNYM PROWADZENIU POLITYKI KULTURALNEJ W PROGRAMACH MINISTRA. Poniżej przedstawiamy analizy szczegółowe dla programów i priorytetów.

Tabela 1 **Współczynniki** r Pearsona dla zmiennych: ocena merytoryczna, ocena organizacyjna, ocena strategiczna w PROGRAMACH MINISTRA OGÓŁEM,

w roku 2013.

PROGRAMY MINISTRA w 2013 roku (N=7.974)	<i>r</i> -Pearsona dla ocen merytorycznych i strategicznych	<i>r</i> -Pearsona dla ocen merytorycznych i organizacyjnych	<i>r</i> -Pearsona dla ocen strategicznych i organizacyjnych
	0,257142047	0,079239718	-0,069447096

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Na tak niską wartość współczynnika dla wszystkich programów/priorytetów może mieć wpływ kilka czynników. Przede wszystkim nie jest to zbiór jednorodny. W pojedynczym programie ocena merytoryczna jest średnią ocen ekspertów. W analizowanym roku ten zbiór jest złożeniem kilkunastu różnie formowanych zbiorów o różnej liczebności, w poszczególnych programach inne są kryteria oceny i to zarówno merytorycznej, jak i strategicznej. Niemniej wpływ ten powinien być niwelowany przez liczebność zbioru (N=7.974). Podana w tabeli 1 wartość współczynnika każe się poważnie zastanowić nad praktyką oceniania strategicznego, a co za tym idzie nad rzeczywistymi, realizowanymi celami polityki kulturalnej. Z wartości współczynnika wynika, że **PRAKTYCZNIE NIE MA ZWIĄZKU POMIĘDZY OCENAMI MERYTORYCZNYMI A STRATEGICZNYMI**. Świadczy to o realizacji celów *strategicznych*³³ w oderwaniu od wartości merytorycznej. Równie dobrze może to też świadczyć o przypadkowości i doraźności rzeczywistych celów politycznych. W takim wypadku - pragmatyczne rzecz ujmując - można byłoby darować sobie całą skomplikowaną i kosztowną procedurę oceny merytorycznej.

³³ Por. uwagi o nadużywaniu tego przymiotnika w ANEKSIE 2.

Tabela 2 Współczynniki r- Pearsona dla zmiennych: ocena merytoryczna, ocena organizacyjna, ocena strategiczna w programie WYDARZENIA ARTYSTYCZNE,

w roku 2013.

Program	Priorytet	r-Pearsona dla ocen merytorycznych i strategicznych	r-Pearsona dla ocen merytorycznych i organizacyjnych	r-Pearsona dla ocen strategicznych i organizacyjnych
Wydarzenia artystyczne	Film (N=91)	0,57608184	0,513846648	0,659139816
	Muzyka (N=722)	0,490096431	0,158576433	0,321644096
	Promocja kultury polskiej za granicą (N=217)	0,664216913	0,062377118	0,148675454
	Sztuki wizualne (N=311)	0,924915366	0,168696072	0,200579411
	Teatr i taniec (N=342)	0,592354645	0,347139678	0,378461751

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Priorytet **Muzyka** ma tu niewielką zbieżność ocen; natomiast dla priorytetu **Teatr i taniec** współczynnik ma wartość zaraz pod przyjętą granicą wartości współczynnika. W pozostałych priorytetach można stwierdzić dla badanego roku spójność ocen – najwyższą dla **Sztuk wizualnych**.

Tabela 3 Współczynniki r-Pearsona dla zmiennych: ocena merytoryczna, ocena organizacyjna, ocena strategiczna w programie DZIEDZICTWO KULTUROWE,

w roku 2013.

Program	Priorytet	r-Pearsona dla ocen merytorycznych i strategicznych	r-Pearsona dla ocen merytorycznych i organizacyjnych	r-Pearsona dla ocen strategicznych i organizacyjnych
Dziedzictwo kulturowe	Kultura ludowa (N=399)	0,651242613	0,246424399	0,254419167
	Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą (N=92)	0,400500571	0,635299008	0,426047875
	Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego (N=61)	0,865063001	0,113984356	0,247329513
	Ochrona zabytków (N=1.894)	0,205717403	-0,168741705	0,045592809
	Ochrona zabytków archeologicznych (N=85)	0,532785137	0,368293406	0,322156415
	Wspieranie działań muzealnych (N=224)	0,85073849	0,212492682	0,534592438

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Niespójność ocen występuje w priorytetach: **Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą**, **Ochrona zabytków**, gdzie praktycznie nie ma zależności. Natomiast w priorytecie **Ochrona zabytków archeologicznych** można powiedzieć, iż zbieżność występuje, lecz ponieważ jest słaba należy się zastanowić albo nad sposobem oceniania strategicznego, albo nad kryteriami ocen.

Tabela 4 Współczynniki r- Pearsona dla zmiennych: ocena merytoryczna, ocena organizacyjna, ocena strategiczna w programie ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURY, w roku 2013.

Program	Priorytet	r-Pearsona dla ocen merytorycznych i strategicznych	r-Pearsona dla ocen merytorycznych i organizacyjnych	r-Pearsona dla ocen strategicznych i organizacyjnych
Rozwój infrastruktury kultury	Infrastruktura domów kultury (N=480)	0,150001395	0,100311162	0,029592581
	Infrastruktura kultury (N=496)	0,322729498	0,193473368	0,17396128
	Infrastruktura szkolnictwa artystycznego (N=241)	0,153750027	-0,055891833	0,097513307

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

We wszystkich priorytetach Programu **Rozwój infrastruktury kultury** nie ma zależności pomiędzy ocenami strategicznymi a merytorycznymi.

Tabela 5 Współczynniki r- Pearsona dla zmiennych: ocena merytoryczna, ocena organizacyjna, ocena strategiczna w programie EDUKACJA, w roku 2013.

Program	Priorytet	r-Pearsona dla ocen merytorycznych i strategicznych	r-Pearsona dla ocen merytorycznych i organizacyjnych	r-Pearsona dla ocen strategicznych i organizacyjnych
Edukacja	Edukacja artystyczna (N=197)	0,400353068	0,331855397	0,278224477
	Edukacja kulturalna (N=896)	0,409468774	0,204434546	0,193016633

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Podobnie źle sytuacja wygląda w programie **Edukacja**, jednakże nie są to aż tak drastyczne wyniki jak w priorytetach infrastrukturalnych.

Tabela 6 Współczynniki r- Pearsona dla zmiennych: ocena merytoryczna, ocena organizacyjna, ocena strategiczna w Programie Ministra KOLEKCJE, w roku 2013.

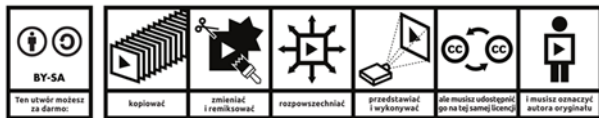
Program	Priorytet	<i>r</i> -Pearsona dla ocen merytorycznych i strategicznych	<i>r</i> -Pearsona dla ocen merytorycznych i organizacyjnych	<i>r</i> -Pearsona dla ocen strategicznych i organizacyjnych
Kolekcje	Kolekcje muzealne (N=44)	0,809674434	0,407735813	0,433311472
	Narodowe kolekcje sztuki współczesnej (N=4)	0,840260362	-	-
	Regionalne kolekcje sztuki współczesnej (N=34)	0,716477557	0,161844575	0,114807453
	Zamówienia kompozytorskie (N=188)	0,413890757	0,132803598	0,121099751

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

W priorytecie Narodowe kolekcje sztuki współczesnej znikoma liczba analizowanych par ocen powoduje, że nawet bardzo silna korelacja może być przypadkowa. Jedynie Zamówienia kompozytorskie w tym programie wykazują małą zależność pomiędzy ocenami.

Tabela 7 Współczynniki r- Pearsona dla zmiennych: ocena merytoryczna, ocena organizacyjna, ocena strategiczna w programie OBSERWATORIUM KULTURY, w roku 2013.

Program	Priorytet	<i>r</i> -Pearsona dla ocen merytorycznych i strategicznych	<i>r</i> -Pearsona dla ocen merytorycznych i organizacyjnych	<i>r</i> -Pearsona dla ocen strategicznych i organizacyjnych

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Obserwatorium kultury (N=74)	brak	0,573605506	0,342449643	0,131693418
------------------------------	------	-------------	-------------	-------------

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Wedle przyjętych i wskazanych wyżej kryteriów w programie **Obserwatorium kultury** istniała w badanym roku zbieżność najważniejszych ocen. Program ten można zatem uznać za niesterowalny przy pomocy niezależnych od konkursu decyzji.

Tabela 8 Współczynniki r- Pearsona dla zmiennych: ocena merytoryczna, ocena organizacyjna, ocena strategiczna w programie PROMOCJA LITERATURY I CZYTELNICTWA, w roku 2013.

Program	Priorytet	r-Pearsona dla ocen merytorycznych i strategicznych	r-Pearsona dla ocen merytorycznych i organizacyjnych	r-Pearsona dla ocen strategicznych i organizacyjnych
Promocja literatury i czytelnictwa	Czasopisma (N=136)	0,452047821	0,117214531	0,14851086
	Literatura (N=273)	-0,176784156	0,11661765	0,072645713
	Promocja czytelnictwa (N=394)	0,052715459	0,216190224	-0,020255555

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Wszystkie priorytety w programie **Promocji czytelnictwa** nie wykazały zbieżności pomiędzy ocenami merytorycznymi i strategicznymi. Wyjątkowym i wymagającym głębszej analizy jest priorytet **Literatura**, w którym zaszła (bardzo słaba) zależność ujemna. Świadczy to **zupełnym rozejściu się wskazań merytorycznych z realizowaną narzędziami finansowymi polityką**.

Tabela 9 Współczynnik r- Pearsona dla zmiennych: ocena merytoryczna, ocena organizacyjna, ocena strategiczna w programie TURCJA PROMESA, w roku 2013.

Program	Priorytet	<i>r-Pearsona</i> dla ocen merytorycznych i strategicznych	<i>r-Pearsona</i> dla ocen merytorycznych i organizacyjnych	<i>r-Pearsona</i> dla ocen strategicznych i organizacyjnych
Promesa Turcja (N=58)	brak	0,440014824	-0,04534007	-0,095644171

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Promesa Ministra na rok 2013 to kolejny program, w którym nie można stwierdzić związku pomiędzy ocenami merytorycznymi oraz strategicznymi.

ANEKS 5

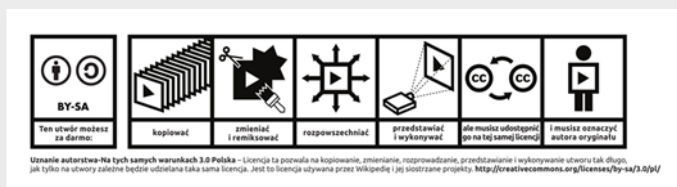
WYKRESY I TABELE PORÓWNAWCZE MIEJSCA I ROLI PROGRAMOW MINISTRA NA TLE INNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA KULTURY, NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

UWAGI WSTĘPNE

Jest rzeczą oczywistą, że Programy Ministra mogą tylko wspierać działalność kulturalną, albowiem podstawowe fundusze na ten cel pochodzą skądinąd. A skąd - pokazuje to przykładowa analiza wykonana dla województwa warmińsko-mazurskiego.³⁴ Analizie poddane zostało to województwo nie tylko dlatego, że jest uważane za skupienie wielu problemów społecznych, ale przede wszystkim dlatego, że dzięki doświadczeniu dobrej współpracy Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego przekazał Fundacji Obserwatorium Żywej Kultury – Sieci Badawczej dane dotyczące dofinansowywania projektów kulturalnych za lata 2006-2014. Niestety, dotyczą one tylko wsparcia udzielanego **trzeciemu sektorowi**. (Z danych tych została przez Ludwikę Malarską przygotowana baza, która posłużyła, jako materiał wyjściowy do niniejszego opracowania). Ciągle zatem, jeśli idzie o główne składowe, brakuje nam kilku elementów by uzyskać rzeczywiście całościowy obraz finansowania kultury w skali województwa. A są to:

- wartość przetargów na działania i projekty kulturalne;
- wsparcie finansowe i rzeczowe (przeliczone na pieniądze) udzielane projektom kulturalnym przez osoby prywatne i firmy;
- wartość prac wolontaryjnych;
- wartość przyznanych przez różne podmioty stypendiów artystycznych, itp.;

³⁴ Jest to skrócona i dostosowana do niniejszego raportu wersja analizy przygotowana przez Fatygę na potrzeby UM województwa warmińsko-mazurskiego. Pełny tekst opracowania, wraz z propozycjami narzędzi do zbierania danych dostępny pod adresem internetowym: <http://ozkultura.pl/sites/default/files/wskazniki/Barbara%20Fatyga%2C%20ANALIZA%20FINANSOWANIA%20KULTURY%20NA%20WARMII%20I%20MAZURA%20-%20DRUGA%20PRZYMIARKA.pdf>

- wartość pomocy socjalnej dla twórców, itp.;
- inne źródła (np. nagrody finansowe uzyskane na przeglądach, konkursach, itp.).

W świetle tych informacji warto też pamiętać, że „Samorząd Województwa Warmińsko - Mazurskiego prowadzi rejestr instytucji kultury, dla których jest organizatorem. Są to następujące instytucje:

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie,

Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie,

Centrum Spotkań Europejskich "Światowid" w Elblągu,

Centrum Polsko-Francuskie Cotes d' Armor Warmia i Mazury w Olsztynie,

Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie,

Muzeum Budownictwa Ludowego - Park Etnograficzny w Olsztynku,

Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku,

Warmińsko-Mazurska Filharmonia im. Feliksa Nowowiejskiego w Olsztynie,

Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie,

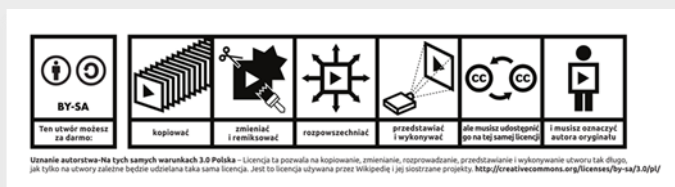
Teatr im. Aleksandra Sewruka w Elblągu,

Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie,

Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku.”³⁵

O ich finansowaniu nie otrzymaliśmy informacji. Poniżej przedstawiamy wyniki analizy wspomnianego materiału.

³⁵ Por.: http://bip.warmia.mazury.pl/urzed_marszalkowski/534/1976/Odpis_z_rejestru_instytucji_kultury/

UWAGI METODOLOGICZNE

Pierwsza uwaga, jaka się nasuwa po skonstruowaniu bazy z dostarczonych danych, dotyczy faktu, iż nie są one niestety kompletne. W naszej pracy przyjmujemy np., że liczba wniosków wpływających do jakiegokolwiek podmiotu finansującego lub dofinansowującego dany typ przedsięwzięcia jest – sama w sobie - cenną informacją na temat aktywności granto-/dotacjobjorców, zwłaszcza, że można z niej stworzyć w połączeniu z innymi danymi kilka interesujących wskaźników. Dane o **liczbie zgłoszonych wniosków** na dofinansowanie kultury z terenu Warmii i Mazur otrzymaliśmy tylko w odniesieniu do organizacji pozarządowych. Dane dotyczące **wykonawców i odbiorców działań** są w tym materiale niekompletne. Co do odbiorców mamy dodatkowe podejrzenia odnośnie rzetelności niektórych informacji (por. niżej). Nie mamy tu także wiedzy o tym **jakie projekty (pod względem merytorycznym) były składane, a jakie uzyskiwały wsparcie** (wyjąwszy niekompletny obraz dotyczący NGO's). Wreszcie brakuje bardziej szczegółowych **informacji o wnioskodawcach** – znamy tylko terytorium i nazwę, z którego pochodzi wniosek; nie wiemy jednak i nie możemy opisać w tym kontekście **aktywności instytucji kultury**: tzw. **starych**, jak domy kultury, teatry czy galerie sztuki) i – ewentualnie - tzw. **nowych**, jak np. księgarnio-kawiarnie czy kluby muzyczne. Nie możemy stwierdzić czy (i w jakiej skali) o pieniądze z województwa ubiegają się **organy samorządu** (co jest stosunkowo częste, zwłaszcza w wypadku gmin wiejskich) albo **firmy komercyjne**, prowadzące działalność kulturalną. Nic nie wiemy czy chcą takiego dofinansowania **grupy nieformalne** lub **pojedynczy animatorzy** czy może tzw. **zatroskani, aktywni obywatele**. Z podobną sytuacją stykaliśmy się analizując dokumenty strategiczne województwa warmińsko-mazurskiego na potrzeby raportu „Kultura pod pochmurnym niebem. Dynamiczna diagnoza stanu kultury Warmii i Mazur” w 2012 roku³⁶. Już wtedy uznaliśmy, że warto zaprojektować ogólną kartę zbierania danych, która w przejrzysty sposób pozwoliłaby monitorować stan polityk kulturalnych na szczeblu gminnym, powiatowym i wojewódzkim. Nie ma ona wiele wspólnego z opracowaniami danych służących sprawozdawczości urzędowo-księgowej, bowiem jeśli przyjrzeć się dokumentowi pod nazwą „Priorytet VI Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego”, (będącemu fragmentem szerszej publikacji), to okaże się, iż wymieniono tam jedynie wskaźniki ilościowe.

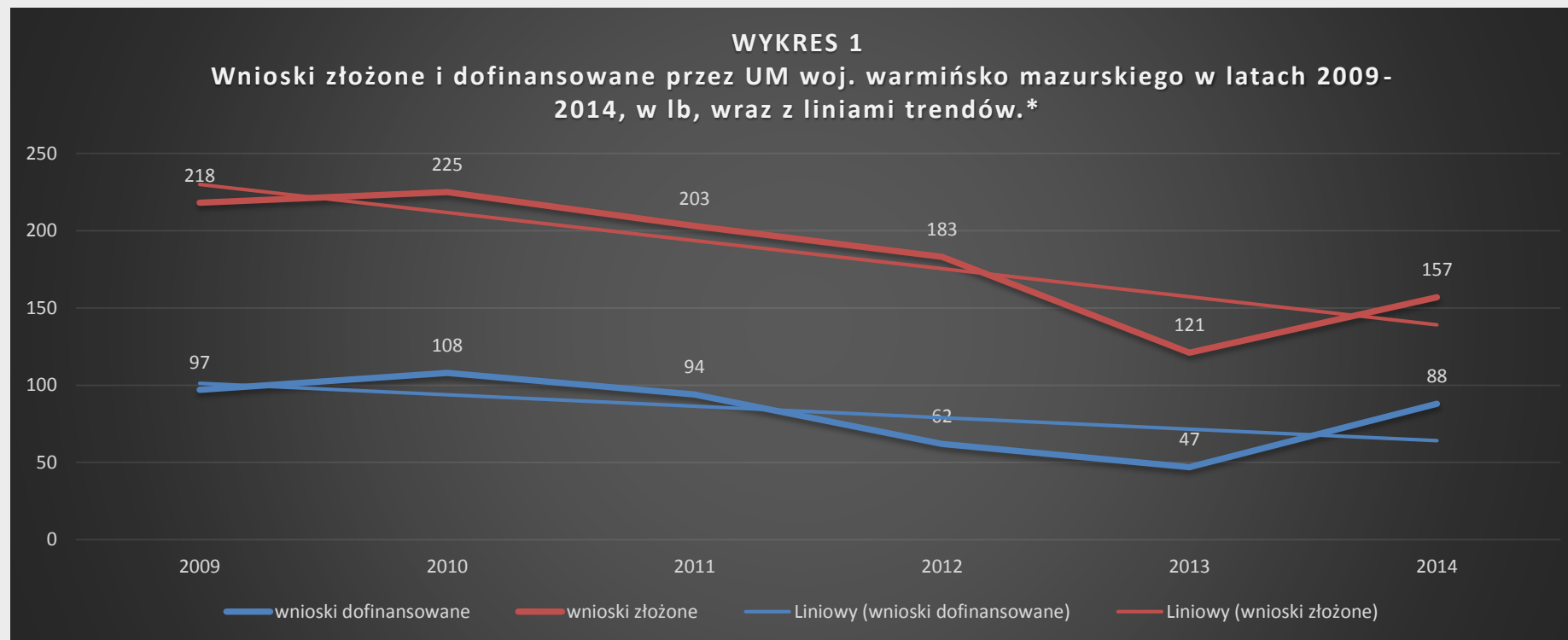
³⁶ Por.: Barbara Fatyga, Magdalena Dudkiewicz, Ryszard Michalski, Paweł Tomanek, *Kultura pod pochmurnym niebem. Dynamiczna diagnoza kultury województwa warmińsko-mazurskiego*, Olsztyn: CEiIK, 2014 (raport i rekomendacje praktyczne z 2012 roku), ss.150-151; dostępny też: www.jakakultura.warmia.mazury.pl).

ANALIZA DANYCH O DOFINANSOWYWANIU KULTURY PRZEZ URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Na wykresie 1 zestawione są liczebności wniosków złożonych przez organizacje pozarządowe, które uzyskały dofinansowanie z UM Warmii i Mazur w latach 2009-2014.

Źródło: dane UM województwa warmińsko-mazurskiego na podstawie bazy sporządzonej przez LM dla FOŻK-SB, opracowanie własne – BF. * Niektóre wielkości danych w źródłach różnią się nieznacznie.

Jak widać, ogólny trend był ewidentnie spadkowy. Dopiero kolejne lata pokażą jednak czy został on wyhamowany, czy też wynik z roku 2014 (relatywny wzrost) jest przypadkowy lub *interesowny*. Przypomnijmy, że rok 2014 był rokiem wyborów samorządowych i być może fakt ten miał pewien wpływ na wynik UM z omawianego roku. Niemniej jednak wzrost liczby wniosków dofinansowanych nie osiągnął tu nawet poziomu z roku 2009. Podobnie przedstawia się rozkład kwot dotacji - por. wykres 2. Trend spadkowy widać na nim jeszcze wyraźniej. Zaś wzrost kwoty w roku

2014 nie osiągnął poziomu z lat 2009-2011. Lata 2012-2013, również pod względem przeznaczonych na kulturę środków, wypadają tu najbardziej *chudo* w badanym 6-leciu.

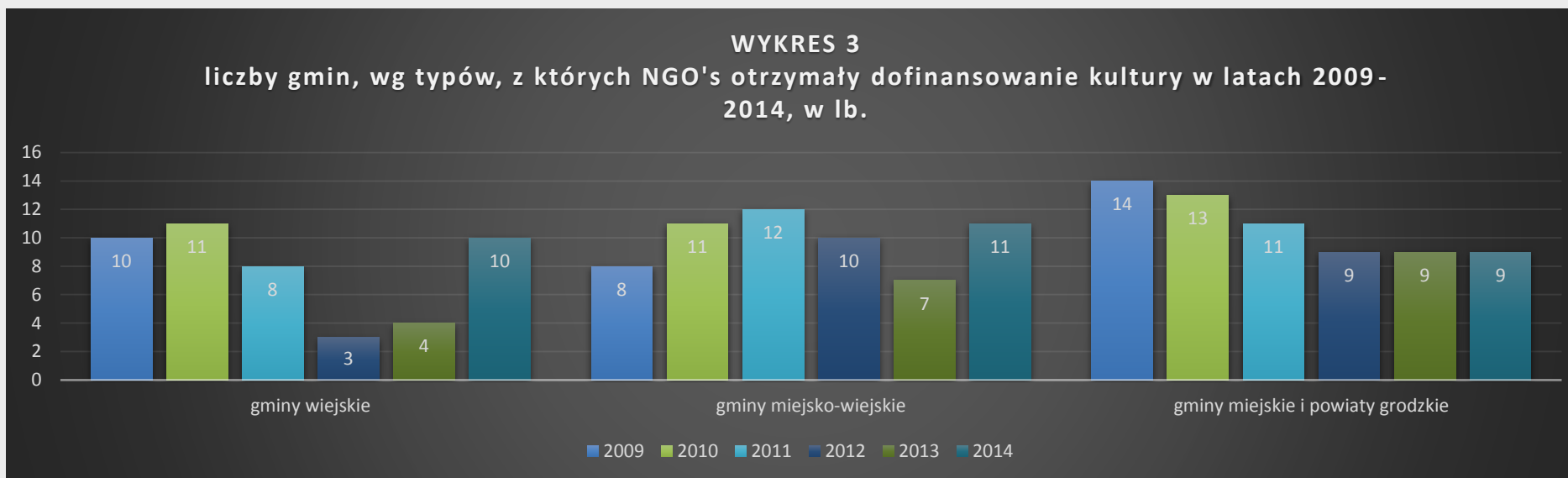
Źródło: dane UM województwa warmińsko-mazurskiego na podstawie bazy sporządzonej przez LM dla FOŻK-SB, opracowanie własne – BF.* Niektóre wielkości danych w źródłach różnią się nieznacznie.

Porównanie danych z wykresów 1 i 2 pozwala wyciągnąć dodatkowe wnioski. Gdy przyjrzymy się średnim kwotom dofinansowania na 1 wniosek, to okaże się, że z najgorszą sytuacją podmioty pozarządowe, ubiegające się o dofinansowanie swoich przedsięwzięć miały do czynienia w roku 2012 i kolejno w roku 2014, kiedy to średnia na wniosek wyniosła odpowiednio w 2012 roku - 3.225,8 zł, (gdy w roku następnym o 1000 zł więcej) oraz w 2014 roku – 3.614 zł.

Jednakże ważniejsze wydają się tutaj inne rozkłady. Na wykresie 3 widać jak UM Warmii i Mazur dofinansowywał w badanych latach organizacje pozarządowe działające w poszczególnych typach gmin. Zgoła najgorszy rok 2012 i – jak widać, rok 2013 - okazały się także niełaskawe w szczególności dla **gmin wiejskich**. W 2013 roku najmniejsze dofinansowanie spotkało organizacje z **gmin wiejsko-miejskich**, zaś **gminy miejskie i miasta na prawach powiatów** (w województwie są to tylko Olsztyn i Elbląg) w najmniejszym stopniu poniosły skutki trendu.

Źródło: dane UM województwa warmińsko-mazurskiego na podstawie bazy sporządzonej przez LM dla FOŻK-SB, opracowanie własne – BF.* Bez dofinansowania projektów zewnętrznych.

Niestety tego wyniku nie można skonfrontować z liczbami **gmin, z których organizacje złożyły wnioski**. W związku z tym trudno ocenić z **ilu gmin, w poszczególnych ich typach, wnioski zostały odrzucone** i jaka jest aktywność organizacji w gminach jeśli idzie o pozyskiwanie środków na projekty kulturalne. Przy okazji należy też wspomnieć, iż nie otrzymaliśmy informacji o **trybie przyznawania środków finansowych**. (W cytowanym dokumencie – priorytet VI mówi się o „zlecaniu” i „wspieraniu” oraz „współpracy”). Tymczasem możliwości tu jest *multum*: od arbitralnych decyzji, poprzez stosowanie li tylko kryteriów formalnych do rygorystycznych procedur konkursowych z ekspertami zewnętrznymi, często wymienianymi w kolejnych edycjach projektów, prowadzoną ewaluacją itd., itp. (*Nota bene* zwłaszcza tych ostatnich postulatów, o ile nam wiadomo nikt jeszcze nie zdołał zrealizować).

Na wykresie 4 przedstawiamy rozkłady liczebności wniosków NGO's finansowanych przez UM Warmii i Mazur w latach 2009-2014. Widać tu jeszcze wyraźniej dysproporcje pomiędzy gminami wiejskimi a pozostałymi typami gmin oraz zdecydowaną przewagę wniosków z 2 głównych miast: Olsztyna i Elbląga. (Oczywiście nie ma pewności czy część projektów realizowanych w Olsztynie nie odnosi się do obszarów wiejskich). Stąd kolejną konkretną wskazówką jak powinien poprawnie wyglądać arkusz do zbierania danych umożliwiających ewaluację polityki kulturalnej: powinien odróżniać siedzibę organizacji od miejsca realizacji projektu. Niemniej jednak można zaznaczyć, że powstaje tu wrażenie jakby **rzeczywisty priorytet Urzędu Marszałkowskiego polegał na wzmacnianiu organizacji z ośrodków miejskich w województwie, w tym w szczególności obu powiatów grodzkich**. Można więc zadać pytanie jaka wizja rozwoju stoi za takimi właśnie wyborami?

Dane wskazują, że niektóre gminy otrzymywały w badanym 6-leciu pomoc finansową dla swoich NGO's od Urzędu Marszałkowskiego częściej niż inne, (warto też zwrócić uwagę, że znaczna liczba gmin nie otrzymała dofinansowania ani razu, ale – niestety - nie wiadomo czy tamtejsze organizacje się o nie starały). Brakuje tu więc wiedzy by te wyniki poprawnie zinterpretować. Niemniej jednak osoby dysponujące ową wiedzą szczegółową mogą na podstawie takich zestawień interpretować finansowe wymiary polityki kulturalnej władz wojewódzkich. Aby prawidłowo ocenić te wymiary należałoby wiedzieć jeszcze jaki konkretnie podmiot składał wnioski i na jaki projekt. Trend zdaje się jasny. UM dofinansowuje przede wszystkim liczne imprezy mniejszości narodowych i etnicznych oraz inne wydarzenia, związane bądź z kulturą wysoką, bądź popularną i ludową. Nie ma tu natomiast projektów działań w dłuższym czasie ani programów edukacji kulturalnej. Nawet krzewienie wiedzy odbywa się w formie „wydarzenia”, co wydaje się nieporozumieniem i zbytym ustępstwem na rzecz *eventowego* modelu kultury.

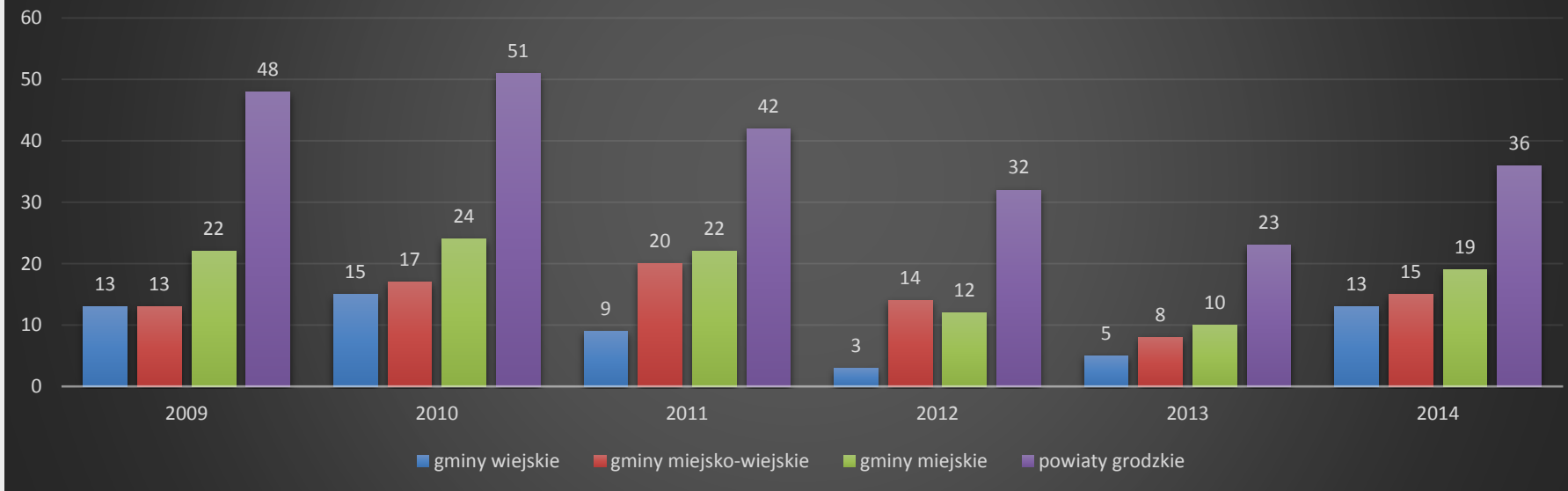
W trakcie zapoznawania się z przedstawionymi poniżej: wykresem 4 i tabelą 1 należy również pamiętać o danych dotyczących wysokości kwot przyznawanych dotacji, aby nie popadać w nadmierną ekscytację. Powtórzmy zatem raz jeszcze, iż na wykresie 2 wyraźnie widać, że środki „na kulturę” w kolejnych latach były coraz mniejsze.

WYKRES 4

Liczby wniosków NGO's dofinansowanych przez UM woj. warmińsko-mazurskiego, wg typów gmin w latach 2009-2014, w lb.

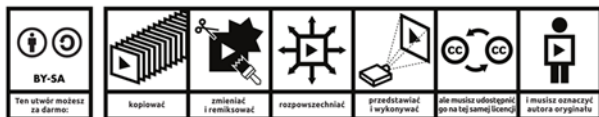
Źródło: dane UM województwa warmińsko-mazurskiego na podstawie bazy sporządzonej przez LM dla FOŻK-SB, opracowanie własne – BF. * Bez dofinansowania projektów zewnętrznych.

Tabela 1, Uzyskane dotacje i wnioski z gmin i powiatów grodzkich, dofinansowane przez Urząd Marszałkowski województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2009-2014, (N=116)

Gminy wiejskie N=67 (25)**			Gminy miejsko-wiejskie N=33 (21)			Gminy miejskie N=16 (16)			Powiaty grodzkie N=2		
Nazwa	Dotacje	Wnioski	Nazwa;	Dotacje	Wnioski	Nazwa;	Dotacje	Wnioski	Nazwa;	Dotacje	Wnioski
Wydminy	5 razy	10	Węgorzewo	6 razy	22	Lidzbark Warmiński	6 razy	28	Olsztyn	6 razy	174
Jonkowo	4 razy	9	Barczewo	6 razy	9	Giżycko	6 razy	17	Elbląg	6 razy	58
Świątajno	3 razy	4	Młynary	6 razy	6	Szczytno	6 razy	17	-	-	-
Kiwity	3 razy	3	Reszel	5 razy	5	Ełk	5 razy	11	-	-	-
Jedwabno	2 razy	3	Gołdap	4 razy	7	Mrągowo	5 razy	9	-	-	-
Biskupiec	2 razy	2	Nidzica	4 razy	5	Ostróda	5 razy	7	-	-	-
Stawiguda	2 razy	2	Pasym	4 razy	4	Górowo Iławeckie	4 razy	4	-	-	-
Dubeninki	2 razy	2	Morąg	3 razy	4	Iława	4 razy	4	-	-	-
Dźwierzuty	2 razy	2	Tolkmicko	3 razy	4	Braniewo	2 razy	2	-	-	-
Iława	2 razy	2	Dobre Miasto	3 razy	3	Działdowo	2 razy	2	-	-	-
Kurzętnik	2 razy	2	Frombork	3 razy	3	Kętrzyn	2 razy	2	-	-	-
N. Miasto Lubawskie	2 razy	2	Biskupiec	2 razy		Bartoszyce	1 raz	1	-	-	-
Dywity	1 raz	2	Morąg	2 razy	3	Gołdap	1 raz	1	-	-	-
Kozłowo	1 raz	2	Pisz	2 razy	2	Jedwabno	1 raz	1	-	-	-
Banie Mazurskie	1 raz	1	Pasłęk	1 raz	3	Lubawa	1 raz	1	-	-	-
Płońnica	1 raz	1	Jeżiorany	1 raz	1	N. Miasto Lubawskie	1 raz	1	-	-	-
Kowale Oleckie	1 raz	1	Olecko	1 raz	1	-	-	-	-	-	-
Dąbrówno	1 raz	1	Orneta	1 raz	1	-	-	-	-	-	-

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwór zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Gminy wiejskie N=67 (25)**			Gminy miejsko-wiejskie N=33 (21)			Gminy miejskie N=16 (16)			Powiaty grodzkie N=2		
Nazwa	Dotacje	Wnioski	Nazwa;	Dotacje	Wnioski	Nazwa;	Dotacje	Wnioski	Nazwa;	Dotacje	Wnioski
Górowo Iławeckie	1 raz	1	Orzysz	1 raz	1	-	-	-	-	-	-
Elbląg	1 raz	1	Ostróda	1 raz	1	-	-	-	-	-	-
Lidzbark Warmiński	1 raz	1	Ruciane-Nida	1 raz	1	-	-	-	-	-	-
Purda	1 raz	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gietrzwałd	1 raz	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grunwald	1 raz	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kruklanki	1 raz	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: dane UM województwa warmińsko-mazurskiego na podstawie bazy sporządzonej przez LM dla FOŻK-SB, opracowanie własne – BF. * Bez dofinansowania projektów zewnętrznych.** W nawiasach liczby gmin dofinansowanych.

Dla porządku zaznaczmy jeszcze, że UM dofinansowywał w okresie badanych 6 lat (poza rokiem 2010) projekty zewnętrzne z Warszawy i Łodzi.

Ostatni element analizy dotyczy obrazu finansowania kultury ze wszystkich dostępnych źródeł danych. A są to dane o:

- dofinansowaniu organizacji pozarządowych prowadzących działania kulturalne przez Urząd Marszałkowski Warmii i Mazur;
- dotacjach na kulturę z budżetów JST, wg danych GUS, opracowanych dla Fundacji OŻK-SB;
- dotacjach na kulturę ze środków UE, wg danych zgromadzonych na mojanapolis.pl;
- grantach finansowanych z tzw. Programów Ministra, wg baz danych MKiDN opracowanych dla Fundacji OŻK-SB;
- indeksach środków finansowych w danej gminie w danym roku opracowany dla Fundacji OŻK-SB;
- indeksach środków finansowych dla gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca opracowany dla Fundacji OŻK-SB.

Poniżej zestawione są przykładowo te wartości tylko dla gmin, które uzyskały dofinansowanie z Urzędu Marszałkowskiego w roku 2010.

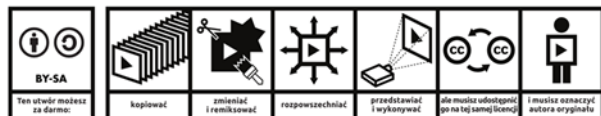

Jak widać w tabeli 2 żadna z gmin wiejskich, w których UM dofinansował NGO's nie otrzymała dotacji europejskich w badanym roku 2010, a tylko 3 otrzymały dotacje MKiDN. W przytłaczającej większości – wedle tych danych – obowiązek finansowania kultury spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego. Zestawienie indeksu środków finansowych przypadających na 1 mieszkańca oraz indeksu środków na kulturę ogółem (z dostępnych – podkreślmy jeszcze raz – źródeł danych) pokazuje jak bardzo trzeba uważać, jeśli bierze się pod uwagę tylko bezwzględną wysokość dotacji – wystarczy porównać przypadki Jedwabna, Dąbrówno i np. Jonkowa z poniższej tabeli.

Tabela 2, Zestawienie wydatków na kulturę w 2010 roku dla gmin wiejskich dofinansowanych przez UM Warmii i Mazur, wg dostępnych źródeł danych oraz indeksy wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca i ogółem, w zł i w %.

Gminy wiejskie	Indeks wydatków na 1 mieszkańca	Indeks finansów kultury = 100%	Dotacja JST		Środki UE		Programy Ministra		Dotacja UM	
	Zł	Zł	Zł	%	Zł	%	Zł	%	Zł	%
Biskupiec	171,97	1.650.558,85	1.497.716,85	90,8	0	0,0	148.842	9,0	4.000	0,2
Jedwabno	155,03	547.400,00	535.400,00	97,8	0	0,0	0	0,0	12.000	2,2
N. Miasto Lubawskie	148,60	1.201.430,65	1.178.930,65	98,1	0	0,0	0	0,0	22.500	1,9
Kurzętnik	145,73	1.291.143,96	1.285.543,96	99,6	0	0,0	0	0,0	5.600	0,4
Iława	137,84	1.705.510,38	1.602.510,38	93,9	0	0,0	100.000	5,9	3.000	0,2
Świątajno	98,56	583373,62	577.373,62	99,0	0	0,0	0	0,0	6.000	1,0
Dąbrówno	94,61	408.034,76	403.034,76	98,8	0	0,0	0	0,0	5.000	1,2
Dźwierzuty	94,55	617.912,84	614.312,84	99,4	0	0,0	0	0,0	3.600	0,6
Wydminy	88,59	575.722,56	567.722,56	98,6	0	0,0	0	0,0	8.000	1,4
Jonkowo	88,43	573.910,31	522.750,31	91,1	0	0,0	36.960	6,4	14.200	2,5
Stawiguda	73,60	488.536,59	479.536,59	98,2	0	0,0	0	0,0	9.000	1,8

Źródło: dane UM województwa warmińsko-mazurskiego i GUS, na podstawie baz sporządzonych przez LM dla FOŻK-SB, opracowanie własne – BF.

Tabele 3 i 4, z kolei pokazują, co dzieje się z finansami przeznaczonymi na działalność kulturalną, gdy pojawiają się dotacje europejskie i uwzględni się wszystkie wzięte tu pod uwagę źródła finansowania kultury. A przede wszystkim jak wzrastają wskaźniki w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Tu znów jednakże trzeba jednak pamiętać, że inwestycje i projekty, na które są przeznaczane te fundusze, niekoniecznie dotyczą *naszego* 1 mieszkańca. Bowiem często – jak to już pisaliśmy we wcześniejszych raportach z Warmii i Mazur – wcale go one nie dotyczą. Są to przede wszystkim środki na infrastrukturę *i eventy*. Szczególnie pouczający wydaje się w tym kontekście wynik dla **Gminy Grunwald**, właśnie (*nomen omen*) z 2010 roku – na 1 mieszkańca, dzięki, głównie, dotacjom unijnym kwota poszybowała do wysokości 4.860,02 zł, (w kolejnych latach były to podobne kwoty), gdy tymczasem w **gminie Purda** wyniosła 33,96 zł by w roku 2013 spaść jeszcze niżej – 18,61 zł.

Tabela 3, Zestawienie wydatków na kulturę w 2010 roku dla gmin miejsko-wiejskich dofinansowanych przez UM Warmii i Mazur, wg dostępnych źródeł danych oraz indeksy wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca i ogółem, w zł i w %.

Gminy miejsko-wiejskie	Indeks: wydatki na mieszkańca	Indeks: JST+UE+PM+UM=100%	Dotacja JST		Środki UE		Programy Ministra		Dotacja UM	
	Zł	Zł	Zł	%	Zł	%	Zł	%	Zł	%
Reszel	392,22	3.153.483,10	981.025,74	31,0	1.538.172,66*	48,8	626.284,70	19,9	8.000	0,3
Frombork	226,10	828.647,65	808.647,65	97,6	0	0,0	0	0,0	20.000	2,4
Orzysz	199,77	1.864.229,80	1.759.229,80	94,3	0	0,0	100.000	5,4	5.000	0,3
Morąg	165,75	4.030.573,85	2.927.358,78	72,6	1.099.215,07*	27,3	0	0,0	4.000	0,1
Gołdap	158,99	3.141.279,67	3.127.279,67	99,5	0	0,0	0	0,0	14.000	0,5
Nidzica	135,74	2.867.026,39	2.854.026,39	99,5	0	0,0	0	0,0	13.000	0,5
Węgorzewo	127,49	2.144.822,96	2.046.822,96	95,4	0	0,0	70.000	3,3	28.000	1,3
Młynary	120,65	542661,66	535.661,66	98,7	0	0,0	0	0,0	7.000	1,3
Tolkmicko	111,41	755.004,52	745.004,52	98,7	0	0,0	0	0,0	10.000	1,3
Biskupiec	109,76	2.069.827,37	1.963.327,37	94,9	0	0,0	100.000	4,8	6.500	0,3
Barczewo	86,36	1.471.941,07	1.359.941,07	92,4	0	0,0	100.000	6,8	12.000	0,8

Źródło: dane UM województwa warmińsko-mazurskiego i GUS na podstawie baz sporządzonych przez LM dla FOŻK-SB, opracowanie własne – BF.

W tabeli 4 warto zwrócić uwagę na jeszcze jeden ciekawy efekt: oto po pojawieniu się środków unijnych znaczenie finansowe dotacji JST może osiągnąć – jak widać – rekordowo niski udział procentowy w wydatkach gminy na kulturę. Oczywiście warto by wiedzieć, jak się przedstawiają w tym wypadku tzw. wkłady własne – czy podane sumy są policzone z nimi czy bez? A jeśli tak, to gdzie się one mieszczą? Nawet niemal 5-milionowa dotacja z Programów Ministra dla Olsztyna - stanowi jedynie znikomą część tego niepełnego ciągle budżetu.

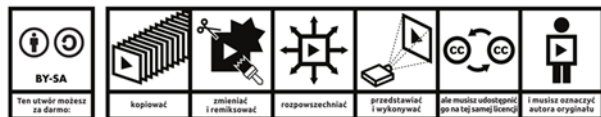

Tabela 4, Zestawienie wydatków na kulturę w 2010 roku dla gmin miejskich i miast na prawach powiatu dofinansowanych przez UM Warmii i Mazur, wg dostępnych źródeł danych oraz indeksy wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca i ogółem, w zł i w %.

Miasta na prawach powiatu i gminy miejskie	Indeks: wydatki na mieszkańca	Indeks: JST+UE+PM+UM=100%	Dotacja JST		Środki UE		Programy Ministra		Dotacja UM	
	Zł	Zł	Zł	%	Zł	%	Zł	%	Zł	%
Olsztyn	757,92	133.744.830,94	16.426.469,77	12,3	112.238.751,85	83,9	4.863.109,32	3,6	216.500	0,2
Mrągowo	684,81	14.868.637,29	2.235.248,71	15,0	12.559.788,58	84,5	60.000	0,4	13.600	0,1
Kętrzyn	630,83	17.357.331,93	8.445.771,04	48,7	8.857.876,89	51,0	51.684	0,3	2.000	0,01
Elbląg	471,42	59.422.297,86	29.236.051,75	49,2	29.374.285,44	49,4	766.860,67	1,3	45.100	0,1
Lidzbark Warmiński	369,06	5.982.052,42	4.287.524,61	71,7	1.113.617,01	18,6	556.310,80	9,3	24.600	0,4
Giżycko	269,65	7.901.754,61	1.882.254,61	23,8	6.000.000,00	75,9	0	0,0	19.500	0,3
Działdowo	246,37	5.154.646,84	1.353.307,81	26,2	3.797.839,03	73,7	0	0,0	3.500	0,1
Ełk	220,53	12.768.232,26	8.287.395,64	64,9	4.454.036,62	34,9	0	0,0	26.800	0,2
Górowo Iławeckie	115,30	509.500	507.500	99,6	0	0,0	0	0,0	2.000	0,4
Lubawa	94,32	911.220	907.220	99,6	0	0,0	0	0,0	4.000	0,4
Szczytno	84,01	2.092.454,31	2.075.284,61	99,2	0	0,0	4.169,70	0,2	13.000	0,6
Ostróda	77,19	2.561.626,85	2.356.626,85	92,0	0	0,0	200.000,00	7,8	5.000	0,2
Braniewo	74,24	1.295.970	1.279.155	98,7	0	0,0	9.815	0,8	7.000	0,5

Źródło: dane UM województwa warmińsko-mazurskiego i GUS na podstawie baz sporządzonych przez Ludwikę Malarską dla FOŻK-SB, opracowanie własne – BF.

* Bez dofinansowania projektów zewnętrznych.

Na koniec tej krótkiej analizy warto zauważyć, że zobrazowane na przedstawionych tu tabelach i wykresach rosnące zróżnicowania nie wskazują by kulturalna *realpolitik* w województwie realizowała działania wyrównawcze. Można tylko ostrzegać, iż kryjące się za tymi objawami syndromy nierówności będą bardzo przeszkadzały w rozwoju, także gospodarczym, regionu.

Druga uwaga dotyczy podobieństwa zaobserwowanych w naszych analizach polityk na szczeblu wojewódzkim i na szczeblu centralnym. Skutki, jak widać z przedstawionych wyżej danych, się kumulują.

Pozostaje też w mocy obserwacja poczyniona podczas przygotowywania cytowanego już raportu „Kultura pod pochmurnym niebem...”, że samorządy – zwłaszcza małych miejscowości po otrzymaniu dotacji unijnych, zwłaszcza na cele infrastrukturalne i rozwój turystyki, przestają na ogół dostrzegać potrzeby mieszkańców. Można to nazwać EFEKTEM ZŁOTEGO DESZCZU, szeroko opisujemy konsekwencje tego zjawiska w tamtym raporcie. Tu natomiast warto podkreślić, że świadoma i celowa polityka kulturalna ministra kultury winna niwelować wspomniany efekt, a już na pewno nie wzmocniać go. Praktycznie oznacza to rekomendację przesunięcia środków z programu WYDARZENIA KULTURALNE do programu EDUKACJA, zwłaszcza do priorytetu EDUKACJA KULTURALNA.

ANEKS 6

ANALIZY AKTYWNOŚCI I SKUTECZNOŚCI WNIOSKODAWCÓW W PROGRAMACH MINISTRA

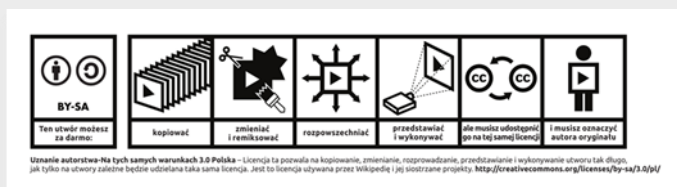
ANALIZA BRAKU AKTYWNOŚCI WNIOSKODAWCZEJ W PROGRAMACH MINISTRA

UWAGI WSTĘPNE

Dane do tych analiz zostały przetworzone w bazy i umieszczone na portalach <http://ozkultura.pl/node/30> oraz <https://www.mojapolis.pl/> gdzie można je dokładniej obejrzeć, łącznie z wyświetlającymi się na ekranie wartościami w kolejnych 5 latach (2010-2014) dla każdej gminy, powiatu i województwa w kraju. Istniejące filtry pozwalają też łatwo wyodrębnić zestawy danych dla różnych typów miejscowości, itd.

Na początek warto podkreślić, że AKTYWNOŚĆ wnioskodawców w Programach Ministra jest wysoce zróżnicowana. Obrazuje to analiza sytuacji gmin i województw, które starały się i tych, które NIE starały się o dofinansowanie kultury z Programów Ministra. Na wykresie 1 zestawione są odsetki gmin w poszczególnych województwach, z których przez kolejne 3 lata (2010, 2011 i 2012) NIE złożono wniosków o dofinansowanie projektów w konkursach grantowych w Programach Ministra³⁷. Zauważmy, że ten wskaźnik jest o tyle czysty, iż nie zakłócają go bezpośrednio żadne czynniki związane z systemem ocen; pośrednio (a właściwie bardzo pośrednio) mogą go zakłócać takie zjawiska, jak rozchodzenie się opinii o systemie dofinansowań w Programach Ministra, możliwości finansowania projektów z innych źródeł, (np. europejskich), dotacji władz samorządowych różnych szczebli czy wreszcie – najrzadziej występująca i charakterystyczna dla niewielu skrajnie niezależnych animatorów kultury – niechęć do ubiegania się o projekty (i ograniczania sobie w ten sposób swobody działania), itp. (por. ANEKS 5 oraz interpretacje końcowe w tym fragmencie raportu).

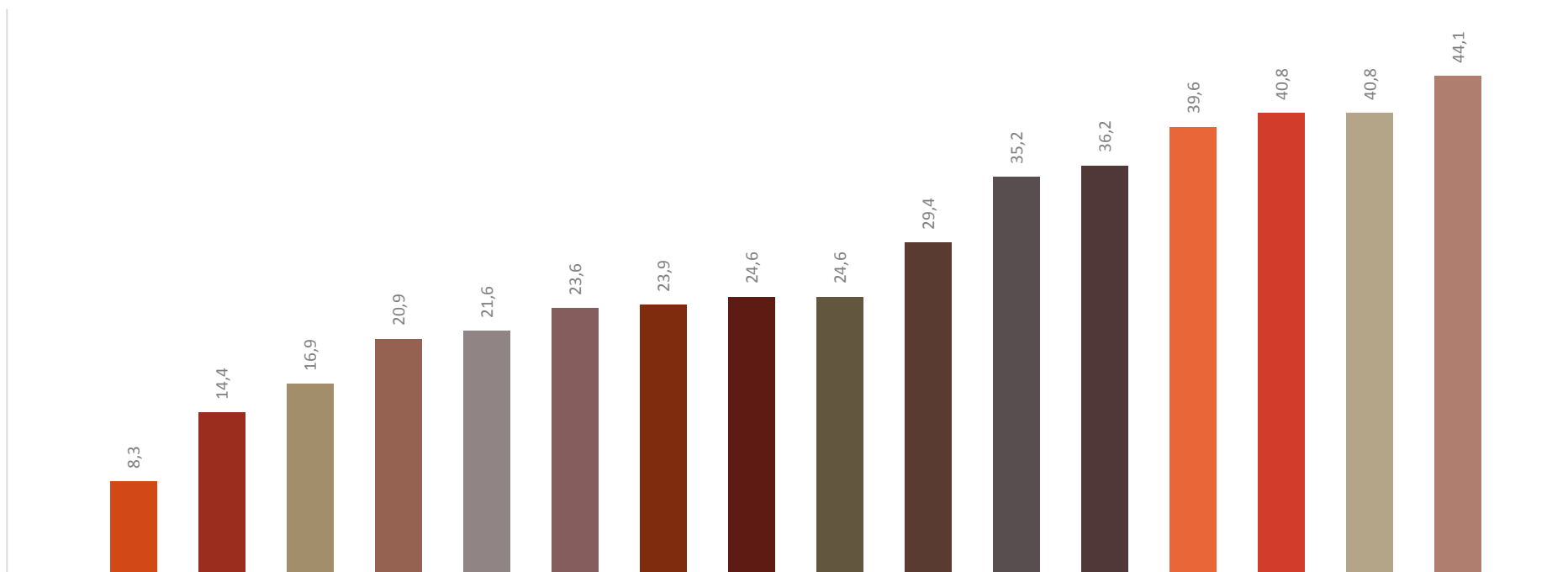
³⁷ Programy Ministra można znaleźć pod adresem: <http://www.mkidn.gov.pl/np/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2014.php> (dostęp 23.04.2014 r.).

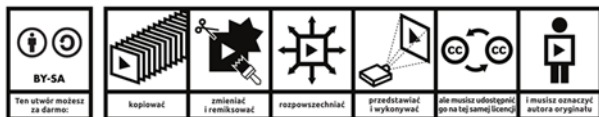
WYKRES 1
 ODSETKI GMIN, Z KTÓRYCH W LATACH 2010-2012 **NIE ZŁOŻONO** ANI JEDNEGO WNIOSKU O
 DOFINANSOWANIE PROJEKTÓW DO PROGRAMÓW MINISTRA

- dolnośląskie ■ podkarpackie ■ lubuskie ■ małopolskie ■ warmińsko-mazurskie ■ pomorskie
- wielkopolskie ■ śląskie ■ zachodniopomorskie ■ świętokrzyskie ■ opolskie ■ łódzkie
- kujawsko-pomorskie ■ lubelskie ■ mazowieckie ■ podlaskie

1

Źródło: baza danych o Programach Ministra udostępniona przez MKiDN (tzw. baza SZPON), opracowana przez LM, dane rekonfigurowane przez Piotra Michalskiego, wykres – BF.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Wyraźnie widać, iż dane z wykresu 1 układają się w 3 grupy:

- w pierwszej znajdują się województwa **dolnośląskie, podkarpackie i lubuskie**, w których odsetki gmin *zerówkowych* nie przekraczają 20%;
- w drugiej grupie można ulokować województwa (**małopolskie, warmińsko-mazurskie, pomorskie, wielkopolskie, śląskie, zachodniopomorskie i świętokrzyskie**), w których odsetki gmin nieskładających przez kolejne trzy lata wniosków mieszczą się w przedziale między 20,9 a 29,4%;
- w trzeciej grupie znalazły się województwa (**opolskie, łódzkie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, mazowieckie i podlaskie**), w których odsetki gmin nieskładających wniosków do Programów Ministra przez kolejne trzy lata były największe i mieściły się w przedziale od 35,2% do 44,1%.

Warto zauważyć, iż te podziały nie układają się – zwłaszcza w dwóch pierwszych wyodrębnionych grupach - konsekwentnie wedle historycznych granic rozbiorowych, więc nie można opisanej sytuacji tłumaczyć *zaszłościami historycznymi*. (W 3 grupie np. spoza dawnej *Kongresówki* znalazły się województwa: **opolskie i kujawsko-pomorskie**).

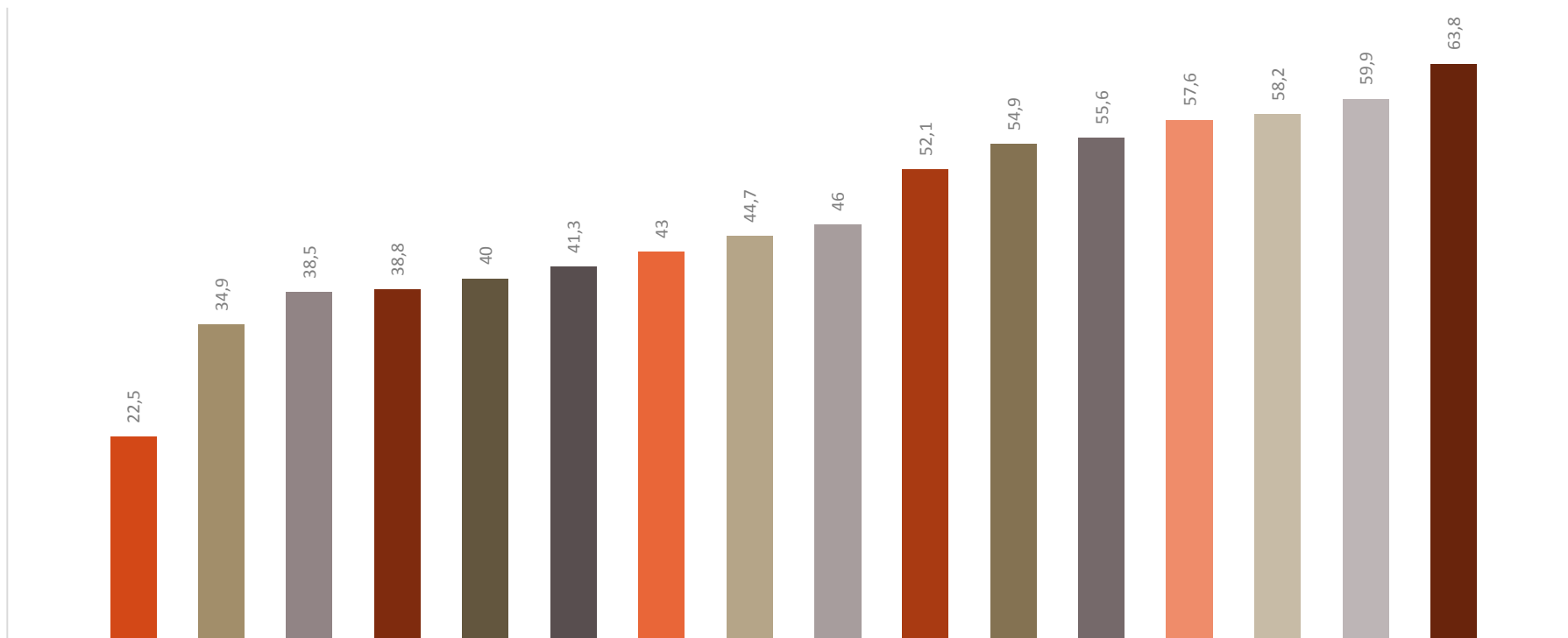
W przykładowo wybranym roku 2012 zestawienia te wyglądają jeszcze gorzej – dla porównania przedstawiamy je poniżej, na wykresie 2. Dodajmy, że robocze analizy wykonane dla pozostałych lat pokazują podobne rozkłady – por. też przykładowe mapy zamieszczone w ostatnim fragmencie niniejszego ANEKSU, a przede wszystkim: mapy i dane (możliwe do wyeksportowania w programie Excel w celu dokonywania samodzielnych przeliczeń), opracowane przez Ludwikę Malarską z udostępnionych baz MKiDN. Są one dostępne za 5 lat (2010-2014) na portalu mojapolis.pl – w zakładce **finanse kultury** i portalu ozkultura.pl - tu w zakładce **Moja Polis**).

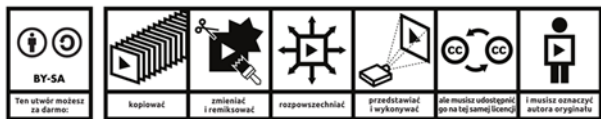
WYKRES 2
 ODSETKI GMIN, Z KTÓRYCH W ROKU 2012 **NIE ZŁOŻONO** ANI JEDNEGO WNIOSKU O
 DIFINANSOWANIE PROJEKTÓW DO PROGRAMÓW MINISTRA

- dolnośląskie
- lubuskie
- małopolskie
- warmińsko-mazurskie
- podkarpackie
- śląskie
- zachodniopomorskie
- pomorskie
- wielkopolskie
- opolskie
- świętokrzyskie
- kujawsko-pomorskie
- podlaskie
- łódzkie
- mazowieckie
- lubelskie

1

Źródło: baza danych o Programach Ministra udostępniona przez MKiDN (tzw. baza SZPON), opracowana przez LM i PM; wykres – BF.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwór zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Nawet w przodującym i tu województwie **dolnośląskim** odsetek gmin nieskładających wniosków był w tym roku znacznie wyższy (ponad dwu- i półkrotnie), niż w całym analizowanym trzyleciu (z 1/5 gmin nie złożono żadnego wniosku). Nieco inaczej natomiast ułożyły się przedziały – poza dolnośląskim - wyróżnić można:

- województwa: **lubuskie, małopolskie i warmińsko-mazurskie**, w których gmin *zerówkowych* było od 34,9 do 38,8%;
- województwa: **podkarpackie, śląskie, zachodniopomorskie, pomorskie i wielkopolskie**, w których odsetek gmin *zerówkowych* wynosił od 40,0 do 46,0%;
- województwa: **opolskie, świętokrzyskie, kujawsko-pomorskie, podlaskie, łódzkie i mazowieckie**, w których takich gmin było od 52,1 do 59,9%;
- osobno należy potraktować województwo **lubelskie**, w którym w roku 2012 aż 63,8% gmin nie złożyło żadnego wniosku.

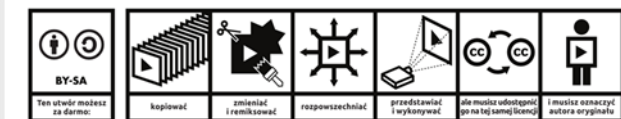
Te dane warto zestawić zarówno z analizą odwołań, (por. **ANEKS 3**), jak i z zamieszczonymi poniżej wykresami przedstawiającymi skale niepowodzeń w ubieganiu się o dotacje.

ANALIZA WNIOSKÓW ODRZUCONYCH

Odsetki wniosków odrzuconych prezentowane są poniżej w serii wykresów, dla lat 2012-2014, w podziale na programy i priorytety, bowiem w ten sposób stanowią zarazem materiał uzupełniający analizy zarządzania Programami Ministra oraz analizy systemu oceniającego (por. **ANEKSY 3 i 4**). Dane te można potraktować również, jako pośrednią informację tak o popularności danego programu czy priorytetu w środowiskach, z których pochodzą wnioskujący o dofinansowanie, jak i o ciągle bardzo wysokich brakach umiejętności i/lub staranności oraz uwagi, wśród wnioskodawców (jedna z nas wie z wieloletniego uczestniczenia w komisjach grantodawczych, iż te zjawiska nadal są dosyć powszechne, opieramy się tu na jej doświadczenia recenzentki wniosków zarówno na działania kulturalne czy społeczne, jak i wniosków na projekty badawcze oraz na badaniach, w których uczestniczyła³⁸).

Trzeba też zdawać sobie sprawę z faktu, że na liczebności (lub odsetki) wniosków negatywnie opiniowanych oddziałują budżety programów na dany rok (por. **ANEKS 2**). Co komplikuje również i tę analizę, bowiem należy tu wziąć pod uwagę dotacje dla **projektów cyklicznych**

³⁸ Por. np. przywoływany tu wielokrotnie raport „Kultura pod pochmurnym niebem.....”, op. cit.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

(jednorazowo dostających dotacje np. na 3 lata, co umniejsza budżet do rozdysponowania priorytetu lub programu w tych latach) oraz **projektów wieloletnich**, które zaczęto dofinansowywać od 2012 roku. Zmniejszają więc one oficjalne budżety, powodując, co najmniej, zakłócenia stabilności finansowania i – pośrednio – przyczyniając się do wykorzystywania w coraz większym stopniu mechanizmów pozakonkursowych.

Wykresy 3 i 3A (oraz kolejne z tej serii zamieszczone poniżej) można - naszym zdaniem – interpretować zakładając, że w kolejnych latach funkcjonowania Programów Ministra odsetki wniosków rozpatrywane negatywnie (ogółem oraz z powodu błędów formalnych) powinny maleć, ponieważ wnioskodawcy powinni się uczyć³⁹. Jeśli tak się nie dzieje to oznacza (i znajduje potwierdzenie w szczegółowych analizach podmiotów składających), że:

- do Programów Ministra aplikują coraz to nowe podmioty;
- wnioskodawcy nie chcą się uczyć;
- procedury konkursowe i tzw. metodę projektową wnioskodawcy traktują, jako zło konieczne, są nimi zmęczeni i robią to, bo muszą, a nie dlatego, że są do takich rozwiązań autentycznie przekonani⁴⁰;
- wnioskodawcy korzystają z wiedzy UKRYTYCH PROGRAMÓW (głównie z plotek) zamiast czytać dokładnie przygotowane dla nich dokumenty⁴¹.

Przedstawione wyjaśnienie jest tym bardziej prawdopodobne, że w systemie EBOI istnieje możliwość skonsultowania się PRZED złożeniem wniosku w razie wątpliwości, związanych z jego wypełnianiem⁴². Zaś w Wytycznych... istnieje zapis mówiący, że: „Wnioskodawcy, w których wnioskach stwierdzono uchybienia formalne mają możliwość ich poprawienia w ciągu 7 dni od dnia otrzymania od instytucji zarządzającej informacji przesłanej pocztą elektroniczną⁴³”.

³⁹ Barierą dla tego założenia są oczywiście ograniczenia środków finansowych.

⁴⁰ Na ten temat por. też: Magdalena Dudkiewicz, Animacja kultury: trudna, paradoksalna i nieprzewidywalna, (w:) Marek Rymsza, Tomasz Kaźmierczak, *W stronę aktywnych służb społecznych*, Warszawa: ISP, 2012, seria Prace LIS, nr 2, s. 104.

⁴¹ O znaczeniu ukrytych programów dla ewaluacji Programów Ministra – por. też ANEKS 2 i tekst główny raportu.

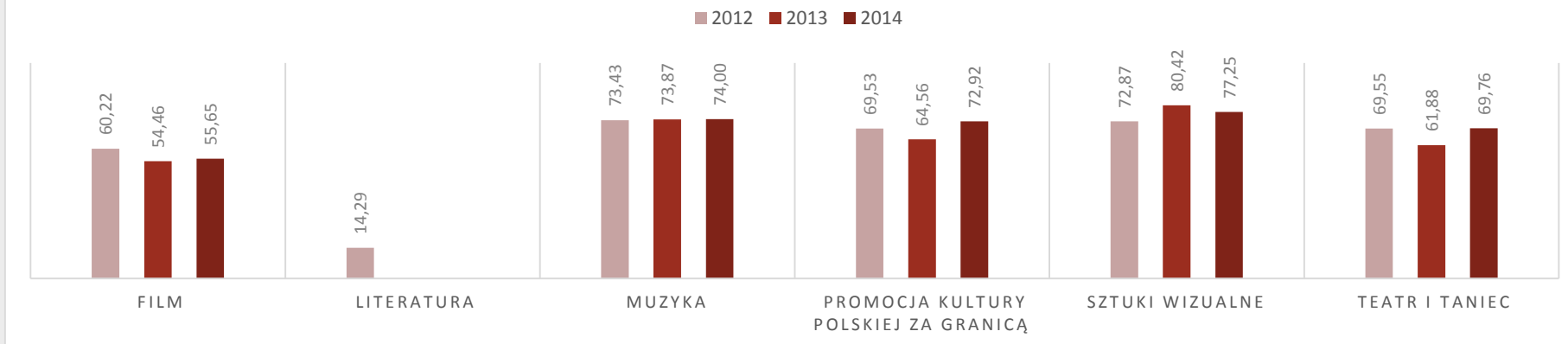
⁴² Przy każdej prezentacji programu/priorytetu na stronie internetowej są dane do osoby udzielającej konsultacji i wyjaśnień.

⁴³ Wytyczne do programów i priorytetów rozróżniają błędy i uchybienia formalne oraz precyzyjnie je opisują, tu cyt. za: Wytycznymi do programu Obserwatorium Kultury, §7.1 <http://www.mkidn.gov.pl/media/po2013/dokumenty/20121029Wytyczne.pdf>

WYKRES 3
ODSETKI WNIOSKÓW ODRZUCONYCH W PROGRAMIE WYDARZENIA ARTYSTYCZNE,
WG PRIORYTETÓW, W LATACH 2012-2014

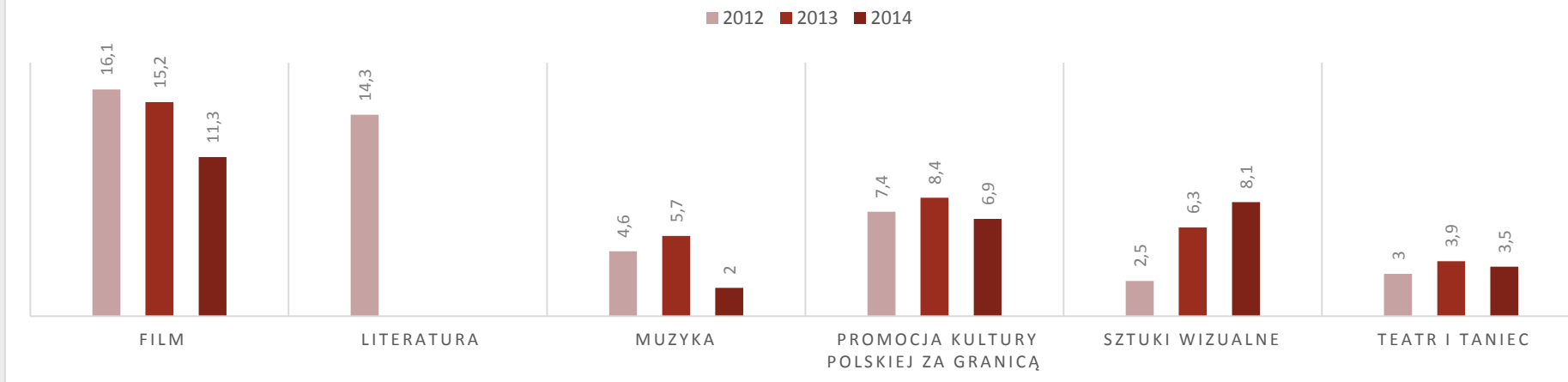
Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.

W programie **Wydarzenia artystyczne** tylko priorytet **Literatura** miał znikomy odsetek negatywnych decyzji, we wszystkich innych priorytetach odsetki wniosków odrzuconych przekraczały 50% (od 54% w wypadku **Filmu** do 80% w wypadku **Sztuk wizualnych**). Można zauważyć, że jeśli te odsetki rosną lub w kolejnych latach utrzymują się na mniej więcej stałym poziomie, to – uwzględniając wszelkie zastrzeżenia związane z systemem zarządzania Programami Ministra i systemem oceniania – oznacza to, iż wnioskodawcy NIE UCZĄ SIĘ na błędach. Alternatywą jest bowiem założenie, że rezultaty te są wynikiem manipulacji ocenami. (Weryfikacja tego założenia została przedstawiona w **ANEKSIE 4** i poniżej - por. wykres 3A).

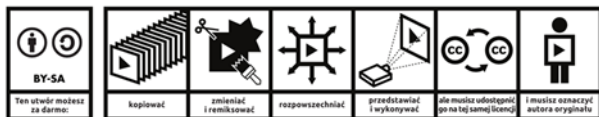

WYKRES 3A
ODSETKI WNIOSKÓW ODRZUCONYCH ZE WZGLĘDU NA BŁĘDY FORMALNE W PROGRAMIE
WYDARZENIA ARTYSTYCZNE, WG PRIORYTETÓW, W LATACH 2012-2014

Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.

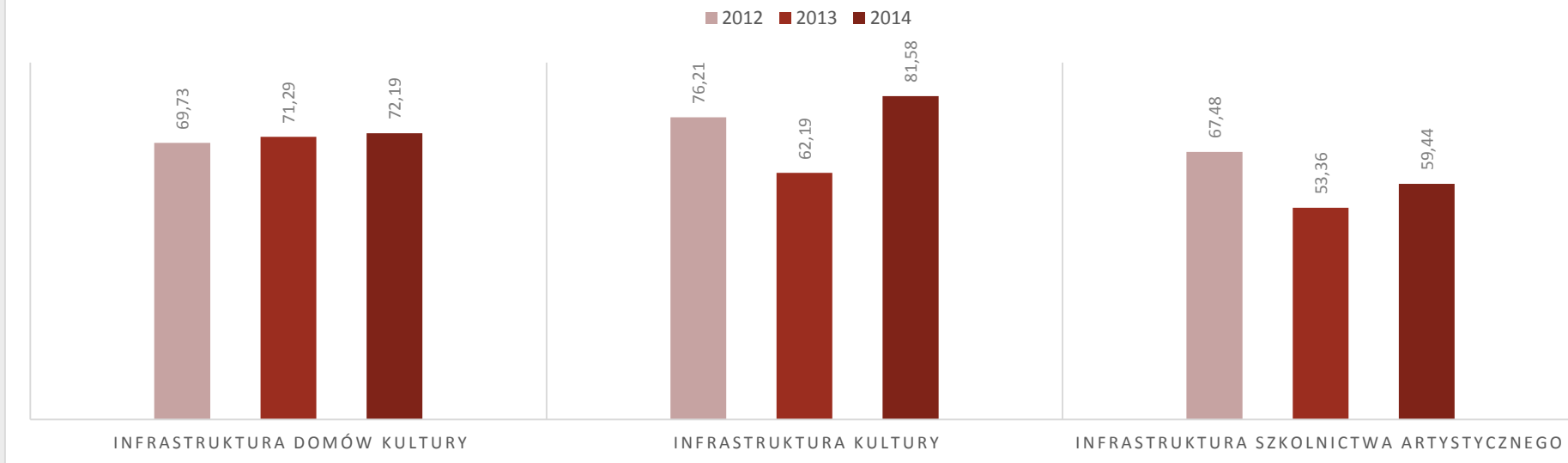
Najlepiej wypada ją tu wnioskodawcy, którzy ubiegają się o dotacje z priorytetu **Film**, jeśli idzie o trend, bo odsetki są relatywnie wysokie (ponad 10% w ciągu zbadanych lat). Najgorzej – wnioskodawcy aplikujący do priorytetu **Sztuki wizualne** (trend powoli rośnie), niemniej jednak odsetki odrzuceń z powodów błędów formalnych są tu niższe.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

WYKRES 4
ODSETKI WNIOSKÓW ODRZUCONYCH W PROGRAMIE ROZWÓJ INFRASTRUKTURY,
WG PRIORYTETÓW, W LATACH 2012-2014

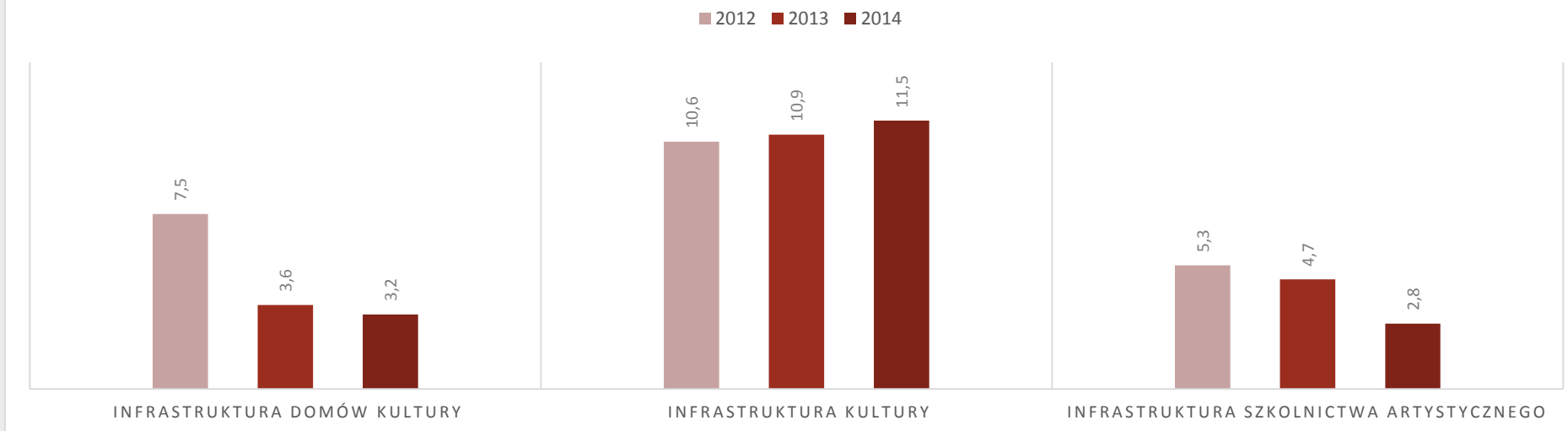
Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.

W **programie infrastrukturalnym** w ani jednym priorytecie odsetek negatywnych decyzji nie był niższy niż 50% odrzuconych wniosków. Najwięcej odrzucono ich w priorytecie **Infrastruktura kultury** w roku 2014 – ponad 81%. Dane te należy interpretować, wg nas - jako wyraz niezaspokojonych potrzeb w połączeniu z brakami umiejętności w staraniu się o dotacje. Tylko w priorytecie **Infrastruktura szkolnictwa artystycznego** widać relatywny spadek negatywnych decyzji w stosunku do roku 2012.

WYKRES 4A
ODSETKI WNIOSKÓW ODRZUCONYCH ZE WZGLĘDU NA BŁĘDY FORMALNE W PROGRAMIE ROZWÓJ
INFRASTRUKTURY, WG PRIORYTETÓW, W LATACH 2012-2014

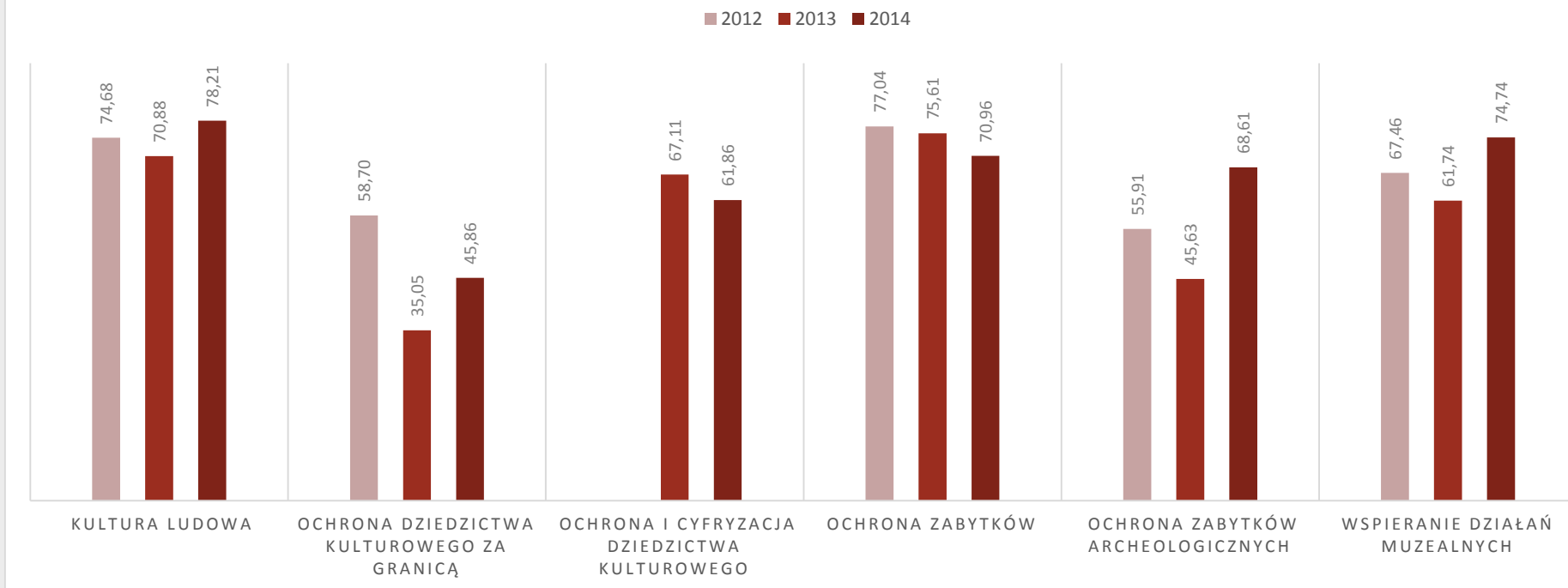
Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.

Poza priorytetem **Infrastruktura kultury** odsetki wniosków rozpatrzonych negatywnie z powodu błędów formalnych, jak widać z wykresu 4A powoli się zmniejszają, więc tu wnioskodawcy uczą się starannego ich wypełniania.

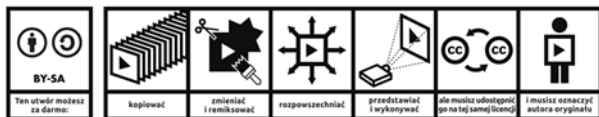

WYKRES 5
ODSETKI WNIOSKÓW ODRZUCONYCH W PROGRAMIE **DZIEDZICTWO KULTUROWE**,
WG PRIORYTETÓW, W LATACH 2012-2014

Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.

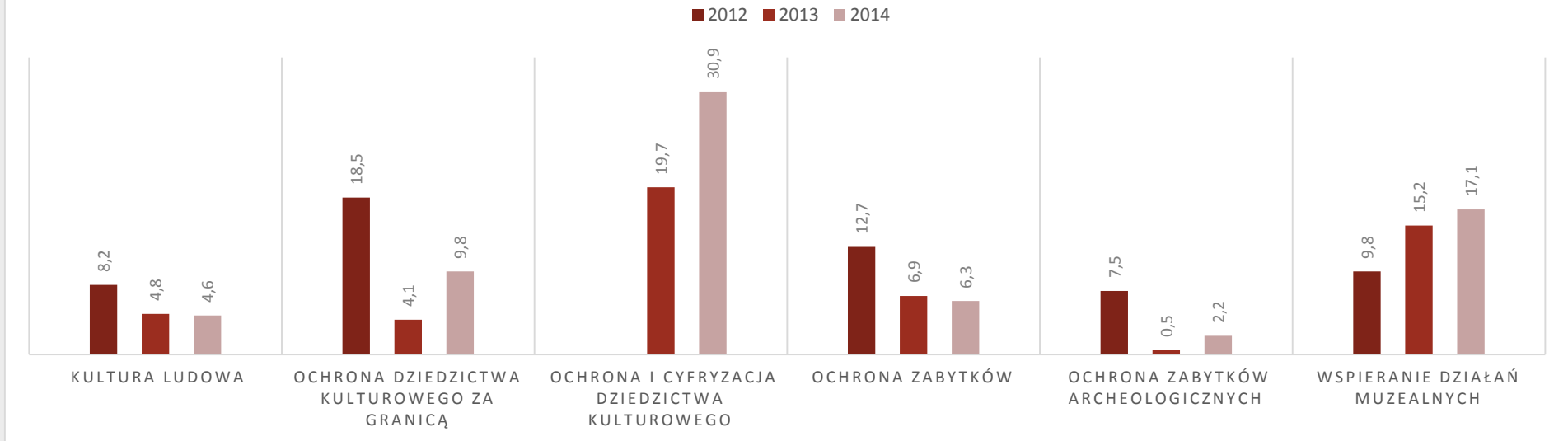
W kolejnym dużym programie – **Dziedzictwo kulturowe** - w poszczególnych priorytetach sytuacja w ciągu badanych 3 lat układała się odmiennie: od liniowego spadku odsetka negatywnych decyzji w priorytecie **Ochrona zabytków**, do wahań w pozostałych priorytetach, co jest też związane z przenoszeniem ich pomiędzy instytucjami zarządzającymi (por. ANEKS 2). Największe odsetki negatywnych decyzji pojawiły się w 2 priorytetach: **Kultura ludowa** (w roku Kolbergowski aż 78%) oraz **Ochrona zabytków**. Niemniej jednak we wszystkich priorytetach i latach były one relatywnie bardzo wysokie lub wysokie.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

WYKRES 5A
 ODSETKI WNIOSKÓW ODRZUCONYCH ZE WZGLĘDU NA BŁĘDY FORMALNE W PROGRAMIE **DZIEDZICTWO KULTUROWE**, WG PRIORYTETÓW, W LATACH 2012-2014

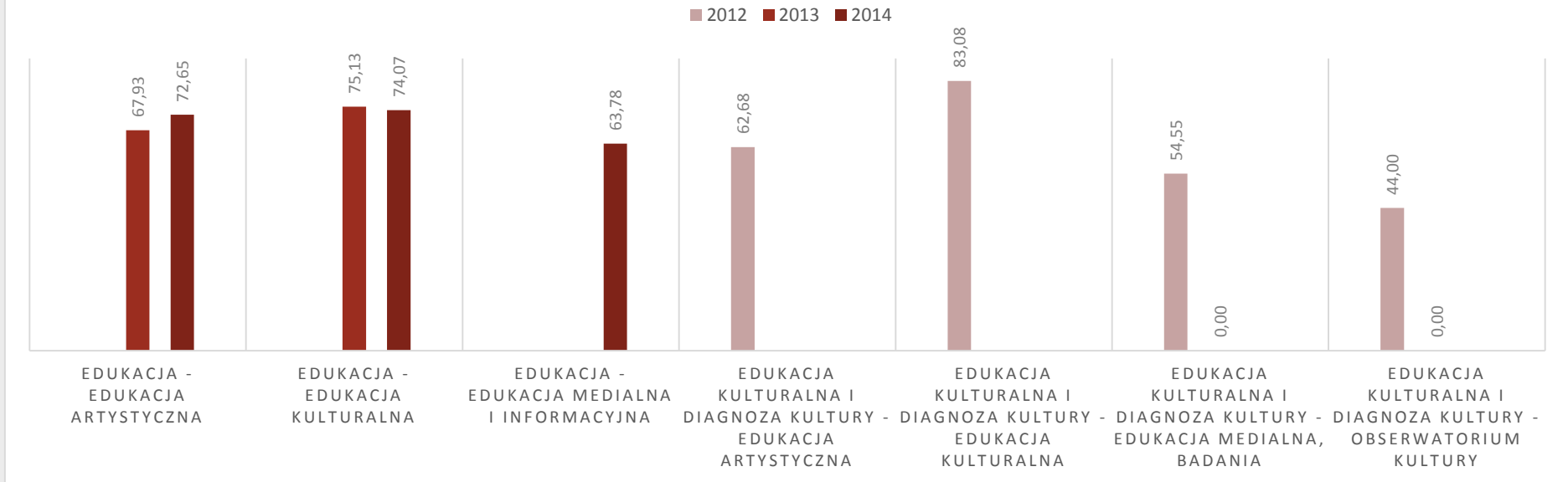
Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.

W programie **Dziedzictwo kulturowe**, jak widać na wykresie 5A, liniowy spadek odsetków wniosków z błędami formalnymi pojawia się tylko w wypadku 2 priorytetów: **Kultury ludowej** i **Ochrony zabytków**. Zaś w priorytecie **Wspieranie działań muzealnych** w ciągu 3 lat odsetek ten nawet wzrósł – prawie dwukrotnie.

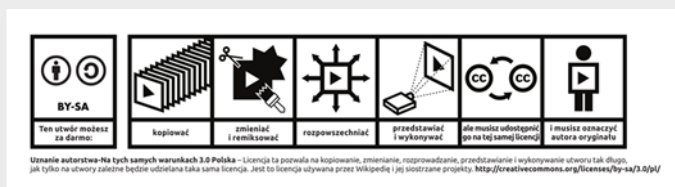

WYKRES 6
ODSETKI WNIOSKÓW ODRZUCONYCH W PROGRAMIE **EDUKACYJNYM**, WG PRIORYTETÓW, W LATACH 2012-2014

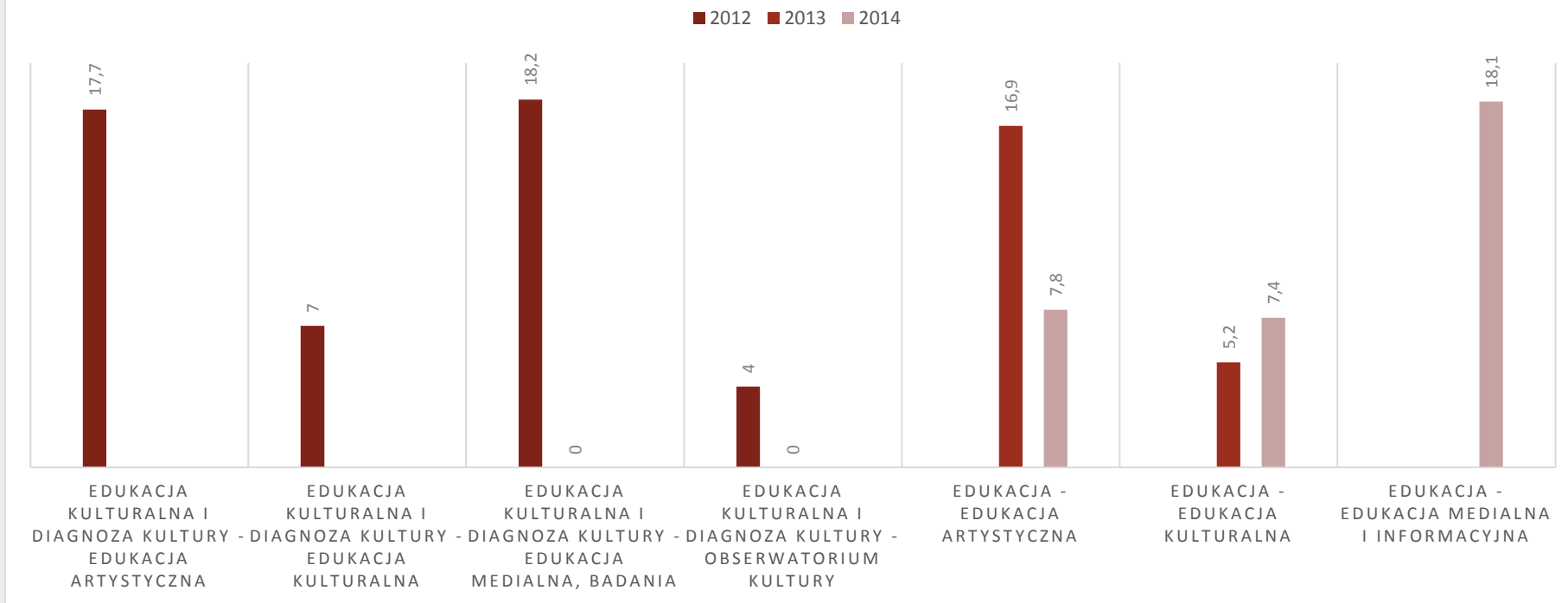
Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.

Jeszcze mniej wyraziste są wahania odsetków negatywnych decyzji w programie **Edukacji kulturalnej**, jak pamiętamy, zmieniającym nazwy i zarządców. W priorytecie **Obserwatorium kultury**, (który w kolejnych latach stał się osobnym programem), widać wzrost odrzuceń, do nieco ponad 50% (por. wykres 7, poniżej).

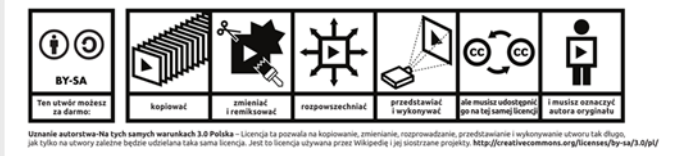

WYKRES 6A
 ODSETKI WNIOSKÓW ODRZUCONYCH ZE WZGLĘDU NA BŁĘDY FORMALNE W PROGRAMIE
EDUKACYJNYM, WG PRIORYTETÓW, W LATACH 2012-2014

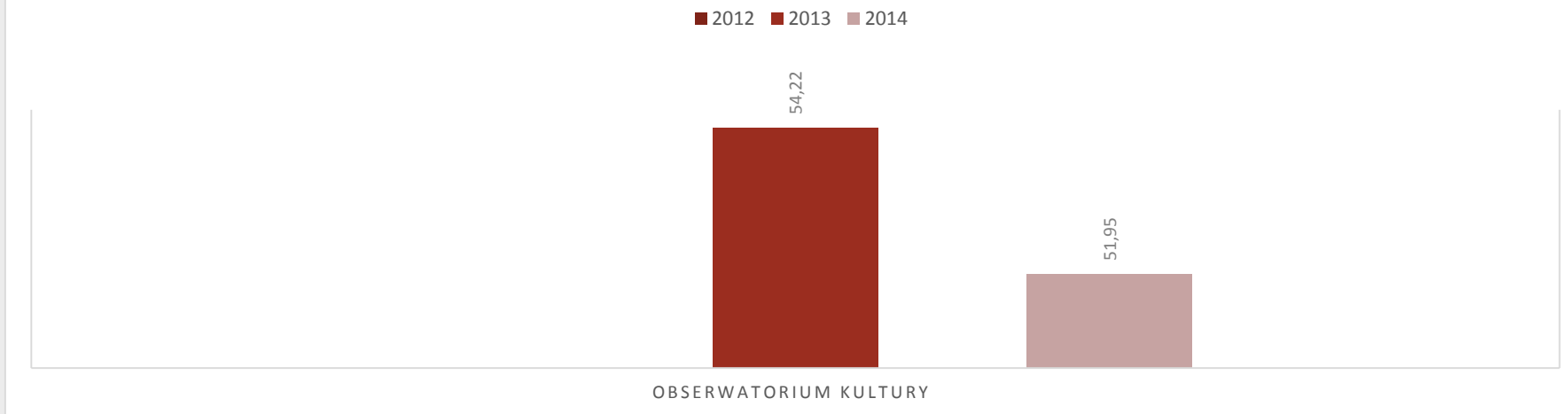
Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.

Odsetki wniosków z błędami formalnymi nie są w wypadku programu **edukacyjnego** zbyt wysokie, ale też nie widać by w kolejnych latach się znacząco zmniejszały. Być może dłuższe śledzenie trendu pokaże wyraźniejsze prawidłowości.

WYKRES 7
ODSETKI WNIOSKÓW ODRZUCONYCH W PROGRAMIE OBSERWATORIUM KULTURY, W LATACH
2012-2014

Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM wykres – BF.

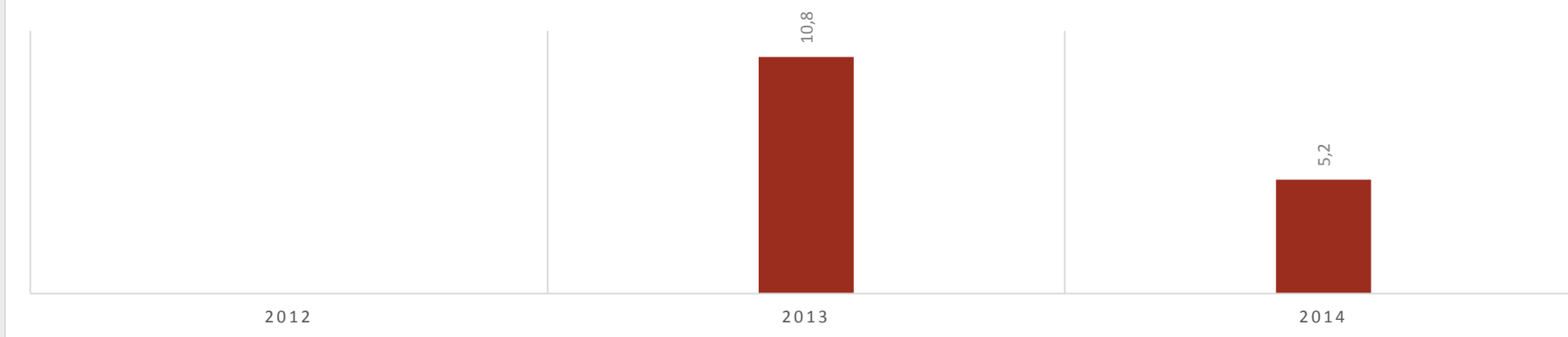
Z danych tych wynika, że nieco więcej, niż co drugi wniosek zawierający projekt badań jest negatywnie opiniowany. Cokolwiek by tu zastosować jako wyjaśnienie, nie zmienia faktu, iż środowiska akademickie nie powinny mieć, w świetle przedstawionych danych, zbyt dobrego samopoczucia, a już na pewno nie powinny w tej sytuacji okazywać wyższości czy pozorować onnipotencji⁴⁴.

⁴⁴ Trzeba pamiętać, że nawet jeśli do tego programu bezpośrednio nie aplikują wyższe uczelnie, tylko inne uprawnione podmioty, to jako wykonawców zatrudniają one przede wszystkim badaczy akademickich.

WYKRES 7A
ODSETKI WNIOSKÓW ODRZUCONYCH ZE WZGLĘDU NA BŁĘDY FORMALNE W PROGRAMIE
OBSERWATORIUM KULTURY, W LATACH 2012-2014

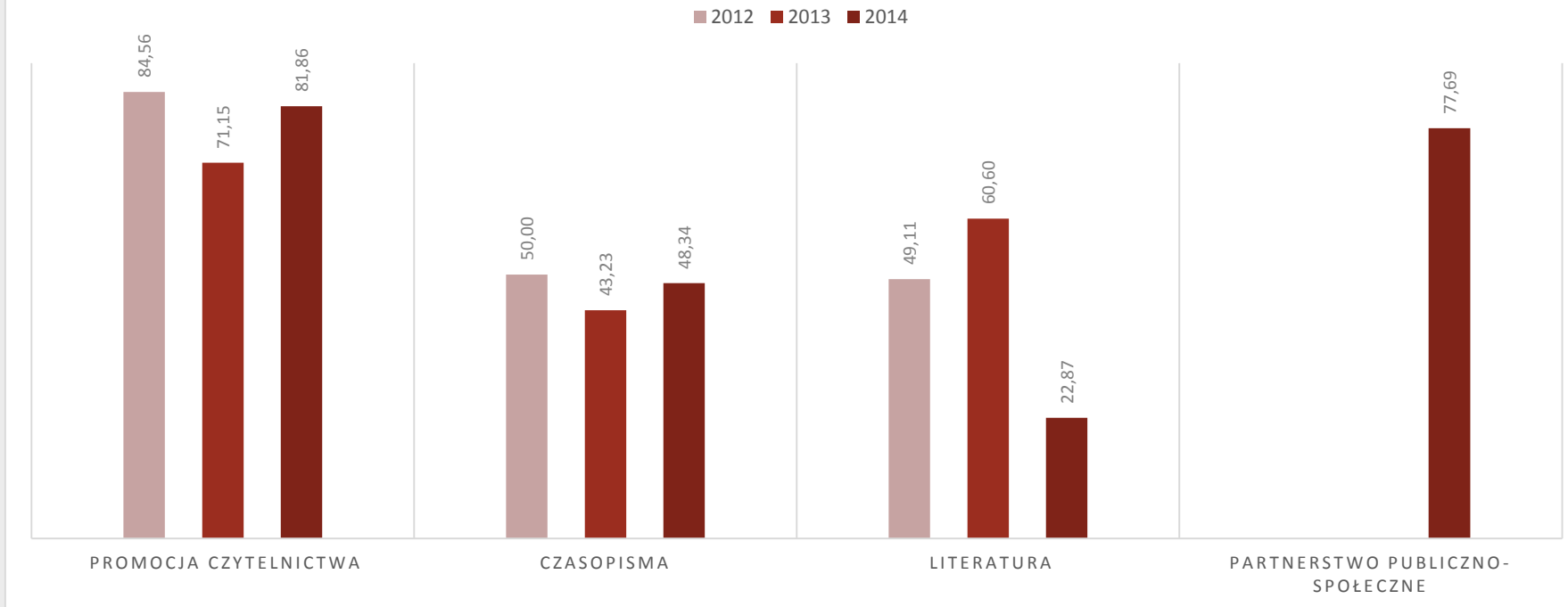
Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.

Jeśli porównamy dane z wykresu 6A i 7A, to zobaczymy, że o zaczątkach trendu nie można w tym wypadku jeszcze mówić. Generalnie odsetki błędów formalnych nie są tu wysokie w porównaniu z innymi analizowanymi programami i priorytetami.

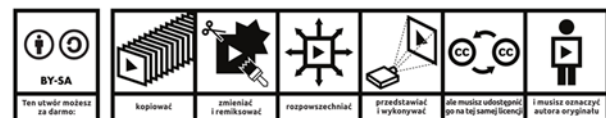

WYKRES 8
ODSETKI WNIOSKÓW ODRZUCONYCH W PROGRAMIE **PROMOCJA LITERATURY I CZYTELNICTWA**,
W LATACH 2012-2014

Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.⁴⁵

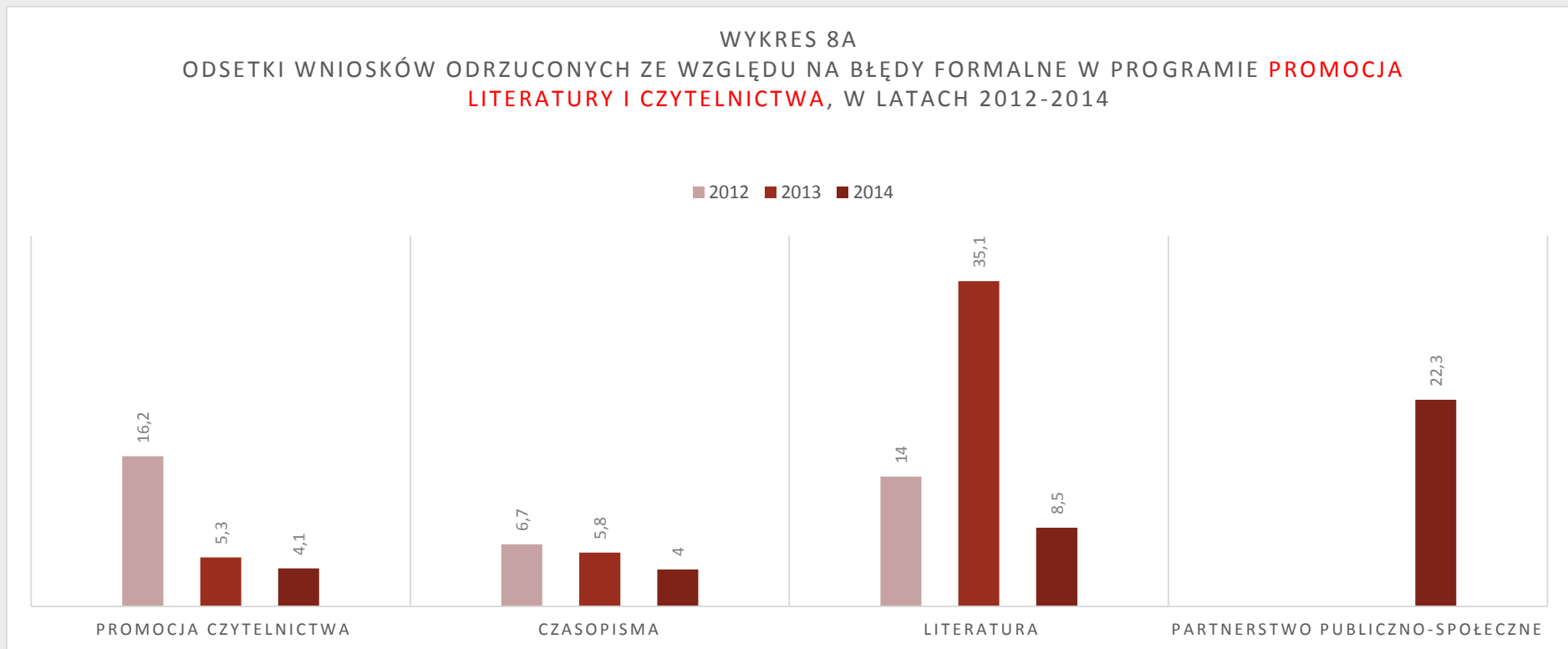
⁴⁵ Uwaga, w bazie jest błąd: priorytet partnerstwo publiczno-społeczne funkcjonuje jako promocja literatury i czytelnictwa bez priorytetów!

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwór zależne będzie udzielona taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

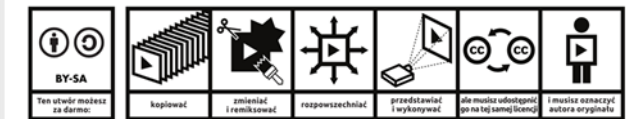

Jak widać z wykresu 8, znacznie wyższe odsetki negatywnych decyzji mają priorytety wchodzące *de facto* w zakres szeroko rozumianej **Edukacji kulturalnej** (Promocja czytelnictwa, Partnerstwo publiczno-społeczne) niż priorytety bezpośrednio wspierające **Literaturę** czy wydawanie **Czasopism**.

Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.⁴⁶

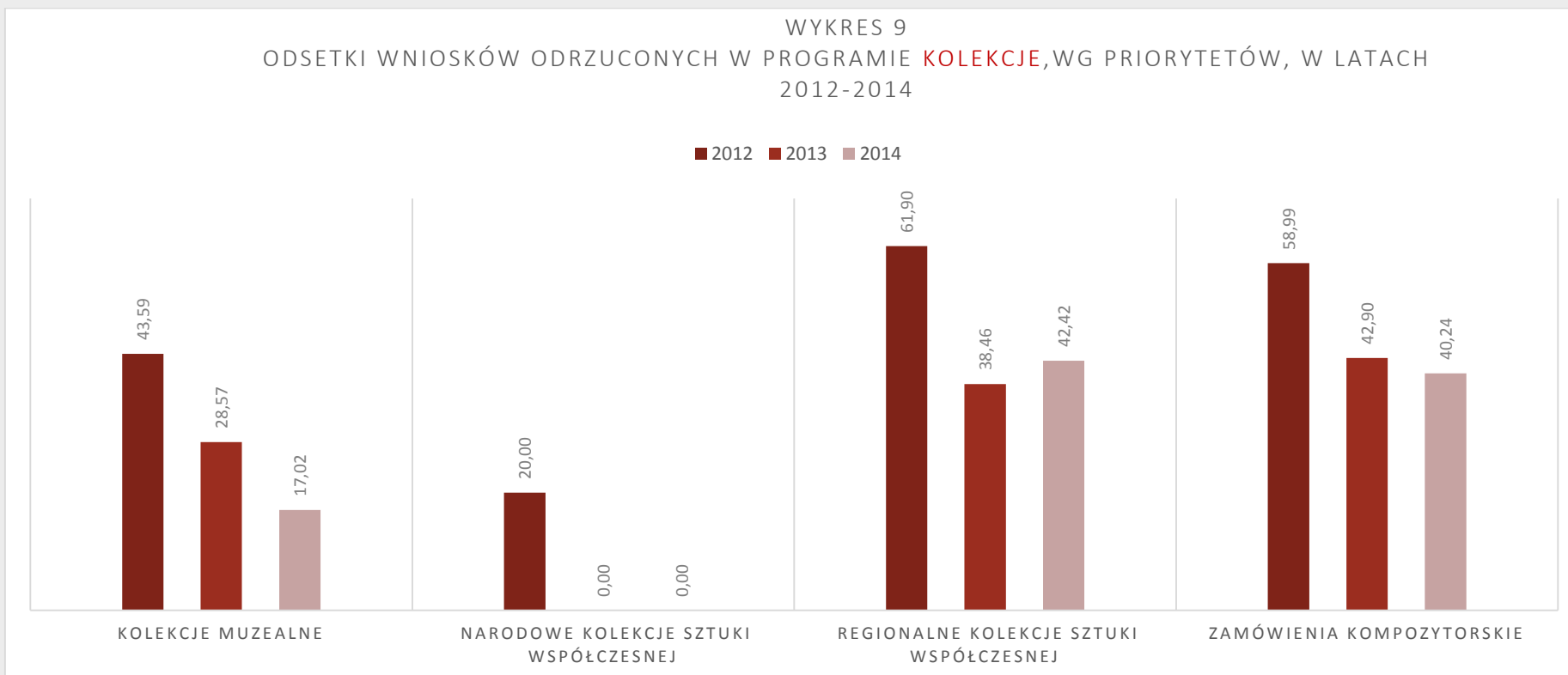
⁴⁶ Uwaga, w bazie jest błąd priorytet Partnerstwo publiczno-społeczne funkcjonuje jako Promocja literatury i czytelnictwa bez priorytetów.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Na wykresie 8A zwracają uwagę niskie odsetki wniosków odrzuconych ze względu na błędy formalne, zwłaszcza - w budzącym niemal co roku kontrowersje - priorytecie dotyczącym **Czasopism** oraz stosunkowo wysoki odsetek takich wniosków w priorytecie **Literatura** w roku 2013. Nowy priorytet, ustanowiony dopiero w roku 2014 trudno, oczywiście, jeszcze prawidłowo ocenić.

Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.

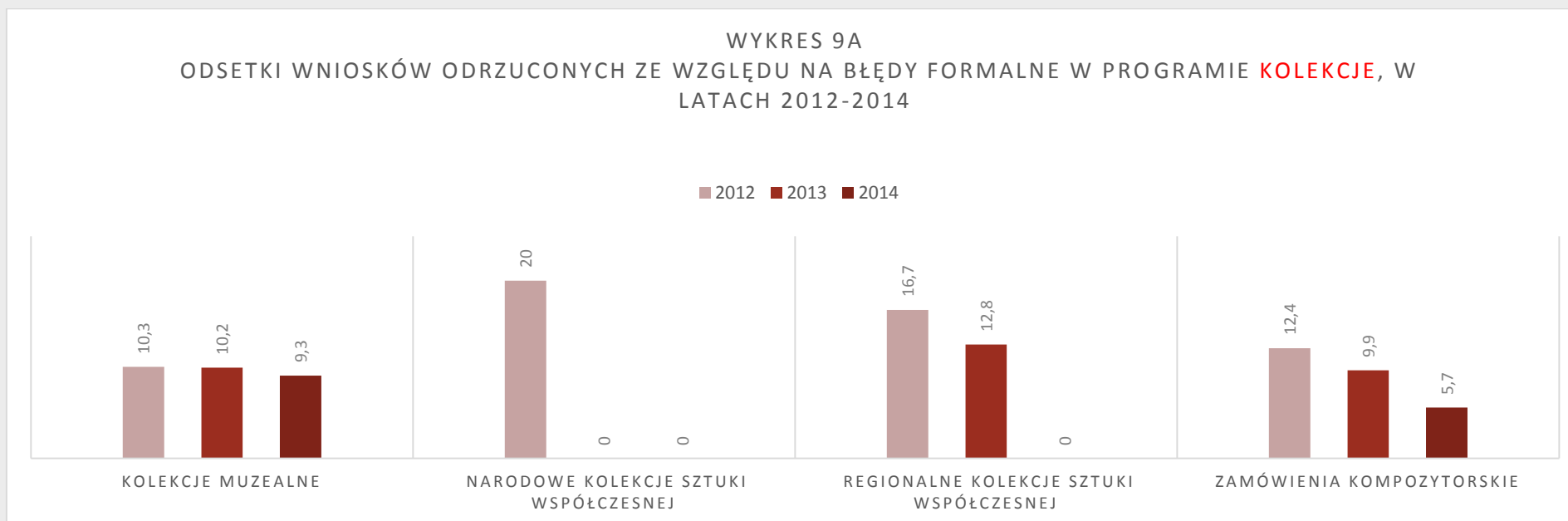
Jeśli chodzi o program **Kolekcje**, to uwagę zwraca przede wszystkim priorytet **Narodowe kolekcje...**, w którym, jak widać, w latach 2013-14 w ogóle nie było decyzji negatywnych. Wyjaśnieniem jest § 2 regulaminu tego priorytetu, który dotyczy uprawnionych wnioskodawców: „O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą się ubiegać: państwowe i samorządowe instytucje kultury, będące muzeami, dla których gromadzenie

sztuki nowoczesnej i współczesnej jest głównym celem statutowym.” W latach 2012-2014 o dotację ubiegały się: Muzeum Sztuki w Łodzi – 3 razy; Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie - 3 razy; Muzeum Współczesne z Wrocławia – 3 razy; Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie – 3 razy - wszystkie z sukcesem oraz – w 2012 roku Muzeum Narodowe w Gdańsku, które nie otrzymało wsparcia z powodu błędów formalnych, (więc 20% jest tu wyliczone dla N=5 wniosków).

W tym wypadku jest sprawą dyskusyjną CO TO JEST NARODOWA KOLEKCJA SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ w rozumieniu MKiDN. Ani w Regulaminie, ani w Wytycznych... nie ma definicji tego pojęcia. (Podobnie trzeba się domyślać co oznaczają nazwy pozostałych priorytetów i jakie przedmioty działań finansowych definiują (por. też ANEKS 3). Dodajmy, że w regulaminie priorytetu **Zamówienia kompozytorskie**, w § 1 stwierdza się: „Dzieło będące przedmiotem zadania może reprezentować dowolny gatunek i estetykę.” Teoretycznie można więc ubiegać się o dofinansowanie utworów z gatunku, który (w związku z naszym rozumieniem kultury) reprezentuje współczesną twórczość ludową czyli disco polo.

Źródło: baza danych o Programach Ministra (tzw. baza SZPON) udostępniona przez MKiDN, opracowana przez LM; wykres – BF.

Zarysowujący się tu nieśmiało trend wydaje się prawidłowy (odsetki powoli się zmniejszają) wyjąwszy priorytet **Narodowe kolekcje...**, który funkcjonuje na niezbyt czytelnych zasadach, co zostało wykazane powyżej.

Programów okolicznościowych tu nie analizujemy, ponieważ nie tylko trudno je porównywać, ale i nie pokazują one już żadnej nowej tendencji, oprócz opisanych wyżej w tym fragmencie raportu.

Trzeba tu natomiast jeszcze wspomnieć o **indywidualnych taktykach, jakie stosują wnioskodawcy w wypadku niepowodzeń**. (Praktyki te zostały przebadane na poziomie gmin). Efektem nieotrzymania dotacji w pierwszym roku starania się o nią jest:

- w kolejnym roku złożenie większej liczby wniosków i powtarzanie tej taktyki mimo kolejnych niepowodzeń (zdecydowanie rzadziej);
- w kolejnych latach składanie mniejszych liczb wniosków, aż do całkowitego wycofania się z procedur konkursowych (często zaobserwowana taktyka na poziomie gmin);
- zaprzestanie starań już po pierwszym niepowodzeniu.

Nie zaobserwowaliśmy też wyraźnego trendu, który polegałby na tym, że **pierwszy sukces** (uzyskanie dotacji) działa motywująco i skutkuje składaniem w kolejnych latach większych liczb wniosków. Szczególnie jest to charakterystyczne dla instytucji kultury, które *minimum* funkcjonowania mają zabezpieczone przez dotacje z JST. Organizacje pozarządowe, które nawet o dotacje samorządowe ubiegają się w trybie konkursowym, szybciej uczą się korzystania z tych procedur. W cytowanych badaniach stanu kultury na Warmii i Mazurach potencjalni i rzeczywiści beneficjenci, zwłaszcza z mniejszych miejscowości, bardzo rzadko okazywali satysfakcję z powodu pozyskania dotacji. Ich doświadczenia wskazują raczej na fakt, że tzw. model projektowy - zwłaszcza w miejscach zaniedbanych kulturalnie - często jest przeciwnie skuteczny, bowiem, nawet w wypadku zadań wieloletnich, pozwala jedynie *rozkręcić* społeczność lokalną (lub konkretną grupę beneficjentów projektu) a następnie zmusza do jej porzucenia, gdy źródło/a finansowania wysychają. W tych badaniach często spotykaliśmy się z opinią, że w sytuacji, gdy środowisko lokalne wymaga dłuższej pracy lepiej liczyć tylko na siebie albo w ogóle nie tykać danego problemu. Z naszej perspektywy dodajmy, że – niestety – zbyt często model projektowy przyczynia się do upowszechniania się **eventowego modelu kultury lokalnej**, co dla wielu jego uczestników jest, po prostu, wygodne: władza lokalna jest zadowolona, bo ma mniej lub bardziej głośne **WYDARZENIA**, ich organizatorzy nie muszą się martwić o ciągłość finansowania, łatwiej też sprawozdawać wyniki przy pomocy (niekoniecznie zresztą rzetelnych) wskaźników ilościowych. Z drugiej strony, warto przypomnieć jeden z bardziej zaskakujących wyników cytowanego badania, że tzw. *eventy* w

dłuższej perspektywie pobudzają rozwój ciągłych form uczestnictwa w kulturze. Niemniej jednak nie mogą zastępować ciągłej pracy w środowisku lokalnym⁴⁷.

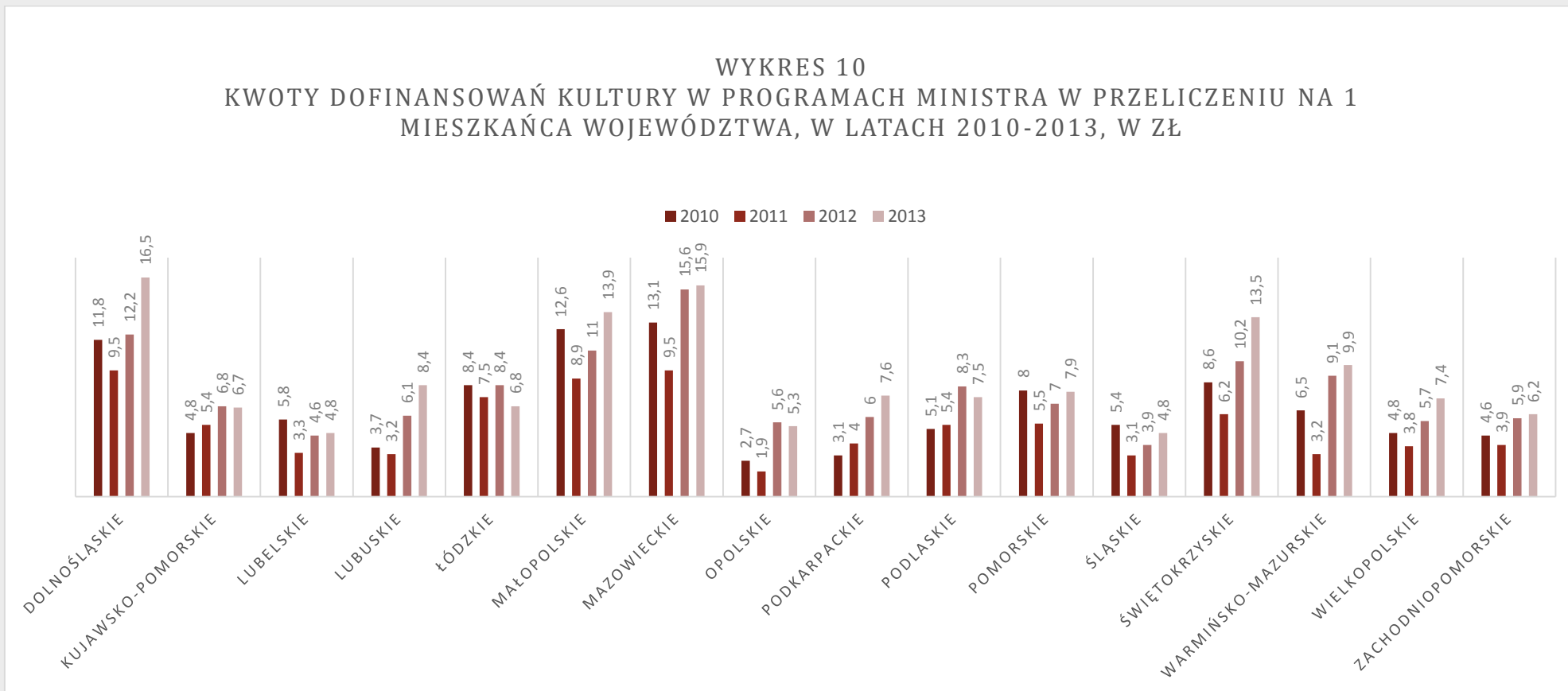
⁴⁷ Magdalena Dudkiewicz, Barbara Fatyga, Ryszard Michalski, Paweł Tomanek, *Kultura pod pochmurnym niebem...* op. cit.

ANALIZA ROZKŁADÓW POZYSKANYCH DOTACJI

Obraz skali dofinansowania kultury w Programach Ministra na poziomie województw w latach 2010-2013 przedstawiamy na wykresie 10. Można go interpretować tylko, jako przybliżony wskaźnik skuteczności wnioskodawców, z powodów opisanych w [ANEKSIE 4](#). Dokładniejszą wartość tego wskaźnika uzyskujemy po obliczeniu stosunku wniosków dofinansowanych do złożonych.

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

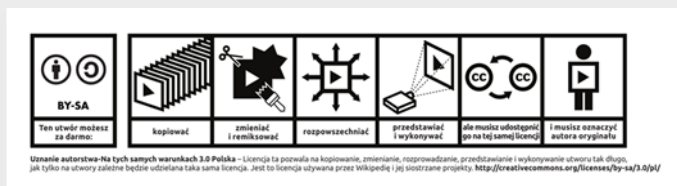

Zauważmy, że w analizowanym okresie można wskazać zaledwie kilka województw, w których kwoty dofinansowań z Programów Ministra przekroczyły 10 zł i to nie we wszystkich latach. Są to: **dolnośląskie** (w 2014 – najwyższe dofinansowanie = 16,5 zł); **mazowieckie** (w 2014 – najwyższe dofinansowanie = 15,9 zł); **małopolskie** (w 2014 – najwyższe dofinansowanie = 13,9 zł) oraz **świętokrzyskie** (w 2014 – najwyższe dofinansowanie = 13,5 zł).

Jak zostało to pokazane na wykresie 10, szczególnie niekorzystnym rokiem, z punktu widzenia uzyskiwanych dofinansowań, w badanym okresie był dla zdecydowanej większości województw rok 2011. Trend jednoznacznie acz wolno rosnący daje się zaobserwować tylko w wypadku województwa **podkarpackiego**. Dane te warto porównać ze szczegółowym przykładem finansowania kultury w województwie **warmińsko-mazurskim**, z którego posiadaliśmy dokładniejsze dane niż z całej Polski, (por.: [ANEKS 5](#)).

Przedstawioną analizę uzupełniają mapy Polski wygenerowane z systemu Moja Polis obrazujące aktywność wnioskodawców wyrażoną liczbami złożonych wniosków do Programów Ministra w latach 2010 – 2014 oraz ich przybliżoną skuteczność wyrażoną liczbami pozytywnych decyzji (ogółem, a więc również w trybie odwołań). Aby przestudiować je dokładnie zachęcamy do korzystania z portalu <http://ozkultura.pl/node/30> (zakładki Moja Polis), gdyż na tych samych mapach na ekranie komputera, po najechaniu kursorem na każdą gminę, powiat czy województwo w Polsce wyświetlają się konkretne liczby dla danego roku i lokalizacji⁴⁸. Tu mapki te służą tylko pogładowemu uzasadnieniu hipotezy, że nie tylko pieniądze z Programów Ministra, ale i aktywność wnioskodawców lokuje się od lat na tych samych lub bardzo wolno rozrastających się terytoriach. Programy NIE spełniają roli, o której dużo mówią przy każdej okazji władze MKiDN, wyrównywania szans w obszarach zaniedbanych.

⁴⁸ Przypomnijmy, że w systemie można też skorzystać z filtrów, które pozwalają oglądać np. tylko gminy wiejskie czy tylko małe miejscowości, średnie miasta itd....

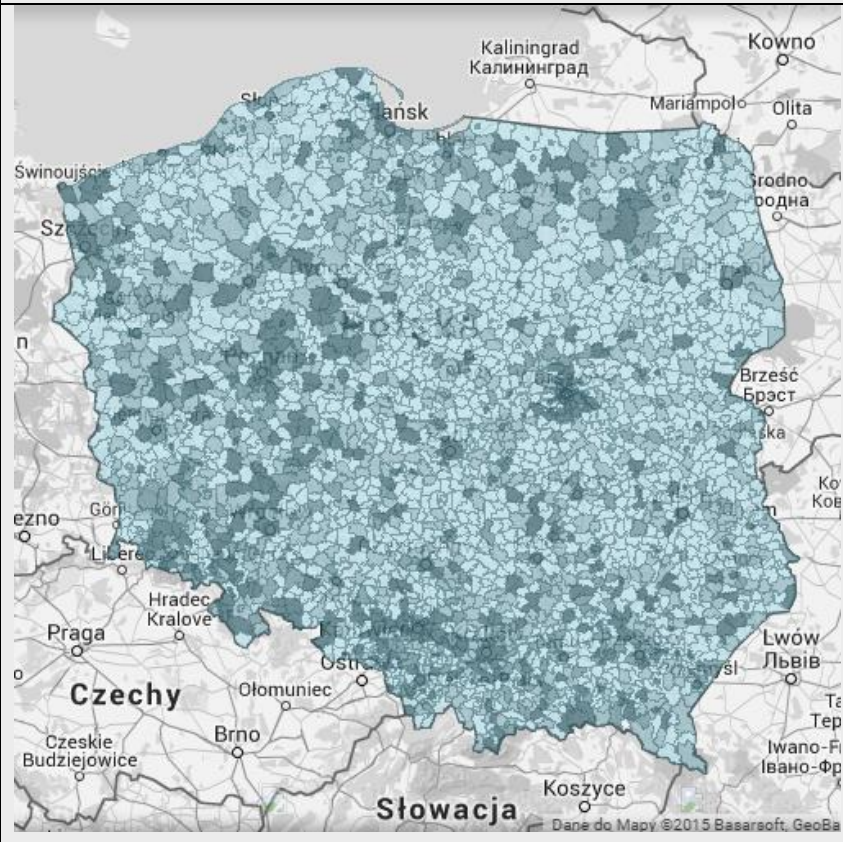

Mapa 1 Wnioski złożone do Programów Ministra ogółem w roku 2010

Mapa 1A Wnioski, które uzyskały dofinansowanie w Programach Ministra ogółem w roku 2010

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Ten utwór możesz za darmo:	koprować	zmieniać i remiksować	rozpowszechniać	przedstawiać i wykonywać	nie musisz udostępniać go na tej samej licencji	I musisz oznaczyć autora oryginalnego

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

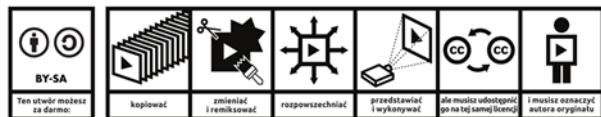
Mapa 2 Wnioski złożone do Programów Ministra ogółem w roku 2011

Mapa 2A Wnioski, które uzyskały dofinansowanie w Programach Ministra ogółem w roku 2011

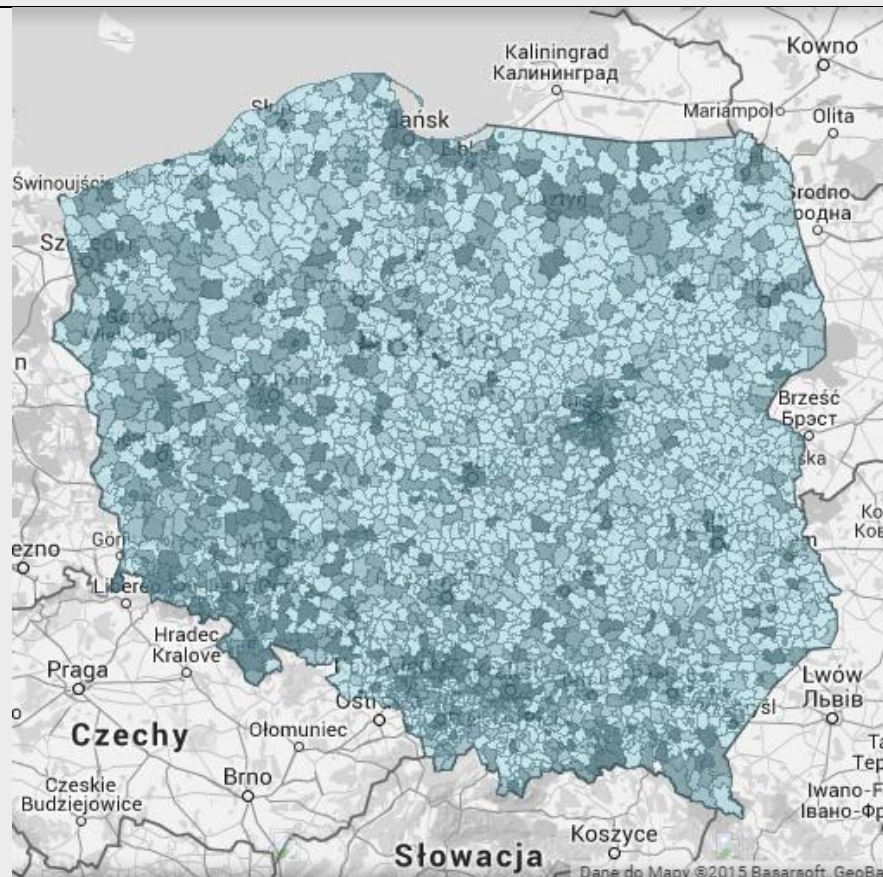

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

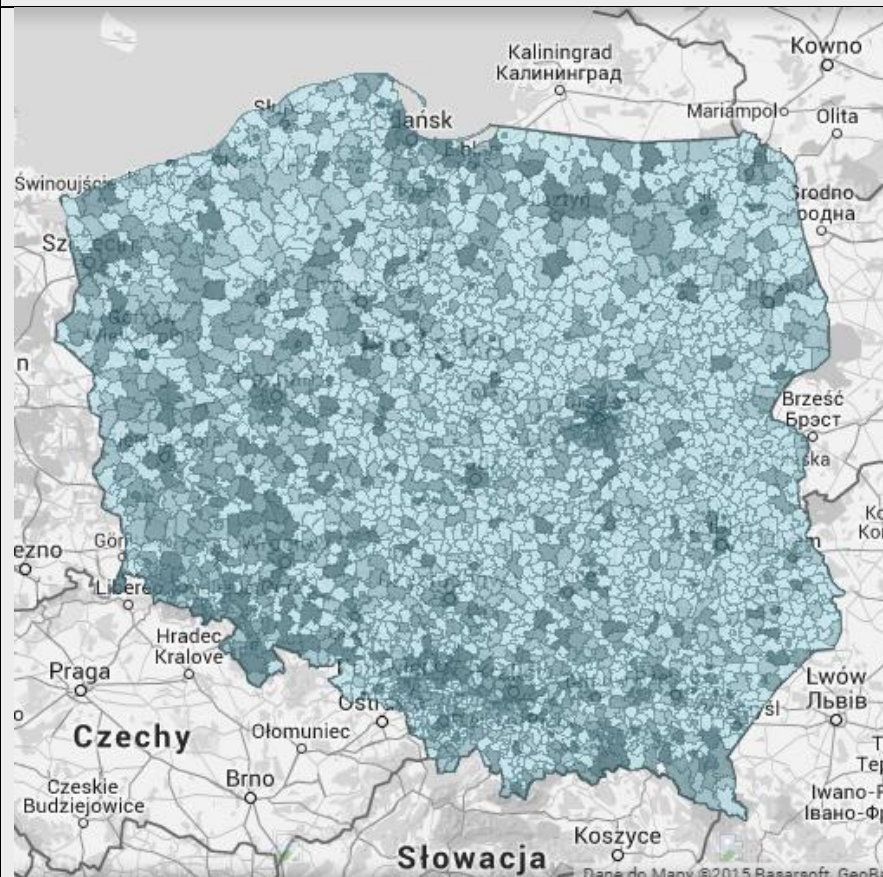

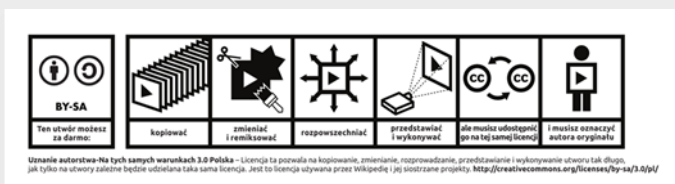
Mapa 3 Wnioski złożone do Programów Ministra ogółem w roku 2012

Mapa 3A Wnioski, które uzyskały dofinansowanie w Programach Ministra ogółem w roku 2011

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Mapa 4 Wnioski złożone do Programów Ministra ogółem w roku 2013

Mapa 4A Wnioski, które uzyskały dofinansowanie w Programach Ministra ogółem w roku 2013

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Ten utwor może być darmowy	koplować	zmieniać i remiksować	rozpowszechniać	przedstawiać i wykonywać	nie musisz udostępnić na tej samej licencji	I musisz oznaczyć autora oryginału

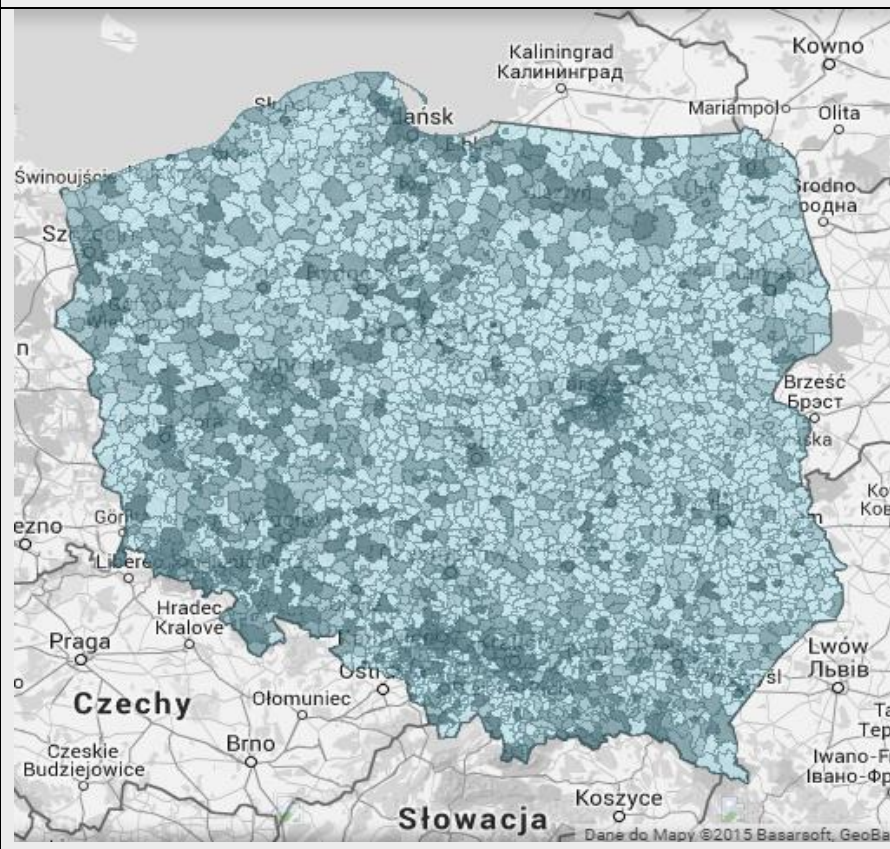
Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Mapa 5 Wnioski złożone do Programów Ministra ogółem w roku 2014

Mapa 5A Wnioski, które uzyskały dofinansowanie w Programach Ministra ogółem w roku 2014

Źródło: Bazy danych o Programach Ministra, opracowanie własne - LM, BF.

Wniosek wydaje się oczywisty: zestawienia jednoroczne obrazujące skalę braku aktywności winny być porównywane z danymi obrazującymi aktywność wnioskodawców i śledzone w dłuższych okresach. Inne propozycje naprawiania sytuacji – por. tekst główny raportu.

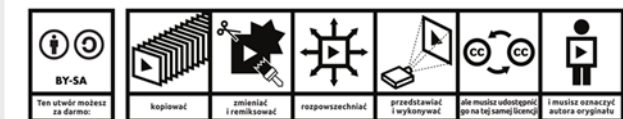

ANEKS 7

TABELARYCZNE ZESTAWIENIE WYNIKÓW BADANIA TERENOWEGO

Tabela 1 Syntetyczne zestawienie wyników badania z województwa MAZOWIECKIEGO

Województwo	Lokalizacja	Nazwa projektu	Ocena zadania	Info/logo MKiDN
Mazowieckie	Brochów	Brochów, Bazylika - kościół p.w. św. Jana Chrzciciela i św. Rocha (XVI w): konserwacja murów obronnych - II etap	Zadanie wykonane. W jego ramach rewitalizacji poddano też przestrzeń wokół kościoła który jest główną atrakcją turystyczną gminy. Pełni funkcje sakralną i kulturalną. Regularnie odbywają się w nim Chopinowskie koncerty fortepianowe. Korzystają przede wszystkim osoby przyjezdne, a nie mieszkańcy gminy (<i>od nas to się ludzie tym tak nie interesują, to trzeba lubić Chopina. A jak się człowiek na tym nie zna...</i>)	Tak
	Pruszków	Laboratorium działań parateatralnych – Pruszków	Zadanie w realizacji, widoczne w miejskiej przestrzeni. Informacja o nim na plakatach i na stronie internetowej instytucji-wykonawcy. Działania skierowane są do lokalnej młodzieży. Celem jest wykorzystanie performance'u w popularyzacji lokalnej historii, włączenie młodzieży w obchody Powstania Warszawskiego i tworzenie atrakcyjnych form upamiętnienia lokalnej historii.	Tak
	Sulejówek	Pomosty - spotkania z nową muzyką	Koncerty realizowane w ramach zadania odbywają się poza granicami Sulejówka (w Filharmonii Krakowskiej sic!). Fundacja i jej oferta nie funkcjonują w lokalnej świadomości. Siedziba Fundacji mieści się w domu mieszkalnym. Zarówno na stronie www Fundacji, jak i w jej siedzibie brak jest informacji o dofinansowaniu działań ze środków MKiDN.	Nie

	Rybno*	a) Egzekwie Ludowe b) Z biblioteką nie wyjdiesz jak Zabłocki na mydle	a) projekt „Egzekwie ludowe” to koncerty pieśni żałobnych z udziałem regionalnych artystów ludowych śpiewających muzykę sakralną. Wydarzenie promowane jest m.in. przez plakaty. b) Działania mające na celu popularyzowanie czytelnictwa. Oba projekty są realizowane i cieszą się zainteresowaniem mieszkańców. Informacja o nich umieszczana jest na okolicznościowych plakatach i na oficjalnej stronie Rybna oraz na portalach społecznościowych.	Tak Tak
--	--------	--	--	------------

Źródło: Badanie terenowe do ewaluacji Programów Ministra wykonane przez Zespół Węzła Centralnego Sieci Badawczej OŻK (realizacja: dr Wanda Czarnota, Eliza Gryszko, Aleksandra Orkan-Łęcka, Aleksandra Zalewska) opracowanie własne BF (współpraca - Bogna Kietlińska). * W Rybnie dr Czarnota wykonała ewaluację z realizowanych tam projektów.

UWAGA: w tabelach opisujących wyniki treściowej analizy materiałów wizualnych (fotografii szaty informacyjnej dla oferty kulturalnej badanych miejscowości) wykorzystana została koncepcja teoretyczna zawartości dziedzin żywej kultury (por. też koncepcję i opis zawartości indeksów infrastruktury żywej kultury –na portalu ozkultura.pl⁴⁹).

⁴⁹ Odpowiednie teksty znajdują się pod adresami: <http://ozkultura.pl/node/1650> oraz <http://ozkultura.pl/node/1800>.

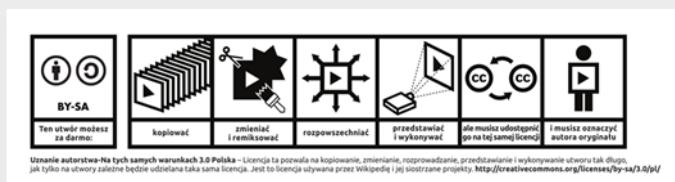

Tabela 1A Syntetyczne zestawienie wyników analizy materiału wizualnego (szata informacji kulturalnej) z województwa MAZOWIECKIEGO

Województwo	Lokalizacja	Nośniki informacji	Kategoria tematyczna ogłoszeń
Mazowieckie	Brochów	tablice informacyjne, drzewa	religia, sport, jarmark, ogłoszenia drobne
	Pruszków	tablice informacyjne, szyby, słupy ogłoszeniowe	oferta kulturalna związana z historią, oferta dla seniorów, taniec, ogłoszenia drobne, konsultacje społeczne, religia, jarmark, sport, edukacja
	Sulejówek	szyby, gabloty szkolne, słupy ogłoszeniowe, latarnie	taniec, sport, edukacja, teatr, kino, ogłoszenia drobne, muzyka, turystyka, religia
	Rybno	tablice informacyjne	czytelnictwo, muzyka

Źródło: Badanie terenowe do ewaluacji Programów Ministra wykonane przez Zespół Węzła Centralnego Sieci Badawczą OŻK (realizacja: dr Wanda Czarnota, Eliza Gryszko, Aleksandra Orkan –Łęcka, Aleksandra Zalewska) opracowanie własne BF (współpraca - Bogna Kietlińska). * W Rybnie dr Czarnota wykonała ewaluację 2 realizowanych tam projektów.

Tabela 2 Syntetyczne zestawienie wyników badania z województwa PODLASKIEGO

Województwo	Lokalizacja	Nazwa projektu	Ocena zadania	Info/logo MKiDN
Podlaskie	Grajewo	Przebudowa proscenium sali kinowo- widowiskowej Miejskiego Domu Kultury w Grajewie wraz z zakupem wyposażenia.	Zadanie w chwili prowadzenia badania nie było jeszcze realizowane. Informacje <i>nie są udzielane osobom z zewnątrz</i> , dotyczy to zarówno projektu, jak i kwoty dofinansowania. Informacji o projekcie może udzielać wyłącznie dyrektor Domu Kultury.	Nie
	Sejny	Wioska Budowniczych Mostów	Pracownicy Fundacji realizującej zadanie niechętnie udzielali informacji o projekcie. Nie dysponowali żadnymi materiałami informacyjnymi. Projekt i informacja o nim nie były także obecne w przestrzeni Sejn.	Nie
	Suwałki	Muzyczno-taneczna ludowa tożsamość Suwalszczyzny i północno-kresowych regionów	Głównym celem projektu jest utworzenie zbioru bibliotecznego dokumentującego lokalną historię i tradycję. Projekt pełni głównie funkcję edukacyjną. W czasie badania prace nad projektem dopiero się rozpoczęły. Osoba odpowiadająca za projekt chętnie i wyczerpująco o nim informowała. Twórcy projektu zależy na zaangażowaniu mieszkańców. Informacja o projekcie ma się w przyszłości znajdować m.in. na stronie www i materiałach informacyjnych.	Nie (materiały i strona www w budowie) Logo znajdowało się na materiałach promocyjnych innego projektu, wcześniej dofinansowanego przez MKiDN
	Łomża	21 Ogólnopolskie Dni Kultury Kurpiowskiej	Wydarzenie cykliczne. Informacje o nim zamieszczane są m.in. na plakatach, w broszurach informacyjnych. Rozpoznawane przez mieszkańców Łomży i oceniane pozytywnie. Osoba odpowiedzialna za jego realizację chętnie i wyczerpująco udzielała informacji na jego temat.	Tak

Źródło: Badanie terenowe do ewaluacji Programów Ministra wykonane przez Zespół Węzła Podlaskiego Sieci Badawczej OŻK (realizacja: Anna Grabowska, Karolina Frąckiewicz) opracowanie własne BF (współpraca - BK).

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Tabela 2A Syntetyczne zestawienie wyników analizy materiału wizualnego (szata informacji kulturalnej) z województwa PODLASKIEGO

Województwo	Lokalizacja	Nośniki informacji	Kategoria tematyczna ogłoszeń
Podlaskie	Grajewo	tablice informacyjne, gabloty, bannery, słupy ogłoszeniowe	sztuki plastyczne, kino, historia, edukacja, sport, czytelnictwo, polityka, muzyka, cyrk, obwieszczenia
	Sejny	murale, drewniane drzwi jako tablica informacyjna, ogrodzenia, bannery, tablice informacyjne, słupy ogłoszeniowe	sztuki plastyczne, literatura, muzyka, psychologia, dożynki, obwieszczenia, turystyka, wędkarstwo, targi leśne
	Suwałki	słupy ogłoszeniowe, tablice informacyjne	kino, muzyka, wydarzenia artystyczne
	Łomża	zbiór niekompletny*	zbiór niekompletny*

Źródło: Badanie terenowe do ewaluacji Programów Ministra wykonane przez Zespół Węzła Podlaskiego Sieci Badawczej OŻK (realizacja: Anna Grabowska, Karolina Frąckiewicz) opracowanie własne BF (współpraca - BK). * Realizatorka nie zabezpieczyła odpowiednio i utraciła materiał fotograficzny dotyczący oferty kulturalnej, pozostały tylko materiały dotyczące projektu, opisane w tabeli 2.

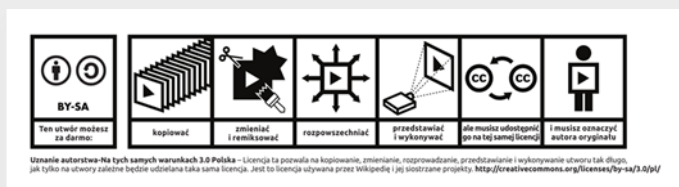
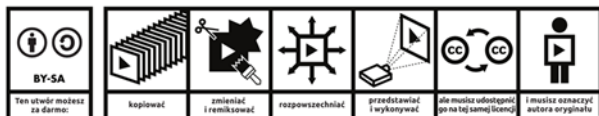

Tabela 3 Syntetyczne zestawienie wyników badania z województwa POMORSKIEGO

Województwo	Lokalizacja	Nazwa projektu	Ocena zadania	Info/logo MKiDN
Pomorskie	Cieplewo	Kurtyna w górę! - zakup wyposażenia dla rozwoju działalności teatralno-sceniczej OKSiR w Cieplewie	Projekt dotyczył zakupu nowoczesnych projektorów oświetleniowych, mikroporyt i maszyny krawieckiej typu overlock. Badanie miało miejsce w miesiącu, kiedy nowe oświetlenie zostało oddane do użytku. Pracownicy OKSiR chętnie opowiadali o działaniach instytucji, wykazywali duże zaangażowanie w działalność kulturalną. Opowiadali także o nowych inwestycjach, ale nie wspominali o MKiDN jako źródle dofinansowania.	Nie
	Pelplin	Piękne i głośne czytanie na bibliotecznym dywanie... i nie tylko	Cel projektu to popularyzacja czytelnictwa. Zadaniu towarzyszył szereg wydarzeń (w tym także kulinarne) i atrakcji. Wiele skierowanych było do najmłodszych uczestników. Projekt cieszył się dużym zainteresowaniem mieszkańców. Informacje umieszczone na plakatach. Pracownik biblioteki chętnie opowiadał o działalności instytucji.	Tak
	Swarożyn	Kociewskie warsztaty starego rzemiosła	Cel projektu to czynne propagowanie kultury ludowej Kociewia, praca nad poczuciem tożsamości regionalnej Kociewiaków, działania ukierunkowane na zachowanie starego, często ginącego rzemiosła ludowego. Siedziba organizacji realizującej zadanie nie mieści się w Swarożynie (tam, jak się okazuje wyłącznie adres korespondencyjny) lecz w Tczewie. Informacje o projekcie przedstawiono na banerze umieszczonym na budynku, w którym faktycznie znajduje się siedziba organizacji. Pracownicy organizacji chętnie odpowiadali na pytania związane z projektem i zachęcali do udziału w nim.	Tak (w Tczewie, brak informacji pod adresem w Swarożynie)

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Województwo	Lokalizacja	Nazwa projektu	Ocena zadania	Info/logo MKiDN
	Wejherowo	Nadbałtycki szlak designu	Projekt o zasięgu międzynarodowym. Nawiązuje nazwą do krajów partnerskich – Polski, Litwy, Rosji, Szwecji i historycznych szlaków kupieckich stanowiących inspirację dla sztuki użytkowej. Informacje o projekcie na plakacie znajdującym się w budynku organizacji. Pracownik organizacji wyczerpująco odpowiadał na pytania związane z projektem, informował o procesie rekrutacyjnym na warsztaty, przedstawił harmonogram wydarzeń realizowanych w ramach zadania.	Tak

Źródło: Badanie terenowe do ewaluacji Programów Ministra wykonane przez Węzeł Pomorski Sieci Badawczej OŻK (realizacja: Beata Kramarczyk, Krzysztofa Jankowska) opracowanie własne BF (współpraca - BK).

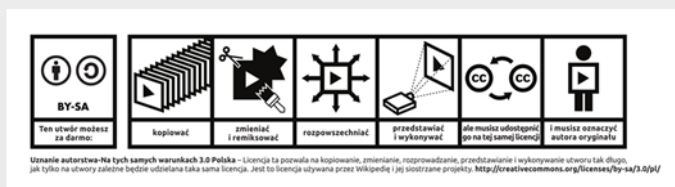

Tabela 3A Syntetyczne zestawienie wyników analizy materiału wizualnego (szata informacji kulturalnej) z województwa POMORSKIEGO

Województwo	Lokalizacja	Nośniki informacji	Kategoria tematyczna ogłoszeń
Pomorskie	Cieplewo	słupy ogłoszeniowe, banery, elewacje, tablice informacyjne, szyby	kino, sport, teatr, reklamy, cyrk
	Pelplin	banery, tablice informacyjne, szyby	jarmark, piknik, religia, kino, muzyka, sport, ogłoszenia
	Swarożyn	tablice informacyjne, drzewa	jarmark, dożynki, muzyka, edukacja, religia
	Wejherowo	szyby, tablice informacyjne, banery, ogrodzenia, elewacje, słupy ogłoszeniowe	sport, doradztwo dla bezrobotnych, edukacja, taniec, nauka jazdy, cyrk, kino, muzyka

Źródło: Badanie terenowe do ewaluacji Programów Ministra wykonane przez Zespół Węzła Pomorskiego Sieci Badawczej OŻK (realizacja: Beata Kramarczyk, Krzysztofa Jankowska) opracowanie własne BF (współpraca - BK).

Tabela 4 Syntetyczne zestawienie wyników badania z województwa WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Województwo	Lokalizacja	Nazwa projektu	Ocena zadania	Info/logo MKiDN
Warmińsko-Mazurskie	Braniewo	Dużo książek i zabawy, ciesz się z nami przez cały rok	Cel projektu to zwiększenie znaczenia biblioteki i wzrost integracji mieszkańców poprzez realizację cyklu działań, skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych. Osoby związane z projektem sprawiały wrażenie bardzo zaskoczonych tym, że ktoś o niego pyta. Po dodatkowych wyjaśnieniach decydowały się odpowiadać dość sucho i lakonicznie o projekcie. Podczas odpowiedzi posiłkowały się harmonogramem wyjętym z segregatora.	Tak

Województwo	Lokalizacja	Nazwa projektu	Ocena zadania	Info/logo MKiDN
	Dźwierzuty	Budowa amfiteatru wraz z parkiem i infrastrukturą towarzyszącą położonego w centrum wsi gminnej Dźwierzuty.	W momencie badania nadal nie został rozstrzygnięty przetarg na wykonawcę, podczas gdy budowa ta miała się skończyć rok wcześniej. Sam temat wśród rozmówców nie wywoływał większego entuzjazmu, wręcz czuć było zniechęcenie i obojętność.	Nie
	Łąwa	Złota Tarka, czyli Old Jazz Meetings	Organizatorzy chętnie i wyczerpująco opowiadali o festiwalu. Ma on charakter cykliczny i traktowany jest jako sztandarowa impreza dla miasta. Poza działaniami muzycznymi towarzyszą mu inne wydarzenia. Festiwal jest rozpoznawalny przez mieszkańców Ławy i budzi ich duże zainteresowanie. Przyciąga słuchaczy z zewnątrz (ponad połowa uczestników).	Tak
	Górowo-Ławieckie	Festiwal Kultury Ukraińskiej w Górowie Ławieckim Ekołomyja	Coroczna impreza, wizytówka Górowa, ważny element na mapie kulturowej kraju. Wydarzenie jest znane mieszkańcom. Poza mieszkańcami biorą w nim udział liczni przyjezdni. W jego organizację zaangażowanych jest wiele instytucji. Na podstawie rozmów można jednak stwierdzić, że zainteresowanie ofertą kulturalną jest wśród mieszkańców Górowa niewielkie. Marazm i rezygnacja wynikają przede wszystkim z bardzo złej sytuacji na rynku pracy skutkującej bezrobociem. Festiwal odmienia obraz Górowa, ale tylko na kilka dni w roku.	Tak

Źródło: Badanie terenowe do ewaluacji Programów Ministra wykonane przez przedstawicielkę Węzła Warmińsko-Mazurskiego Sieci Badawczej OŻK (realizacja – Katarzyna Staszko) opracowanie własne BF (współpraca - BK).

Tabela 4A Syntetyczne zestawienie wyników analizy materiału wizualnego (szata informacji kulturalnej) z województwa WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Województwo	Lokalizacja	Nośniki informacji	Kategoria tematyczna ogłoszeń
Warmińsko-Mazurskie	Braniewo	szyby, tablice informacyjne, słupy ogłoszeniowe	sport, polityka, zdrowie, kino, edukacja
	Dźwierzuty	latarnie, tablice ogłoszeniowe, szyby	taniec, czytelnictwo, usługi finansowe, doszkalanie (bezrobocie)
	Iława	tablice informacyjne, murale, słupy ogłoszeniowe	taniec, sport, turystyka, kino, polityka, usługi finansowe
	Górowo-Iławieckie	tablice informacyjne, elewacje	sport, kino, usługi finansowe, muzyka, edukacja

Źródło: Badanie terenowe do ewaluacji Programów Ministra wykonane przez Sieć Badawczą OŻK (realizacja: Katarzyna Staszko) opracowanie własne BF (współpraca - BK).

SYNTETYCZNE WNIOSKI Z BADANIA

- informacje o wydarzeniach i działaniach dofinansowanych przez Programy Ministra często znajdują się tylko w siedzibie realizujących je podmiotów lub/i w bliskiej ich okolicy; nie są propagowane w całej przestrzeni miejscowości;
- zobowiązanie dotyczące informowania o dofinansowaniu przez MKiDN jest relatywnie najczęściej NIE dotrzymywanym zobowiązaniem wynikającym z realizacji projektu; jak pokazały to wyniki badania, dotacjobiorcom brak nawet świadomości, iż je zaciągnęli przyjmując dotację;
- większość informacyjnych materiałów wizualnych dotyczących działalności kulturalnej charakteryzuje bardzo niski poziom estetyczny, przez co, być może, nie spełniają one dobrze ani funkcji apelu, ani funkcji informacyjnej; na pewno też fatalnie oddziałuje na gusty środowisk lokalnych;
- generalnie w informacji o ofercie kulturalnej brak dbałości o szatę informacyjną poszczególnych miejsc, wiele informacji wizualnych znajduje się w miejscach do tego nieprzeznaczonych (np.: na drzewach, do tego przybija się je gwoździami), plakaty i ogłoszenia przyklejane są warstwowo, co skutkuje ich nieczytelnością;
- osoby reprezentujące organizatorów w większości przypadków chętnie udzielają informacji na temat projektów, ale aby tak się stało konieczne jest udanie się bezpośrednio do organizacji/institucji. Można zatem zaryzykować stwierdzenie, że w wielu przypadkach to odbiorca musi dotrzeć do oferty - a nie oferta do niego;
- niepokojące jest, że nawet w tak niedużej i w gruncie rzeczy przypadkowej próbie (*de facto* N=17 zbadanych projektów) aż 2 są źle realizowane (Sulejówkę, Dźwierzuty). Wzmacnia to niewątpliwie naszą rekomendację (por. tekst główny raportu) o potrzebie regularnej ewaluacji terenowej Programów Ministra.

CZĘŚĆ TRZECIA

PROPOZYCJA NARZĘDZI AUTOEWALUACYJNYCH I EWALUACYJNYCH W PROGRAMACH MINISTRA

ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI MINISTRA

POSTULATY GENERALNE (i zarazem najtrudniejsze do zrealizowania) dotyczą:

- (po raz kolejny) sformułowania naczelných idei i wyprowadzonych z nich zasad POLITYKI KULTURALNEJ państwa. Zapisy w dokumentach Programów Ministra nie dają wystarczających podstaw by ją zrekonstruować, ze względu na zawarte tam nieścisłości, a nawet sprzeczności. Powinien to być jeden jasny dokument, który przygotowuje każdy nowy minister kultury;
- PRZEGLĄDU KADR zarządzających, od szczebla urzędników odpowiedzialnych za konkretne priorytety, do szczebla osób odpowiedzialnych za dostarczanie ministrowi listy preferencji (dyrektorów); o bezpośrednim zarządzaniu priorytetami i programami powinny decydować w równej mierze: kompetencje merytoryczne, sprawność organizacyjna, jak i ogólne kompetencje kulturowe (wśród których, jak wiadomo, najważniejsze są kompetencje poznawcze, tu przejawiające się jako zdolność do ciągłego uczenia się oraz kompetencje komunikacyjne – m.in. niedopuszczalne jest by osoby odpowiedzialne za programy i priorytety nie potrafiły poprawnie formułować myśli w piśmie);
- PRZEGLĄDU DOKUMENTÓW Programów Ministra w celu ich ujednoczenia, tam, gdzie to możliwe, a przede wszystkim usunięcia błędów, niejasności i sprzeczności wykazanych w przedstawionych w niniejszym raporcie analizach, por. też niżej;
- wyciągnięcia wniosków organizacyjnych dotyczących STABILNOŚCI zarządzania (w tym oddawania programów i priorytetów konkretnym podmiotom; decydować tu powinny profile merytoryczne, wyraźnie wskazane w statutach, niektóre z nich są więc do poprawienia, oraz kompetencje zespołów ludzkich);
- bezwzględnie PRZYWRÓCENIE DECYDUJĄCEJ RANGI OCENIE MERYTORYCZNEJ wniosku dokonywanej obowiązkowo przez zmieniające się składy EKSPERTÓW ZEWNĘTRZNYCH;

PROPOZYCJE SZCZEGÓŁOWE obejmują:

- wyciągnięcie wniosków z analiz PRZEPŁYWÓW FINANSOWYCH w Programach Ministra – należy monitorować zmiany budżetów dokonywane w trybie pokonkursowym oraz - w szczególności odsetki odwołań - liczone jak w **ANEKSIE 4** – to proste narzędzie do wykorzystania w bazach danych MKiDN;
- wyciągnięcie wniosków z analiz SPÓJNOŚCI ocen (strategicznej, organizacyjnej i merytorycznej); monitorowanie tego niekorzystnego zjawiska w bazie przy pomocy zaproponowanego współczynnika *r-Pearsona* (por. **ANEKS 4**);
- propozycję by gremia eksperckie, oceniające wnioski składały się w każdym programie i priorytecie (łącznie z zadaniami badawczymi, o ile takie są tam zawarte na dany rok) z EKSPERTÓW AKADEMICKICH oraz PRAKTYKÓW (np. w proporcji 4: 2), w tym celu rekomendujemy np. posługiwanie się ogólnopolską bazą ekspertów polecanych przez OŻK-SB i tworzoną na portalu <http://ozkultura.pl/lista-ekspertow>; do tego dołączamy propozycję narzędzia monitorującego zespoły oceniające (**ANEKS 8 - zakładka: zespoły sterujące, zespoły eksperckie o ile to rozróżnienie się utrzyma, o ile MKiDN z niego zrezygnuje wystarczy stosować narzędzie dotyczące zespołów eksperckich**);
- propozycję by raz na 3 lata zlecać monitoring i ekspertyzę MIEJSCA I ROLI PROGRAMÓW MINISTRA w SYSTEMIE FINANSOWANIA KULTURY wg dostępnych źródeł danych (por. **Aneks 5**).

NARZĘDZIA DO EWALUACJI EFEKTÓW SPOŁECZNYCH PROGRAMÓW MINISTRA

Zbiór narzędzi przedstawiamy w kolejnych ANEKSACH, tu znajduje się tylko krótka informacja, w którym aneksie można je znaleźć. Są to

- propozycja mająca na celu usprawnienia sporządzania zbiorczych zestawień monitorujących działania Programów Ministra dotycząca KLASYFIKACJI WNIOSKODAWCÓW (por. **ANEKS 8 – zakładka Wnioskodawcy**)
- propozycja ewaluacyjnego badania terenowego na próbie losowej 10% wniosków realizowanych (**projekt w ANEKSIE 9**)
- propozycja (ponowną – por. **ANEKS 1**) by każdy wniosek był w systemie ewidencjonowany również przy pomocy TERYTU; co wybitnie skraca sporządzanie map geolokalizacyjnych, ale przede wszystkim pozwala SZYBKO BUDOWAĆ WSKAŹNIKI, uwzględniające dane spoza baz

MKiDN; np. indeksy dotyczące zarówno aspektów finansowych działalności kulturalnej, jak i jakościowych oraz uzgadniać je z - ciągle podstawowymi dla statystyki kultury - danymi GUS;

- propozycja osobnego i dość skomplikowanego narzędzia (do rozważenia), jakim jest arkusz charakteryzujący typ środowiska, w którym realizowany ma być projekt (por. **ANEKS 8 zakładka Odbiorcy i ich środowisko**).

NARZĘDZIA AUTOEWALUACJI ZAWARTE WE WNIOSKU LUB MU TOWARZYSZĄCE

Częściowo zostały one przedstawione powyżej (we fragmencie dotyczącym zarządzania programami i priorytetami). Tu przedstawiliśmy propozycje dotyczące:

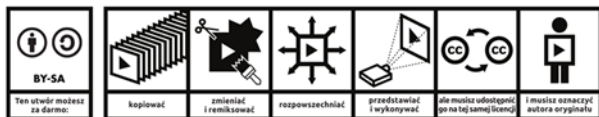
- eliminowania powtarzających się (wtórnych, nieoryginalnych) projektów, z wyłączeniem, oczywiście działań cyklicznych, w kolejnych edycjach Programów Ministra; istnieją bowiem programy komputerowe, przy pomocy, których można szybko sprawdzić powtarzające się sformułowania i treści (np. **AntConc**⁵⁰, do którego *nota bene* dr Mariusz Piotrowski z Zespołu FOŻK-SB zrobił instrukcję, a jest w trakcie pracy nad słownikiem – w marcu 2015 będzie można znaleźć te narzędzia na portalu ozkultura.pl); rekomendujemy zaimplementowanie takiego lub podobnego narzędzia do systemu oceny wniosków wraz z wprowadzeniem stosowanych zmian w regulaminach i/lub wytycznych w opisie oceny organizacyjnej, bowiem na tym etapie oceniania należałoby takie projekty odrzucać. Sytuacja ta dotyczy przykładowo badań wykonanych na określony temat w jednym roku i z niewielkim przeformułowaniem tematu proponowanych w roku następnym; w szczególności można też eliminować w ten sposób projekty, które nie zostały dobrze zrealizowane, a są powtórnie składane w następnych edycjach Programów Ministra; stosowne zapisy mogłyby powoływać się na podobne zasady jak te, które obowiązują w programach antyplagiatowych – np.: 25% powtarzających się treści w częściach wniosków dotyczących łącznie: opisu zadania, metodach realizacji i celów oraz przewidywanych efektów winno powodować odrzucenie wniosku; dodatkowo można tu oceniać budżet, jeśli powtórnie składany zły wniosek zawiera taki sam lub większy budżet winno to znaleźć odbicie w negatywnej ocenie;

⁵⁰ Por. też np.: <http://korpusy.net/programy-do-analazy-korpusow/antconc.html>

- w programie Excel również istnieją narzędzia do porównywania powtarzających się wartości – w ten sposób można szybko porównywać budżety projektów podobnych – jest to też proste i efektywne narzędzie obiektywnego eliminowania nadmiernie rozbudowanych budżetów projektów. Aby to jednak było możliwe potrzebne są WZORCE: na portalu ozkultura.pl zamierzamy w ciągu pierwszych miesięcy 2015 roku publikować aktualizowane wg średnich cen rynkowych obowiązujących w Warszawie (a więc i tak wyższych niż w kraju), na początek CENNIKI usług badawczych i eksperckich. Mamy nadzieję, że będzie to przeciwdziało demoralizującemu *dzikiemu* rynkowi eksperckiemu w Polsce;
- kolejne narzędzie dotyczy propozycji nowego potraktowania KOSZTÓW KWALIFIKOWANYCH w PROJEKCIE - ze względu na rozbudowanie tych narzędzi przedstawiliśmy je w osobnych ANEKSACH (10 –zawierającym opis i 10 A zawierającym przykładowe tabele wykonane w programie Excel)
- ostatnia propozycja dotyczy WSKAŹNIKÓW realizacji projektu. Tę także w postaci tabelarycznej makiety przedstawiliśmy w ANEKSIE 11. Dodatkowo wprowadziliśmy tam kilka wskaźników dotyczących stypendiów – mimo iż danych o stypendiach nie braliśmy w całym raporcie pod uwagę. Niemniej jednak warto zauważyć, że te wskaźniki w ogólnej ewaluacji są dobrymi miarami otwartości kulturalnej ministerstwa, zwłaszcza w tak trudnych sytuacjach, jaka ma miejsce od dłuższego czasu na Ukrainie.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

ANEKS 9

PROPOZYCJA NARZĘDZIA EWALUACJI TERENOWEJ PROGRAMÓW MINISTRA

Barbara Fatyga, Jadwiga Alicja Bakulińska

Współpraca: Magdalena Dudkiewicz, Bogna Kietlińska

oraz Zespoły Sieci Badawczej Obserwatorium Żywej Kultury⁵¹

TERENOWE BADANIE EWALUACYJNE PROGRAMÓW MINISTRA. PROJEKT⁵²

UWAGI WSTĘPNE

Narzędzie stworzone na potrzeby ewaluacji Programów Ministra zostało sprawdzone w niewielkim, terenowym badaniu typu eksploracyjnego, przeprowadzonym jesienią 2014 roku w 16 wybranych celowo gminach czterech województw, w których istnieją tzw. Węzły Sieci Badawczej Obserwatorium Żywej Kultury (czyli w województwach: mazowieckim, podlaskim, pomorskim i warmińsko-mazurskim). Raporty z badania zawiera **ANEKS 7**. Ponieważ uważamy, że narzędzie to przeszło z powodzeniem test empiryczny poniżej przedstawiamy projekt ewaluacji efektów Programów Ministra, który można przy jego pomocy zastosować. Najważniejsze cechy tego rozwiązania to prostota, klarowny obraz wyników oraz relatywnie niewielkie koszty realizacyjne.

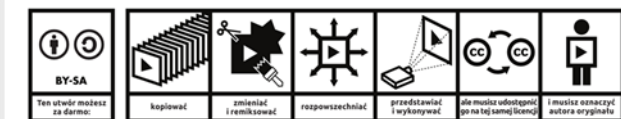
CELE BADANIA

Główne cele badania to:

- ocena funkcjonowania Programów Ministra w lokalnej społeczności, do której są adresowane;

⁵¹ Składy osobowe Zespołów – por. **ANEKS 7**.

⁵² Szczegółowe rozwiązania, np. por. niżej wybór wskaźników mogą podlegać modyfikacjom przed ewentualną realizacją badań. Jest to związane z faktem, iż obecnie w trakcie realizacji są projekty, które mogą dostarczyć nowych, bardziej syntetycznych miar.

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

- uzyskanie wiarygodnych danych o społeczno-kulturowej efektywności dotowanych projektów oraz wydawanych środkach finansowych;
- ocena społecznej widoczności programów Ministra w ofercie kulturalnej przedstawianej w lokalnych obiegach informacji kulturalnej (portale internetowe, informacja prasowa, szata informacyjna miejscowości);

GŁÓWNE PYTANIA BADAWCZE

Pytań materiałowi zebranemu w badaniu można postawić znacznie więcej. My proponujemy następujące:

- w jakim typie środowiska kulturowo-społecznego projekt jest realizowany? Innymi słowy jak spełnia postulat: wyrównywania szans, dostępu do wartościowych treści, budowania tożsamości i więzi lokalnej oraz ponadlokalnej?
- czy kwalifikacje realizatorów są wystarczające do realizacji projektu?
- czy zobowiązania dotyczące współpracy (sieciowania) są przestrzegane podczas realizacji projektu?
- jakie miejsce realnie zajmują projekty dofinansowywane w Programach Ministra w ofercie kulturalnej gminy?
- czy społeczność lokalna, a w szczególności grupy, do których konkretne projekty są adresowane wiedzą o realizacji tych projektów?
- jakimi kanałami przekazywane są: zasady naboru do projektów oraz/lub informacja o projektach i ich efektach?
- czy grupy beneficjentów (uczestników) są dobrane zgodnie z warunkami określonymi we wniosku, jeśli nie – co spowodowało odstępstwa od założeń?
- jak społeczność lokalna ocenia dany projekt w stosunku do swoich potrzeb?
- jak projekt oceniają lokalne władze, liderzy społeczności, zainteresowani pracownicy instytucji kultury, działacze i animatorzy, ewentualnie twórcy (jeśli ich dotyczy)?
- czy projekt jest realizowany zgodnie z wnioskiem, a jeśli nie - to dlaczego?
- czy realizatorzy projektu widzą perspektywy jego rozwoju?
- czy projekty dotyczące działań z ludźmi są realizowane z poszanowaniem podmiotowości uczestników?
- jakie treści pojawiają się w „ukrytych programach” projektów (np.: ugettowanie *versus* włączanie grup społecznych)?

ZASADY REALIZACJI BADANIA I DOBÓR PRÓBY

Badanie winno być przeprowadzane co 2 lub 3 lata w Polsce (por. niżej), na losowej próbie 10% wniosków, które uzyskały dotację i dotyczą projektów realizowanych w roku badania, w tym również kończących się w danym roku projektów wieloletnich. Próba w danym roku powinna wynosić ok. N=300 wniosków losowanych z poszczególnych priorytetów (lub programów, jeśli te nie zawierają priorytetów). Bezwzględnie zalecamy przestrzeganie zasady, by dany cykl badawczy wypadł w roku poprzedzającym rok wyborczy, bowiem w roku wyborczym

temperatura dyskursu publicznego i działania władz różnego szczebla będą zakłócały wyniki badania.

Z powodów merytorycznych konieczne jest wydzielenie 3 edycji badania, (podzielenie wylosowanej próby na kategorie):

- 1) badanie Programów Ministra z wyłączeniem programów i priorytetów infrastrukturalnych (dotyczących budów, remontów, adaptacji, specjalistycznego wyposażenia obiektów, itp.), programów i priorytetów obejmujących działania za granicą kraju – por. niżej - oraz projektów badawczych zawartych w różnych programach i priorytetach;
- 2) badanie programów infrastrukturalnych i dotyczących ochrony zabytków (dotyczących budów, remontów, adaptacji, specjalistycznego wyposażenia obiektów, itp.);
- 3) badanie zrealizowanych (zakończonych raportami lub innymi publikacjami) projektów badawczych z roku poprzedzającego; winny one być w ramach wylosowanej próby poddawane recenzjom, ze szczególnym naciskiem na poprawność metodologiczną oraz ocenę wartości praktycznej wniosków; jeśli przewidywały wdrożenia – w terenie można je badać na zasadach takich jak w 1 lub 2 edycji.

Co do programów i priorytetów promocji kultury polskiej za granicą uważamy, że należy wykorzystać rekomendacje zawarte w już zrealizowanych ekspertyzach (por. **ANEKS 1**). Por. też niżej: dodatkowe warunki losowania próby wniosków we fragmencie CZAS REALIZACJI BADANIA...

REALIZACJA I WYKONAWCY

W celu przeprowadzenia ewaluacyjnego badania terenowego można wprowadzić je do programu Obserwatorium Kultury, jako priorytet pojawiający się w założonym czasie (co 2-3 lata). Pozwoliłoby to zarezerwować niezbędne środki oraz zastosować dla wszystkich 3 edycji procedurę konkursową, analogiczną do już istniejących, z tym, że:

- w pierwszej edycji konkurs byłby ogłaszany dla podmiotów posiadających doświadczenie w badaniach kultury i społeczeństwa (firmy i organizacje badawcze, szkoły wyższe);
- w drugiej edycji konkurs byłby ogłaszany dla zespołów niezależnych specjalistów od infrastruktury i wyposażenia (np. z Politechnik, Uniwersytetów technicznych, itp.);
- w trzeciej edycji konkurs na recenzje skierowany byłby do specjalistów z odpowiednich uczelni publicznych i niepublicznych. Drugie rozwiązanie, jak wiadomo, znacznie trudniejsze organizacyjnie, polegałoby na przeprowadzeniu przetargów na całość ewaluacji. Można też wyobrazić sobie trzeci sposób jeszcze trudniejszy nie tylko organizacyjnie, ale przede wszystkim mentalnie, który polegałby na zawarciu kontraktu z niezależną organizacją na realizację ewaluacji.

W każdym z powyższych wariantów realizacji projektu ewaluacyjnego, zespoły eksperckie winny składać się, oprócz specjalistów o profilu akademickim, z dobranych celowo specjalistów praktyków (działaczy kulturalnych, dziennikarzy specjalizujących się w publicystyce

kulturalnej, animatorów kultury, przedstawicieli instytucji kultury, twórców); wszyscy powinni wykazywać się znaczącym dorobkiem w danym zakresie merytorycznym – por. narzędzia weryfikacji ekspertów w niniejszym raporcie – **ANEKS 8**. Bezpośrednimi realizatorami badania terenowego mogą być starannie przeszkoleni studenci i/lub doktoranci oraz personel instytucji i/lub organizacji z danego terenu, pracujący pod kierunkiem wysoko wykwalifikowanego koordynatora⁵³.

ZAŁOŻENIA DO REALIZACJI BADANIA

Założenia badawcze winny być obligatoryjnie przestrzegane i albo zawarte w regulaminie priorytetu, albo w innych dokumentach (w zależności od wyboru wariantu ewaluacji). Są one następujące:

- cele badania można osiągnąć jedynie po uprzedniej analizie danych z udostępnionych przez MKiDN baz wniosków składanych do Programów Ministra; badacz musi więc zapoznać się z wnioskiem projektu, który ewaluuje;
- próba winna być losowana również z baz MKiDN i spełniać kryteria poprawności wynikające z metodologii badań ilościowych;
- w opisie rezultatów badania należy uwzględnić elementy charakterystyki badanej gminy (od specyfiki terytorium, przez dane demograficzne, społeczne do charakterystyk życia kulturalnego)⁵⁴. Proponujemy użycie następujących TYPOLOGII⁵⁵:

TYP TERYTORIUM KULTUROWEGO

WIEJSKI - rolniczy tradycyjny – przewaga gospodarstw indywidualnych, rolniczy – farmerski, popegeerowski, rolniczo-przemysłowy; podmiejski;

MAŁOMIASTECZKOWY - małomiasteczkowo-rolniczy, małomiasteczkowo-usługowy, małomiasteczkowo-przemysłowy, małomiasteczkowo-turystyczny;

ŚREDNIOMIEJSKI – średniemiejski- usługowy, średniemiejski-przemysłowy, średniemiejski-turystyczny;

WIELKOMIEJSKI obejmujący głównie stolice województw.

⁵³ W celu realizacji m.in. takich właśnie przedsięwzięć powstaje OŻK-Sieć Badawcza oraz tworzymy obecnie Sieć Korespondentów Lokalnych na Warmii i Mazurach; ten model badań jedna ze współauterek raportu stosowała z powodzeniem w wielu dużych projektach badawczych, np. w badaniach stanu kultury miejskiej w Polsce – por. opis metodologii tego badania (w:) Wojciech Burszta, Barbara Fatyga (red.), op. cit.

⁵⁴ Sprawne sporządzenie takich opisów umożliwiają istniejące repozytoria (np. GUS, mojanapolis.pl., ozkultura.pl, strony internetowe gmin i miejscowości) oraz obszerna literatura przedmiotu.

⁵⁵ Warto pamiętać, że TYPY w przeciwieństwie do klas nie mają ostrych granic oraz, iż w obrębie typów kryteria i wskaźniki funkcjonują mniej dokładnie niż wtedy, gdy mają wyznaczać klasy, por.: hasło „typologia” w Wieloźródłowym Słowniku Kultury, pod adresem <http://ozkultura.pl/wpisy/2070>

Charakterystykę terytorium kulturowego można uzupełnić o opis gminy pod względem ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ (mierzonej wykorzystaniem miejsc noclegowych) oraz WSPÓŁCZYNNIKÓW ROZWOJU obejmujących np. saldo migracji i odsetek przedsiębiorstw zarejestrowanych w ciągu 2 lat od daty badania.

TYP TERYTORIUM SPOŁECZNEGO

OBSZARY ZAGROŻONE UBÓSTWEM – metody wyznaczania opisane są np. przez GUS⁵⁶

OBSZARY ZAGROŻONE ROZWARSTWIENIEM SPOŁECZNYM – można użyć wskaźnika opisującego stosunek odsetka ludności o najwyższych na danym terenie poziomie dochodu do odsetka pobierających świadczenia z pomocy społecznej;

OBSZARY ROZWOJU – można użyć WSPÓŁCZYNNIKÓW ROZWOJU wskazanych wyżej oraz innych wskaźników, np. HDI (WSKAŹNIKA ROZWOJU SPOŁECZNEGO) obejmującego w klasycznym wydaniu: oczekiwaną długość życia, średnią liczbę lat edukacji otrzymanej przez mieszkańców w wieku 25 lat i starszych, oczekiwaną liczbę lat edukacji dla dzieci rozpoczynających proces kształcenia, dochód narodowy per capita w USD, liczony według parytetu nabywczego waluty (PPP \$). W miarę możliwości do określenia typu terytorium społecznego można też zastosować WSKAŹNIKI PARTYCYPACJI OBYWATELSKIEJ (udział w wyborach, udział w konsultacjach społecznych, realizacje budżetów partycypacyjnych).

TYP TERYTORIUM KULTUROWEGO

OBSZAR ZANIEDBANY – niskie wartości INDEKSÓW INFRASTRUKTURY, OFERTY i AKTYWNOŚCI KULTURALNEJ (dla każdej gminy w Polsce są one policzone w repozytorium ozkultura.pl)

OBSZAR ŚREDNIO ROZWINIĘTY - wartości INDEKSÓW zbliżone do średniej dla Polski;

OBSZAR ROZWINIĘTY – wartości INDEKSÓW powyżej średniej dla Polski w danym roku;

W bardziej zaawansowanej postaci można wykorzystać TYPOLOGIĘ ŚRODOWISK KULTURALNYCH przedstawioną w cytowanym już raporcie „Kultura pod pochmurnym niebem...”⁵⁷

⁵⁶ Anna Bieńkuńska, Paweł Piaskowski, Andrzej Nowicki, *Różne oblicza polskiej biedy*, Warszawa: GUS, 2012, dostępne pod adresem: http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/WZ_Rozne_oblicza_polskiej_biedy.pdf

⁵⁷ Magdalena Dudkiewicz, Barbara Fatyga, Ryszard Michalski i in., *op.cit.*

CZAS REALIZACJI BADANIA W TERENIE I WYMAGANIA ODNOŚNIE ZESPOŁU BADAWCZEGO

Badanie terenowe powinno być wykonane we wrześniu - październiku, ponieważ w tym czasie wnioskodawcy nie będą jeszcze przygotowywać się do sprawozdawczości, oczywiście należy uwzględnić odstępowstwa od tej reguły w wypadku np. wydarzeń planowanych na miesiące późnojesienne i zimowe – jest to dodatkowy warunek związany z doborem próby wniosków – por. wyżej: fragment o DOBORZE PRÓBY...

Badanie jednego wylosowanego projektu powinno być jednodniowe; na miejscu należy pojawić się jak najwcześniej (ok. 9.00 rano), po to by mieć czas na porozmawianie z ludźmi i wykonanie wszystkich innych czynności badawczych opisanych poniżej. Aby zrealizować badanie N=300 projektów należy zaplanować LICZEBNOŚĆ ZESPOŁU BADAWCZEGO w powiązaniu z HARMONOGRAMEM. Realizacja badania terenowego dla założonej liczby projektów wymaga:

- w celu obniżenia kosztów przejazdów i noclegów 16 zespołów badawczych - po jednym w każdym województwie lub 8 zespołów, które obsłużą po 2 województwa; oczywiste jest, że w niektórych województwach będzie mniej pracy niż w innych – por. tzw. wskaźnik zerówek dla Programów Ministra – **ANEKS 6**;
- przy założeniu, iż 1 badacz realizuje dziennie 1 lokalizację, a łącznie jest w stanie zbadać ich maximum 10, badanie będzie trwało w terenie 30 dni roboczych; realnie należy założyć od 1,5 do 2 miesięcy pracy terenowej. Optymalny byłby zespół realizacyjny złożony z 30 osób +2 koordynatorów terenowych (mogą być zarazem realizatorami), średnio w każdym województwie potrzebne byłyby, więc minimum 2 osoby;

ETAPY PROCESU BADAWCZEGO

W wariancie konkursowym:

- 1) rozstrzygnięcie konkursu i podpisanie umów;
- 2) losowanie próby
- 3) szkolenie zespołu badawczego;
- 4) zapoznanie się z wnioskami
- 5) przygotowanie studium gmin, z których pochodzą projekty
- 6) realizacja badania terenowego
- 7) porządkowanie uzyskanych danych, analiza wyników
- 8) przygotowanie raportu i jego publikacja w Internecie

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

KOSZTY BADANIA

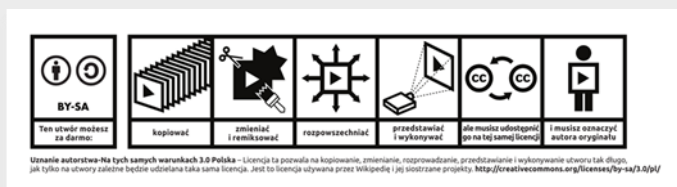
Przy założeniu, iż za zbadanie 1 lokalizacji i przygotowanie roboczego raportu oraz zbioru danych realizator otrzyma honorarium w wysokości 800 zł, koszt badania terenowego (wraz z recenzjami projektów badawczych) można oszacować na 240.000 zł, do czego należy doliczyć wynagrodzenia dla statystyka, koordynatorów i autorów raportu oraz studiów gmin. Całość kosztów nie powinna wykraczać poza 280.000 – 300.000 zł.

MATERIAŁ BADAWCZY

Uzyskany materiał badawczy (pierwsza edycja) składa się z:

- 1) dokumentacji fotograficznej oferty kulturalnej;
- 2) rozmów z mieszkańcami (dokładne transkrypcje);
- 3) notatek badaczy z obserwacji;
- 4) zapisów rozmów metodą tajemniczego klienta;
- 5) studium gminy, w której realizowany jest projekt.

Na podstawie tego zbioru danych przy pomocy technik analizy obrazów i analizy treści dokonana będzie kategoryzacja materiału, przeprowadzone analizy szczegółowe i porównawcze oraz przygotowany raport całościowy, odpowiadający na pytania badawcze. Materiał z drugiej edycji winien obejmować również dokumentację techniczną obiektów infrastrukturalnych, a raport – jej porównanie z realizacją. Materiałem badawczym dla trzeciej edycji są raporty z obowiązkowo opisaną metodologią badań.

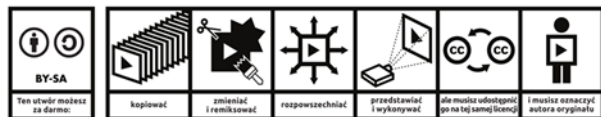

ANEKS 10

1) MAKIETA UNIWERSALNEJ STRUKTURY KOSZTÓW ZE „SŁOWNIKAMI” W POSZCZEGÓLNYCH KATEGORIACH

Programy, których nazwy i występowanie w latach 2010-2014, zestawione są w tabeli 1 pn. „Programy w latach 2010-2014”, (głównie ich regulaminy), stanowiły źródło informacji do opracowania propozycji makiety uniwersalnej struktury kosztów. (por.: ANEKS 10 A, Tabela 1 Koszty kwalifikowane w poszczególnych Programach Ministra). W regulaminach do programów prezentowanych w latach 2010-2014 występuje bardzo szeroka gama pozycji proponowanych jako koszty kwalifikowane. Po ich wstępnym posegregowaniu poszczególne grupy przedstawione zostały w tabeli 2 i pokazane w kolejnych arkuszach nazwanych odpowiednio: infrastruktura, zakup, scenografia, usługi, wynajem, osobowe, obserwatorium. (por.: ANEKS 10 A Tabela 2) Przykładowe grupy kosztów kwalifikowanych występujących w regulaminach do poszczególnych programów to m.in.

- a) Wynagrodzenia/honoraria - tu spotykamy od 6 do 20 stanowisk, do których przypisane mogą być honoraria;
- b) Wynagrodzenia za usługi obce
 - Obsługa techniczna
 - Obsługa informatyczna
 - Obsługa finansowa
 - Koszty transportu
 - Koszty promocji i reklamy
 - Poligrafia
 - Koszty nagrań (audio-video)
 - Koszty wynajmu (Sali, obiektu, sprzętu, powierzchni)
 - Obsługa techniczna

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwór zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

- Niezbędne ubezpieczenia
 - Noclegi i wyżywienie
 - Inne usługi
- c) Scenografia i stroje – zakup lub wypożyczenie;
- d) Nagrody
- e) Zakup materiałów
- f) Zakup sprzętu
- g) Koszty związane z dostosowaniem formy do potrzeb osób niepełnosprawnych
- h) Zakup dzieł sztuki
- i) Inne koszty (koszty praw autorskich, ZAIKS, Licencje, praca wolontariuszy.....)

Analiza listy kosztów kwalifikowanych, które zostały zamieszczone w regulaminach pokazuje, że często wydatki ponoszone na takie same zadania są w różnych programach inaczej nazywane, tzn. te same rodzaje kosztów występują pod kilkoma różnymi określeniami. Często różnią się one stopniem uszczegółowienia albo sposobem grupowania szczegółowych elementów i liczbą zgrupowanych pozycji. Generalnie powoduje to, że liczba tych szczegółowych pozycji wskazywanych w załącznikach dotyczących kosztów kwalifikowanych regulaminach jest zbyt duża i wydaje się rosnąć. Może to mieć wpływ na zrozumienie przez wnioskodawców oczekiwań i wymagań im stawianych, a w konsekwencji na czas i poprawność opracowania - najpierw wniosku, a potem sprawozdania przez potencjalnego beneficjenta. Zatem uzasadnione jest podjęcie próby wprowadzenia zmian mających na celu ograniczenie i uproszczenie czynności podejmowanych przez wnioskodawcę przy opracowywaniu wniosku, sporządzaniu sprawozdań i rozliczeń oraz innych wymaganych czynności (w ramach tzw. etapu przygotowawczo-zakończeniowego). Zmiany te polegałyby na uniwersalizacji wykazu kosztów kwalifikowanych (czyli zbudowania słownika) i ujmowanie ich w sposób dynamiczny (pewna swoboda „ograniczania” bądź „rozszerzania” szczegółowych pozycji kosztów). Konsekwencją takiej uniwersalizacji będzie możliwość samodzielnego decydowania wnioskodawcy o tym, które koszty będzie rozliczał jako kwalifikowane. Oczywiście będzie mógł je wybierać

wyłącznie za pomocą „słownika”, w którym zostaną zebrane koszty kwalifikowane akceptowane przez autorów piszących dokumenty w Programach Ministra. Zastosowanie takiego podejścia powinno także ułatwić analizowanie i ocenę wniosków.

Ze względu na specyfikę programów proponujemy podział kosztów na kilka dużych grup, potem wyodrębnienie podgrup i dopiero tym podgrupom przyporządkowanie konkretnych pozycji kosztów zwanych „słownikami”. W każdym przypadku koszty te proponujemy podzielić na następujące podstawowe grupy:

1. koszty kwalifikowane osobowe bezpośrednio związane z realizacją zadania w ramach Programów Ministra;
2. koszty osobowe - honoraria/wynagrodzenia związane z prowadzeniem prac badawczych;
3. koszty kwalifikowane - osobowe obsługi zadań realizowanych w ramach Programów Ministra;
4. pozostałe koszty kwalifikowane bezpośrednio związane z realizacją zadań finansowanych w ramach Programów Ministra.
5. pozostałe nieosobowe koszty kwalifikowane obsługi zadań realizowanych w ramach Programów Ministra
6. koszty kwalifikowane związane z programami dotyczącymi infrastruktury.

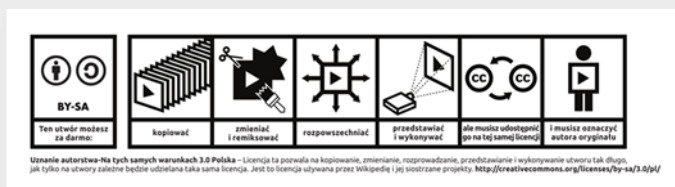
Taka klasyfikacja umożliwi porównywanie i analizę wysokości/udziału np. kosztów bezpośrednio związanych z realizacją zadania i kosztów obsługi albo kosztów osobowych i pozostałych. Projekt takiego ujęcia przedstawia w sposób syntetyczny tabela 1 zamieszczona poniżej.

Tabela 1 Klasyfikacja kosztów kwalifikowanych w Programach Ministra

Grupy kosztów kwalifikowanych	Podgrupy kosztów kwalifikowanych	Szczegółowe rodzaje ponoszonych kosztów	
Koszty osobowe bezpośrednio związane z realizacją zadania w ramach Programów Ministra	Koszty osobowe - honoraria/wynagrodzenia twórców i wykonawców	Por. Aneks 10A tab 4	
	Koszty osobowe - honoraria/wynagrodzenia związane z prowadzeniem prac badawczych		
Koszty osobowe obsługi zadań realizowanych w ramach Programów Ministra	Koszty osobowe, wynagrodzenia za prace uzupełniające		
Pozostałe koszty bezpośrednio związane z realizacją zadań finansowanych w ramach Programów Ministra	Scenografia i stroje		
	Zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej – koszty zakupu środków trwałych służących wielokrotnemu wykorzystaniu takich jak:		
	Zakup dzieł sztuki		
	Zakup usług informatycznych		
	Zakup sprzętu		
	Wynajem sali/powierzchni/sprzętu		Por. Aneks 10A tab 4
Pozostałe koszty obsługi zadań realizowanych w ramach Programów Ministra	Obsługa techniczna		
	Koszty promocji i reklamy		
	Poligrafia (materiały promocyjne publikacje)		
	Koszty nagrań (audio-video):		
	Zakup materiałów		

Grupy kosztów kwalifikowanych	Podgrupy kosztów kwalifikowanych	Szczegółowe rodzaje ponoszonych kosztów
	Koszty transportu	
	Usługi hotelowe, gastronomiczne (catering)	
	Inne usługi	
	Inne zakupy	
Koszty związane z programami dotyczącymi infrastruktury	Rozwój infrastruktury kultury	
	Koszty analiz, ekspertyz, dokumentacji i związane z postępowaniem przetargowym	

Źródło: opracowanie własne – AB.

Oczekiwane efekty takiego podejścia to:

- przejrzystość komunikacji (autor programu przedstawia czego oczekuje, wnioskodawca wie co ma pokazać i z czego będzie rozliczany);
- ujednolicenie terminologii – jednolite określenia dla szczegółowych rodzajów kosztów i dla różnych programów;
- ograniczenie nakładu pracy przy sporządzaniu wniosku;
- ułatwienie analizy struktury kosztów (zarówno zakładanych do realizacji jak po wdrożeniu przedsięwzięcia w przypadku konkretnego programu, a także porównań w czasie i przestrzeni w wypadku różnych programów);
- możliwość korzystania z doświadczeń (wnioskodawca będzie wiedział jakie główne –standardowe - pozycje kosztowe są brane pod uwagę, nie będzie w każdym przypadku zastanawiał się *co miał na myśli* autor regulaminu);

Szczegółowe ujęcie porządkowania kosztów kwalifikowanych przedstawia tabela 3, która jest równocześnie propozycją uniwersalnej matrycy kosztów ze „słownikami” w poszczególnych kategoriach umożliwiającą ich późniejszą analizę. Jest też narzędziem (a raczej prototypem narzędzia) do sporządzenia wykazu kosztów kwalifikowanych indywidualnie dla konkretnego programu. A także jest próbą pokazania

maksymalnej liczby kosztów kwalifikowanych występujących w załącznikach do różnych Programów Ministra w latach 2010-2014. (por.: ANEKS 10 A, Tabela 3)

Odpowiedni wybór kosztów kwalifikowanych, następnie analiza ich struktury powinna pozwolić: z jednej strony, na wstępną ocenę racjonalności założeń do projektu realizowanego w ramach programu; a z drugiej, na ocenę końcową opartą na rzeczywiście poniesionych wydatkach. Zastanović się można nad potrzebą indywidualnego potraktowania programów dotyczących infrastruktury kultury. A to ze względu na zupełnie odrębną specyfikę kosztów.

Przy próbie standaryzacji wykazu kosztów kwalifikowanych w przyszłych programach zakładamy, że wykaz ten będzie interesował wnioskodawcę głównie w części dotyczącej podgrup kosztów i odpowiadających im słowników, z których będzie wybierał tylko te pozycje, które dotyczą jednego konkretnego przedsięwzięcia.

Sposób wykorzystania środków można będzie badać dodając w tabeli kolumnę, w której wnioskodawca pokaże jakie kwoty zamierza przeznaczyć na poszczególne potrzeby. Naturalną konsekwencją takiego postawienia sprawy jest dodanie kolumny pokazującej ile faktycznie wydano. Uzasadnione byłoby dodanie jeszcze jednej kolumny i określenie przez autora programu limitu wydatków, ale ten dotyczyłoby co najwyżej wydatków na całą podgrupę lub nawet na grupę kosztów. Mogłyby to być np. limity na wydatki osobowe bezpośrednio, wydatki na obsługę lub pozostałe. (Zbytnią drobiazgowość prowadzi zazwyczaj na manowce). Podkreślić jeszcze raz należy, że wnioskodawca sporządzając wniosek wybiera sobie tylko te grupy kosztów, które dotyczą przedsięwzięcia, które zamierza realizować.

Funkcjonowanie „słowników” polega na tym, że w tabeli 4 w kolumnie czwartej o tytule: „Słownik-szczegółowy wykaz kosztów kwalifikowanych”, wszystkie zawarte w niej hasła zostały ukryte i pokazana jest tylko ikonka pn. „Wybierz szczegółowy koszt”. Po kliknięciu pokazałaby się nasza lista szczegółowych kosztów dla danej podgrupy z dodaniem ostatniego wiersza o nazwie „dodaj do słownika”. Wnioskodawca poprzez kliknięcie w interesującą go pozycję tworzyłby swoją indywidualną listę kosztów kwalifikowanych. Natomiast jeśli stwierdziłby, że dla niego nie ma odpowiedniej pozycji to mógłby skorzystać z ostatniego wiersza klikając „dodaj do słownika” i po zaakceptowaniu przez system mógłby wrócić do sporządzania wykazu kosztów kwalifikowanych poszerzonego o nową pozycję. Oczywiście, robiąc to rozszerzenie musi mieć świadomość, że będzie to brane pod uwagę przy ocenie wniosku. Jeśli zostanie uznane jako uzasadnione to dobrze, a nawet lepiej jeśli komisja uzna, że wnioskodawca pokazał jakiś istotny element, który należy na stałe wprowadzić do danego słownika. Gorzej jeśli pozycja nie spotka się z akceptacją. Obserwacja częstotliwości wykorzystania poszczególnych pozycji kosztów można pomagać usuwać te, które okażą się nieaktualne lub niewykorzystywane. Tabela pokazująca wykaz kosztów kwalifikowanych do danego programu wyglądałaby np. jak tabela 4. (por.: ANEKS 10 A, Tabela 4)

2) PROPOZYCJA NARZĘDZIA DO ANALIZY STRUKTURY KATEGORII KOSZTÓW W POSZCZEGÓLNYCH PROGRAMACH

Kolejnym zagadnieniem jest próba określenia udziału poszczególnych grup kosztów w różnych programach. Tu przygotowana została tabela 5, która stanowi narzędzie do analizy kosztów kwalifikowanych w Programach Ministra. (por.: ANEKS 10 A, Tabela 5). Dla wszystkich programów pokazuje to tabela 6. (por.: ANEKS 10 A, Tabela 6). Tabela ta może zawierać proponowane limity wydatków na poszczególne grupy kosztów w odpowiednich programach, które jednak należy ustalić na podstawie badań. W chwili obecnej zawiera ona zupełnie abstrakcyjne dane. Jednak w przyszłości na podstawie zebranych informacji o wydatkach wnioskodawców-beneficjentów będzie stanowić narzędzie do analizy i oceny efektywności wdrażania programów.

ANEKS 11

MAKIETA WSKAŹNIKÓW DO AUTOEWALUACJI WNIOSKÓW - PROPOZYCJA

W szczególności dane do budowania wskaźników ogólnych, implementowane lub już istniejące we wnioskach, mają służyć przede wszystkim MONITOROWANIU PROGRAMÓW/PRIORYTETÓW, a NIE BEZPOŚREDNIEJ OCENIE KONKRETNEGO PROJEKTU. Zauważmy, że zmienia to zarówno „filozofię” wskaźników, jak i ich funkcję: z nieudanej autoewaluacji projektu do autoewaluacji zadania/priorytetu/programu. Poniżej propozycje różnych wskaźników zebrane są w grupy. Warto pamiętać, że nie wszystkie są uniwersalne – niektóre zostały pomyślane tylko dla konkretnych programów/priorytetów. Zestaw ten nie jest ani kompletny, ani bezdyskusyjny. Istotne wszakże, iż pokazuje możliwy kierunek zmieniania wskaźników do tej pory używanych w systemie EBOI.

Ogólne wskaźniki zbiorcze charakteryzujące imprezy/wydarzenia/działania (i/w/dz)	
Wskaźnik	Opis wskaźnika
1) współczynnik kierunku aktywności : liczba i/w/dz organizowanych przez wnioskodawcę ogółem do liczby i/w/dz w jego gminie ogółem	Wskaźnik opisuje na poziomie ogólnym główny kierunek aktywności; zależność jest tu odwrotnie proporcjonalna: im mniejszą wartość przybiera wskaźnik tym poziom aktywności wnioskodawcy jest większy. Gdyby wskaźnik osiągnął „0” oznaczałoby to, że wnioskodawca nie organizowałby w ogóle imprez czy nie podejmował działań. Jeżeli wartość wskaźnika byłaby 1, oznaczałoby to, że wnioskodawca w gruncie rzeczy działa w Polsce, a nie „u siebie”. Testowanie wskaźnika pozwoli wystandaryzować jego wielkości, w tym celu należy posłużyć się skategoryzowanym na podstawie tezauryusa inwentarzem i/w/dz. Wskaźnik ten można analogicznie stosować do działań za granicami kraju
2) współczynnik aktywności rodzimej : liczba i/w/dz na 10.000 mieszkańców w mniejszych ośrodkach do liczby i/w/dz na 10.000 mieszkańców w miastach wojewódzkich (do zastosowania głównie w wypadku projektów z dużych miast)	Wskaźnik odnoszący się do ideologii wyrównywania szans w dostępie do kultury. Również oparty na założeniu odwrotnej proporcjonalności. Im zatem wskaźnik ma mniejszą wartość tym więcej imprez w danym roku zorganizowano poza centrami miejskimi; jeśli jest ≥ 1 to oznacza, iż wnioskodawca nie działa na prowincji. Testując wskaźnik warto zwrócić uwagę na czynniki tradycji i prestiżu kulturalnego wybranych mniejszych miejscowości – takie zaliczylibyśmy do „dużych”. By zbudować ten wskaźnik trzeba odnieść liczbę imprez/wydarzeń/działań do struktury demograficznej

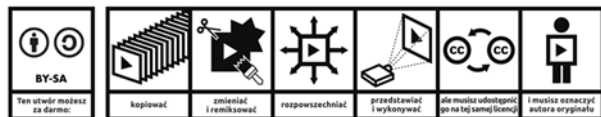

Ogólne wskaźniki zbiorcze charakteryzujące imprezy/wydarzenia/działania (i/w/dz)

	danego obszaru, co zapewnia jego porównywalność, por. też ANEKS 8 .
3) wskaźnik centrum/peryferie : relacja dwóch współczynników: 1) liczba mieszkańców siedziby gminy do liczby mieszkańców województwa) do 2) liczby imprez w siedzibie gminy do liczby imprez ogółem w danym województwie (wyrażone w systemie dziesiętnym)	Im bardziej wartość wskaźnika zbliża się do 1, tym bardziej dany projekt lub ich zbiór realizuje ideę zrównoważonego wpływu. Wskaźnik może też być interpretowany, jako jeden z mierników procesu dyfuzyjnego (między centrum a peryferiami) lub zasięgu (treści centrum i peryferii), w tym wypadku wartość dążąca do „0” oznacza przewagę centrum, zaś wartość >1 będzie wskazywała na działanie skierowane w stronę lokalności.
4) Wskaźnik upolitycznienia działań : liczba i/w/dz z udziałem partnerów politycznych do liczby i/w/dz ogółem	Zastosowanie tego wskaźnika wymaga zdefiniowania partnerów politycznych – proponujemy by definicja takiego partnera dotyczyła obsady stanowisk w instytucjach partnerskich dla wnioskodawcy wg klucza politycznego.
5) Wskaźnik sukcesu projektu : liczba i/w/dz x liczba ich prezentacji przez frekwencję ogółem	Dla danego typu imprez – na podstawie zachowania się tego wskaźnika będzie można określić przedziały sukcesu lub porażki frekwencyjnej.

Wskaźniki odnoszące się do treści imprez/wydarzeń/działań (i/w/dz)

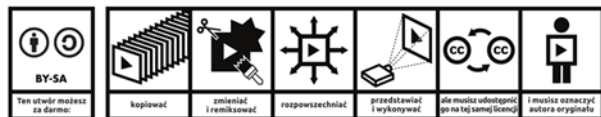
Wskaźnik	Opis wskaźnika
1) Współczynnik retrospektywności i/w/dz: liczba i/w/dz odnoszących się do przeszłości do liczby i/w/dz odnoszących się do kultury współczesnej	Operacjonalizacji wymaga tu kryterium współczesności – trzeba się zastanowić czy nadal warto je ustawiać na roku 1945, bowiem obecnie jest to uzasadnione, już niedługo być może zaś będzie konieczne ustawienie go na roku 1989 lub na którejś z dat związanych z nowymi mediami.
2) Współczynnik typu kultury dla i/w/dz: liczba i/w/dz żywej kultury (z wyłączeniem wysokiej) do liczby i/w/dz z	Ten wskaźnik wymaga zoperacjonalizowania pojęcia kultury wysokiej (praktycznie w jej zakres wchodziły wybrane dziedziny sztuki lub nawet gatunki w obrębie tych dziedzin – należy zdecydować, co z tego zakresu będzie wliczone); definicja kultury

Wskaźniki odnoszące się do treści imprez/wydarzeń/działań (i/w/dz)

zakresu tradycyjnie rozumianej kultury (tzw. wysokiej)	żywej obejmuje (w skrócie) ogół praktyk kulturalnych obserwowalnych tu i teraz; w tym: praktyki skierowane na ciało (techniki upiększania, moda itp.) i „duszę” (np. samodoskonalenie się), praktyki skierowane ku otoczeniu materialnemu (dobrym przykładem są tu zabawki czy konkursy na gadżety) i praktyki skierowane ku otoczeniu społecznemu jednostek i grup społecznych. Jest to zarazem wskaźnik pokazujący bezpośrednio otwartość wnioskodawcy na przemiany samej kultury współczesnej, jak i sposoby jej rozumienia we współczesnych teoriach kultury. Może być on interpretowany, jako wskaźnik tradycyjności działania wnioskodawcy/ów .
3) Wariant współczynnika typu kultury dla i/w/dz: liczba i/w/dz z zakresu kultury popularnej do liczby i/w/dz tradycyjnie rozumianej kultury (tzw. wysokiej)	W tej wersji wskaźnik również wymaga operacjonalizacji kultury popularnej . Może on być również interpretowany, jako pośredni wskaźnik kultury dominującej , a nawet, jako jeden z pomocniczych wskaźników demokracji kultury .
Wskaźnik społecznego typu i/w/dz: liczba imprez masowych do liczby imprez elitarnych (zliczany dla priorytetów w danym roku)	Wskaźnik ten opisuje charakter projektu oraz odbija wybory strategicznych założeń wnioskodawców, co do typu ich rzeczywistych działań.
Bateria wskaźników wykorzystania potencjału liczona dla priorytetów w danym roku:	Aby uzyskać te wskaźniki trzeba mieć kategoryzację twórców i/lub innych podmiotów (np.: animatorów kultury, personelu placówek, wydawców itd.) oraz kategoryzację imprez. Wskaźnik powinien po pewnym okresie stosowania pokazać trendy wykorzystywania potencjału tzw. kreatywnego. (por. też ANEKS 8 – kategorie wykonawców)
1) Liczba imprez z udziałem uczonych z terenu województwa do liczby imprez ogółem;	
2) Liczba imprez z udziałem twórców kultury wysokiej (artystów) z terenu województwa do liczby imprez ogółem;	
3) Liczba imprez z udziałem twórców ludowych z terenu województwa do liczby imprez ogółem;	
4) Liczba imprez z udziałem twórców popkultury z Polski do liczby imprez ogółem;	

Wskaźniki odnoszące się do treści imprez/wydarzeń/działań (i/w/dz)

5) Liczba imprez z udziałem innych podmiotów z Polski do liczby imprez ogółem;	
Wskaźnik upowszechnienia wiedzy o różnorodności kulturowej: liczba i/w/dz o charakterze religijnym+etnicznym+językowym do i/w/dz ogółem	Aby prawidłowo określić sens tego wskaźnika trzeba dysponować dobrą kategoryzacją imprez/wydarzeń/działań oraz dobrze zdefiniowanym pojęciem „pluralistycznego dziedzictwa”, a także porządnym opisem różnorodności kulturowej
Wskaźnik aktywności jubileuszowej: liczba i/w/dz jubileuszowych zrealizowanych w skali gminy do ogółu rocznic i jubileuszy w województwie	Jest to dobry wskaźnik polityki kulturalnej – obrazujący wybory treści kulturowych. Aby prawidłowo go zbudować potrzebne jest kalendarium zarówno ogólnokrajowych rocznic i jubileuszy, jak i znajomość tego typu bardziej lokalnych wydarzeń.
Wskaźnik juwentologiczny: liczba i/w/dz dla dzieci / ewentualnie dzieci i młodzieży do ogółu i/w/dz w danym roku w gminie/ powiecie/ województwie/ kraju	Wskaźnik ten pozwoli oceniać czy Programy Ministra rzeczywiście stawiają na nowe kierunki ekspansji kulturalnej (w tym wypadku kierowanej do tych odbiorców, którzy jak ryby „głosu nie miewają”. Warto zwrócić uwagę, że dotarcie z treściami kulturalnymi do dzieci stwarza możliwość implementacji typu „dmuchawcowego” w danym środowisku, (por. Barbara Fatyga, „Program <dzielimy się tym, co mamy> 1994-1997, Warszawa: El-Press, 1997)

Wskaźniki charakteryzujące współpracę

Wskaźnik	Opis wskaźnika
1) Współczynnik współpracy lokalnej i międzynarodowej: liczba partnerów polskich do liczby partnerów zagranicznych - liczony dla priorytetów	Ten wskaźnik wymaga wystandaryzowania w odniesieniu do kategoryzacji imprez. Jeśli osiąga wartości >1 oznacza przewagę partnerów polskich, jeżeli jest <1 oznacza przewagę partnerów zagranicznych. Można także po pewnym czasie ustalić średnią praktyczną liczbę obu rodzajów partnerów dla danego typu i/w/dz.
2) Wskaźnik zindywidualizowania kontaktu: liczba partnerów indywidualnych do liczby partnerów instytucjonalnych (grupowych).	Wskaźnik obrazuje z jednej strony – pośrednio - poziom potencjału kreatywnego i zarazem stopień jego instytucjonalizacji.
3) Wskaźnik pracochłonności współpracy: liczba wniosków koordynowanych do liczby wniosków złożonych -	Wskaźnik obrazuje zarówno rolę zarządzających Programami Ministra, jak i, pośrednio, nakład pracy wkładany w opracowanie i prowadzenie projektów.
4) Współczynnik wsparcia kulturalnego społeczeństwa obywatelskiego: liczba szkoleń/kursów/wymian ekspertów itd. dla NGO's do liczby szkoleń dla państwowych i samorządowych instytucji kultury	Wskaźnik obrazuje udział III sektora w dostępie do oferty Programów Ministra. Może być interpretowany, jako jeden ze wskaźników rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
5) Wskaźnik decentralizacji wizyt studyjnych: liczba wizyt (z rangami osób wizytujących projekty małe) do liczby wizyt (z rangami osób wizytujących projekty duże);	Wskaźnik dotyczy udziału urzędników w imprezach/ wydarzeniach/działaniach. Pokazuje rzeczywiste praktyki decentralizacyjne w działaniach instytucji centralnej (MKiDN)
6) Indeks (Nie) zgodności partnerów: liczba projektów zablokowanych + odrzuconych+niezrealizowanych z winy partnerów do liczby projektów zrealizowanych ogółem – wskaźnik wyliczony dla priorytetów	Wskaźnik obrazuje porażki niezawinione przez wnioskodawców. Jako taki opisuje jakość współpracy z partnerami – warto wystandaryzować jego wielkość. Trend powinien polegać na zmniejszaniu się jego znaczenia.

Wskaźniki promocyjne

Wskaźnik	Opis wskaźnika
1) Wskaźnik strategii promocyjnej : liczba planowanych/zrealizowanych medialnych działań promocyjnych: do liczby działań promocyjnych planowanych/zrealizowanych ogółem	Wskaźnik ten można rozpiąć jako baterię w zależności od medium (prasa papierowa, internetowe wydania, portale informacyjne, telewizja, radio, ulotki itd.).
2) Wskaźnik koncentracji kanałów promocji medialnej : liczba partnerów medialnych do liczby informacji o i/w/dz	Wskaźnik ten pokazuje stopień rozproszenia lub koncentracji kanałów, którymi informacja dociera do odbiorcy; po teście empirycznym można będzie określić optymalny poziom dotarcia.
3) Wskaźnik polonizacji efektów działań promocyjnych : liczba i/w dla Polonii do liczby i/w ogółem – w szczególności dla projektów realizowanych za granicami kraju	Wskaźnik ten można interpretować, jako wyraz podtrzymywania kontaktu ze środowiskami polonijnymi, ale także jego rosnąca do jedności i więcej wartość obrazuje swoistą porażkę w zabiegach promocyjnych w kulturach obcych. Testy empiryczne pozwolą wystandaryzować wartości wskaźnika.
4) Wskaźniki zapotrzebowania na materiały promocyjne : liczba jednostek/sztuk na rodzaj i/w/dz	Wskaźnik obrazuje strategię promocyjną; po testach empirycznych możliwe ustalenie średnich wartości, potrzebna jest kategoryzacja materiałów i kategoryzacja imprez/wydarzeń/działania. Być może da się ustalić wartości dla „zestawów promocyjnych”, jeśli będzie wiadomo czym one są.
5) Współczynnik skuteczności zabiegów promocyjnych : liczba obcojęzycznych publikacji o i/w/dz do liczby znaczących mediów (ich przekazów kulturalnych) dotyczy głównie projektów realizowanych za granicą	Potrzebna jest porządna „baza echa medialnego” z dobrze skategoryzowanymi publikacjami/przekazami oraz baza mediów. Wskaźnik ten można stosować zarówno ogółem, jak i do cykli i/w oraz ich unikalnych edycji. Dla działań za granicą jest to dobry miernik skuteczności działań promocyjnych.
6) Wskaźnik rozpoznawalności kultury : liczba lapsusów i pomyłek w wypowiedziach na temat Polski, ale też gminy, miasta, grupy zawodowej, społecznej itd. (np. głów państw, wysokich urzędników, opiniotwórczych mediów itd.) do liczby takich wypowiedzi ogółem.	Dla zagranicy można ustawić ten wskaźnik tak by w kraju realizacji danego programu analizować wybrane echa medialne z kilku opiniotwórczych mediów + echa medialne z mediów lokalnych (np. miasta realizacji projektu). Tu także niezbędna jest stale aktualizowana baza echa medialnego oraz opracowanie zasad monitorowania

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwór zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Wskaźniki promocyjne	
	mediów.
7) GRP (ogładalność) = częstotliwość * liczba odbiorców z grupy docelowej (wyrażona w procentach).	Wskaźnik przejęty z badań marketingowych, możliwy do zastosowania do badań promocyjnych.
8) Wskaźnik skuteczności promocji: $S = \frac{p * s}{100}$ <p>gdzie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • S - skuteczność materiału promocyjnego, • p - wskaźnik penetracji czyli udział osób, które identyfikują dany materiał promocyjny • s - stała (20%) 	Jest to modyfikacja wzoru na skuteczność reklamy do zastosowania w ewentualnych badaniach ewaluacyjnych działań promocyjnych. Do zastosowania ewentualnie w badaniu terenowym
9) Wskaźnik echa medialnego: liczba wzmianek na temat danej i/w za granicą do liczby wzmianek w Polsce	Powinien być liczony wg kategoryzacji mediów z bazy echa medialnego. Pozwala stwierdzać, jakie są relacje echa medialnego danej i/w/dz w Polsce i zagranicą. Hipoteza do testowania np.: echa w Polsce są liczniejsze niż echa zagraniczne.

Współczynniki HAU* (wymiany) dla programów promujących Polskę za granicą

Wskaźnik	Opis wskaźnika
1) Współczynnik wymiany stypendialnej : liczba stypendiów fundowanych dla osób z zagranicy do liczby stypendiów zagranicznych dla Polaków	Jest to wskaźnik, który można interpretować np. jako wyraz otwartości i/lub spolegliwości wobec przedstawicieli innych kultur;
2) Stopa wymiany stypendialnej : udział liczby osób otrzymujących stypendia do liczby uprawnionych na poszczególnych poziomach (uczniowie, studenci, absolwenci szkół artystycznych, artyści, specjaliści, itd.)	Wskaźnik ten obrazuje aktywność w zakresie dokształcania i reprodukcji twórców kultury.
3) Współczynnik wymiany stypendialnej Wschód – Zachód : liczba wymian z krajami Europy środkowo-wschodniej do liczby wymian z krajami zachodnioeuropejskimi +USA.	Liczba wymian dotyczy zarówno wyjazdów, jak i przyjmowania stypendystów. Wskaźnik pokazuje kierunki działalności. Można go zbudować wariantowo dla sąsiadów graniczących z Polską oraz reszty Europy; a także dla Europy i krajów pozaeuropejskich.
4) Stopa inwestycji w młodość : liczba osób w wieku do 30 lat otrzymujących stypendia do ogółu uprawnionych (w %)	Wskaźniki opierają się na założeniu, iż do 30 lat artysta powinien mieć za sobą debiut. Ewentualnie – dla reżyserów filmowych można skorygować granicę wieku do 35 lat.

Współczynniki HAU* (wymiany) dla programów promujących Polskę za granicą

5) Stopa inwestycji w samorealizację: liczba stypendystów w wieku 31-60 lat do ogółu uprawnionych (w %)	Konieczny jest test empiryczny by potwierdzić zasadność tych wskaźników. Jego zastosowanie pokazuje politykę równych szans dla kategorii wiekowych. Można też stosować do uczestników i wykonawców projektów
6) Stopa redyskryminacji wieku: liczba stypendystów w wieku 61 i więcej lat do ogółu uprawnionych; Wariant: liczba wykonawców lub beneficjentów projektu w wieku 60 i więcej lat do ogółu	
7) Współczynnik wymiany literackiej: liczba wspieranych publikacji zagranicznych do ogółu wspieranych wydań	Wskaźnik opisuje otwartość kultury polskiej

*Maoryjski termin symbolizujący wymianę użyty przez Marcela Maussa w słynnym „Szkiu o darze”, por. Marcel Mauss, *Socjologia i antropologia*, Warszawa: PWN 1973.

Wskaźniki odnoszące się do funkcjonowania WNIOSKODAWCÓW i Programów Ministra

Wskaźnik	Opis wskaźnika
1) Wskaźnik zaradności instytucji/organizacji: % wkładu własnego w budżetach – liczony dla priorytetów	Wskaźnik ten można stosować zarówno do autoewaluacji MKIDN, jak i do oceny zaradności wnioskodawców.
2) Współczynnik efektywności merytorycznej: % środków przeznaczonych ogółem na realizację merytorycznych zadań do ogółu wydatkowanych środków	Jest to jeden z możliwych wskaźników gospodarności wnioskodawcy, świadczący o skupieniu na podstawowych, a więc merytorycznych zadaniach.
3) Współczynnik samodzielności finansowej: suma przychodów z działalności gospodarczej do przychodów ogółem lub do dotacji.	Ma on sens o tyle o ile działalność gospodarcza stanowi znaczący element finansów wnioskodawców. Jest to jeden ze wskaźników transparentności instytucji/organizacji

Wskaźniki odnoszące się do funkcjonowania WNIOSKODAWCÓW i Programów Ministra

Wskaźniki odnoszące się do funkcjonowania WNIOSKODAWCÓW i Programów Ministra	
4) Wskaźnik szybkości reakcji na wydarzenia nieprzewidywalne: liczba aktualizacji i aneksów liczona dla priorytetów	Jest to jeden z możliwych wskaźników sprawności działania wnioskodawcy.
Bateria przykładowych wskaźników otoczenia społecznego instytucji:	
1) współczynnik skolaryzacji: % ludzi z wyższym wykształceniem	Jeden z typowych mierników, jakości życia i poziomu cywilizacyjnego
2) indeks twórczości (Nauka + Sztuka) przez 10.000 ludności	Jest to niepełny indeks – można go dokładnie wyprowadzić z danych GUS
3) liczba patentów na 100.000 mieszkańców danego kraju	Do wskaźników reprezentujących tę grupę należy występujący w statystyce OECD i Eurostatu wskaźnik tzw. "triady patentowej" (<i>Triad Patents</i>), wyrażający liczbę uzyskanych patentów w trzech urzędach patentowych: europejskim, amerykańskim i japońskim - EPO, USPTO i JPO.
4) indeks wolności prasy	Również jeden z używanych coraz powszechniej wskaźników jakości życia.
5) współczynnik reprodukcji talentów: % uczniów szkół artystycznych do % studentów uczelni artystycznych do % czynnych twórców	Relatywizacja tego wskaźnika dotyczy ruchu amatorskiego, decyzji wymaga problem rejestracji lub nie w związkach twórczych, niemniej jednak wskaźnik może pokazywać rzeczywistą skalę reprodukcji twórczości
6) indeksy cytowań, wariant – indeks cytowań/wydań polskich noblistów	Potrzebna baza danych, wskaźnik ten może być również interpretowany jako jeden ze wskaźników rozpoznawalności kultury
7) indeks oryginalności kultury: liczba dzieł twórców współczesnych obecnych za granicą do liczby dzieł klasyków	Praktycznie twórców nieżyjących? Metoda sędziów kompetentnych? Do rozważenia konstrukcja kanonu, oparcie się na rankingach?
8) stopa atrakcyjności kultury polskiej: liczba imprez polskich ogółem w danym kraju na 100.000 mieszkańców do liczby imprez kulturalnych ogółem na 100.000 mieszkańców	Wskaźnik jest miarą atrakcyjności polskiej kultury, może być też interpretowany, jako wskaźnik aktywności instytucji promujących kulturę polską za granicą

Wskaźniki odnoszące się do funkcjonowania WNIOSKODAWCÓW i Programów Ministra

<p>g) wskaźnik laureatów: liczba laureatów prestiżowych nagród</p>	<p>Aby go zbudować trzeba mieć listę dziedzin, warto opracować ten wskaźnik dokładniej uwzględniając 1,2 i 3 miejsca/medale itp. oraz wyróżnienia. Miernik ten pokazuje siłę potencjału polskich twórców.</p>
<p>10) Wskaźnik (Nie) jasności celów (ekspercki): liczba kluczowych dla opisu wyrażen niezdefiniowanych od liczby wyrażen w danym fragmencie tekstu (można go obliczać stosując programy komputerowej analizy treści)</p>	<p>Wskaźnik ten służyć może do oceny produkowanych w MKiDN dokumentów strategicznych i programowych, a także być elementem oceny wniosków, ofert działań kulturalnych itd.</p>
<p>11) Wskaźnik interakcji (dla strony i portalu MKiDN – Programy Ministra): liczba zalogowanych użytkowników (ewentualnie liczba prenumeratorów newslettera) do liczby wejść na stronę ogółem</p>	<p>Wskaźnik ten jest bardziej wyrazisty w wypadku ujęcia prenumeratorów, może też być interpretowany, jako wskaźnik „fidelizacji” (wierności użytkowników); trzeba wyjaśnić sposób liczenia frekwencji</p>
<p>12) Wskaźnik stabilności polityki kadrowej ewentualnie mobilności personelu: średnia długość zatrudnienia dla określonych przedziałów czasowych</p>	<p>Przedziały można określić badając typowe ścieżki zawodowe w kilku porównywalnych instytucjach. Wskaźnik mówi o atmosferze pracy w Programach Ministra i spójności Zespołów</p>

